Електронске изложбе Библиотеке Матице српске

Библиотека Матице српске приредила је 178 изложби у витринама. Од јануара 2011. године изложбе се презентују у електронском облику, у јавном каталогу Библиотеке.

Електронски каталози изложби трајно се чувају на CD-у и доступни су у Библиотеци, заједно са штампаним каталозима досад постављених изложби и на сајту **www.bms.rs**.

Изложбе БМС у 2021.

(304) 4–28. јануар: Сава Шумановић (1896–1942) – 125 година од рођења
(305) 29. јануар – 28. фебруар: Јован Дучић (1871–1943) – 150 година од рођења
(306) 1–30. март: Шарл Бодлер (1821–1867) – 200 година од рођења
(307) 31. март – 3. мај: *Јубилеји србуља:*
– 500 година *Зборника за путнике* Божидара Вуковића (1521) и *Псалтира горажданског* (1521);
– 460 година *Псалтира* Вићенца Вуковића (1561) и *Триода посног* Стефана од Скадра (1561)
(308) 4–27. мај: 230 година првих српских новина (Беч, 1791–1792)
(309) 28. мај – 17. јун: Ђорђе Натошевић (1821–1877) – 200 година од рођења
(310) 18. јун – 4. јул: Фјодор Михаилович Достојевски (1821–1881) – 200 година од рођења
(311) 5. јул – 25. јул: Пол Валери (1871–1945) – 150 година од рођења
(312) 26. јул – 22. август: Франциско Гоја (1746–1828) – 275 година од рођења
(313) 23. август – 19. септембар: Добрица Ћосић (1921–2014) – 100 година од рођења
(314) 20. септембар – 10. октобар: Рене Декарт (1596–1650) – 425 година од рођења
(315) 11–31. октобар: Светозар Марковић (1846–1875) – 175 година од рођења
(316) 1–21. новембар: Готфрид Вилхелм Лајбниц (1646–1716) – 375 година од рођења
(317) 22. новембар – 16. децембар: Марсел Пруст (1871–1922) – 150 година од рођења
(318) 17. децембар 2021 – 2. јануар 2022: Роман Јакобсон (1896–1982) – 125 година од рођења

Светозар Марковић
(1846–1875)

Електронски каталог изложбе број 315

Нови Сад
11–31. октобар 2021.

Библиотека Матице српске је на основу грађе из својих збирки и збирке РОМС-а приредила изложбу поводом 175 година од рођења
Светозара Марковића,
публицисте, политичког теоретичара, идеолога социјализма.

Електронска изложба садржи попис изабраних дела и литературе са сигнатурама.

Светозар Марковић
(1846–1875)

Аутори
Бојана Бјелица и Татјана Богојевић

Скенирање, снимање и обрада фотографија
Бојана Бјелица, Мирка Свркота

Уредник
Селимир Радуловић

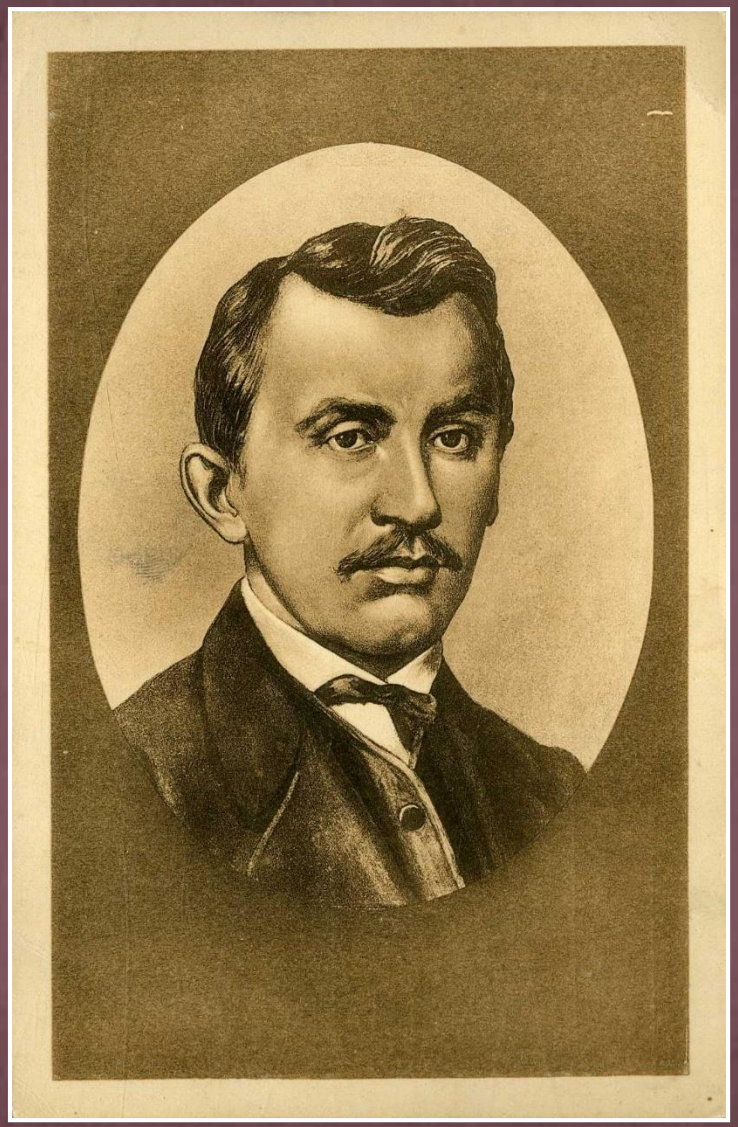

Pa II 11627

Светозар Марковић рођен је у Зајечару, 21. 9. 1846. године. Рано је остао без родитеља па је растао поред старијег брата Јеврема који је утицао на његов развој, а касније и сам постао истакнута и трагична личност српске историје. Школовао се у Рековцу и Јагодини, гимназију завршио у Крагујевцу (1860), Вишу школу (1863) и Технички факултет Велике школе (1866) завршава у Београду. Након тога одлази на техничке студије у Русију (1866–1869) и у Цирих на Политехнички факултет.

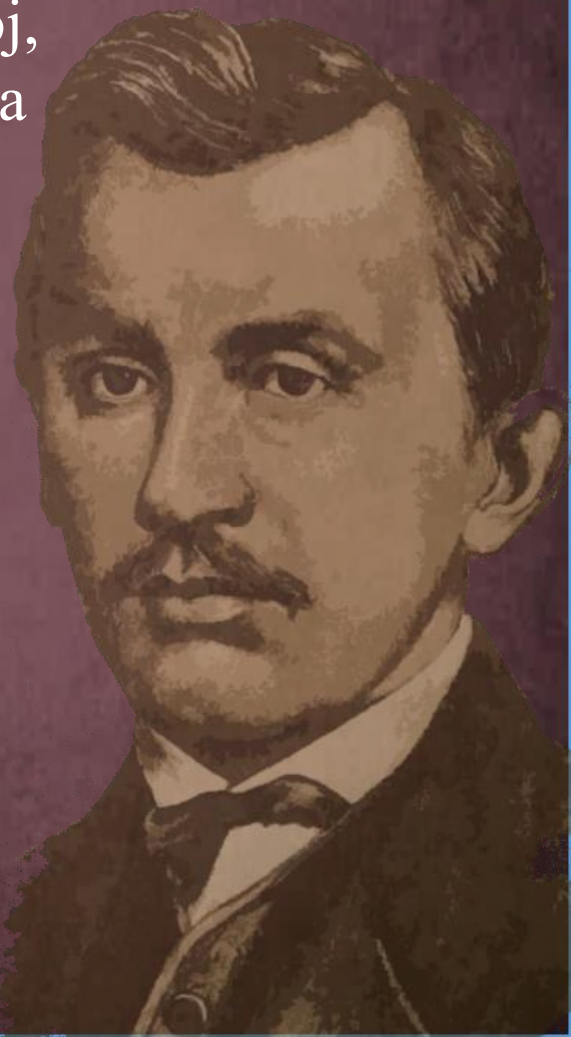

Дела и прилози
(избор)

ПОТЧИЊЕНОСТ ЖЕНСКИЊА.

ОД

ЏОНА СТУАРТА МИЉА

С ПРЕДГОВОРОМ

Св. Марковића и Брајтовим говором.

У БЕОГРАДУ,

У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ.

1871.

ОСЛОБОЂЕЊЕ ЖЕНСКИЊА.

Има и код нас људи као и свуда, који ће одма чим виде наслов ове књиге: „Потчињеност женскиња“ — повикати: „На што нама то?“ „то је прерано за нас!“ „ми имамо пречи ствари“ и д. т. Сваки који то говори не помишља да је однošај мушкиња и женскиња, установа породице — основа друштвеног уређења.

Дуго време — управо како постоји људско друштво — људи су тежили да уреде своје однošаје народне и међу-народне. Писано је и говорено млого о разним „важним“ питањима; говорено је о разним формама државним, о разним установама грађанским, претресано је и уређење војске, уређење полиције, уређење судова и апсана, тражена је „равнотежа“ државна уређењем и поделом власти, тражена је равнотежа међу-народна отимањем туђих земаља и заокругљивањем својих граница — једном речи претресани су и сувише сви спољни однošаји људски. Али дуго време људи не знадоше да из осећања, мишљења и радње свију појединих свуда једном друштву истичу сви они однošаји што их ми „регулишемо“ у нашим „грађанским“ и „кривичним“ и нашим друштвеним и државним установама; да исти узроци стварају: политичне партије, грађанске војне и међу-народне ратове.

I 6197

Био је веома предан изучавању тадашњих модерних западноевропских политичких и друштвених теорија и доктрина а Због чланка Српске обмане, објављеног 1869. године у *Застави*, у коме критикује нови српски устав, губи државну стипендију. Учествовао је у раду Уједињене омладине српске и сарађивао у *Младој Србадији*, а у јуну 1871. покренуо је први социјалистички лист на Балкану *Раденик*, у којем заступа идеје Интернационале и Париске комуне. Због тога су га жестоко нападали у тадашњој режимској штампи. У Новом Саду, 1872. године, пише своје најзнаменитије дело *Србија на Истоку*.

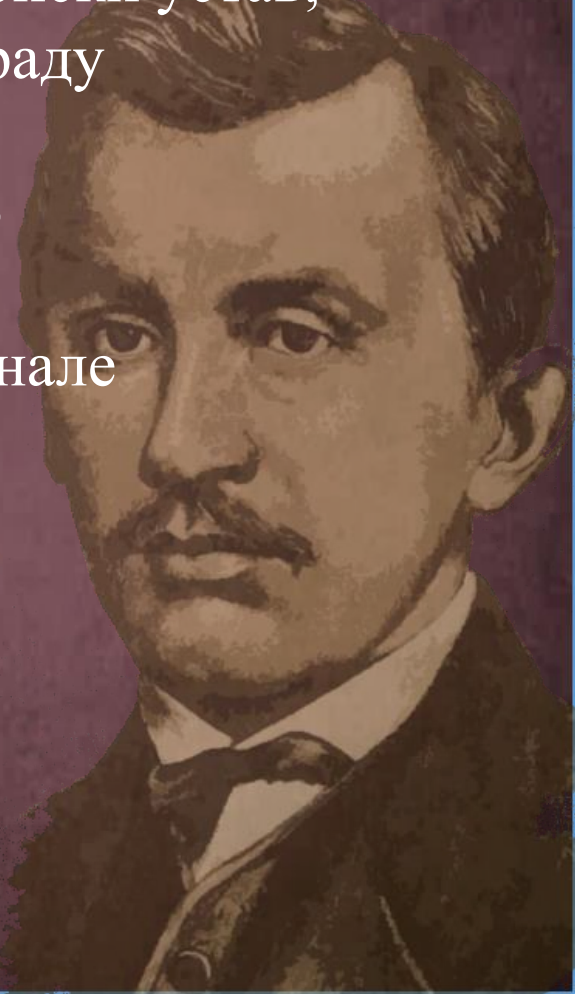

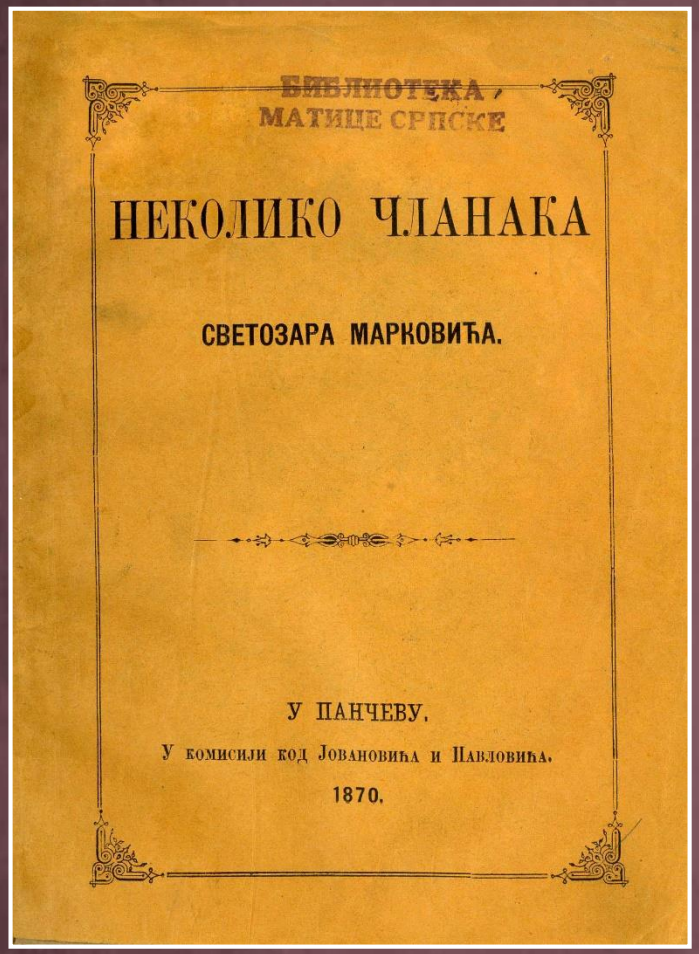
БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ
НЕКОЛИКО ЧЛАНАКА
СВЕТОЗАРА МАРКОВИЋА.
У ПАНЧЕВУ.
У комисији код Јовановића и Павловића.
1870.

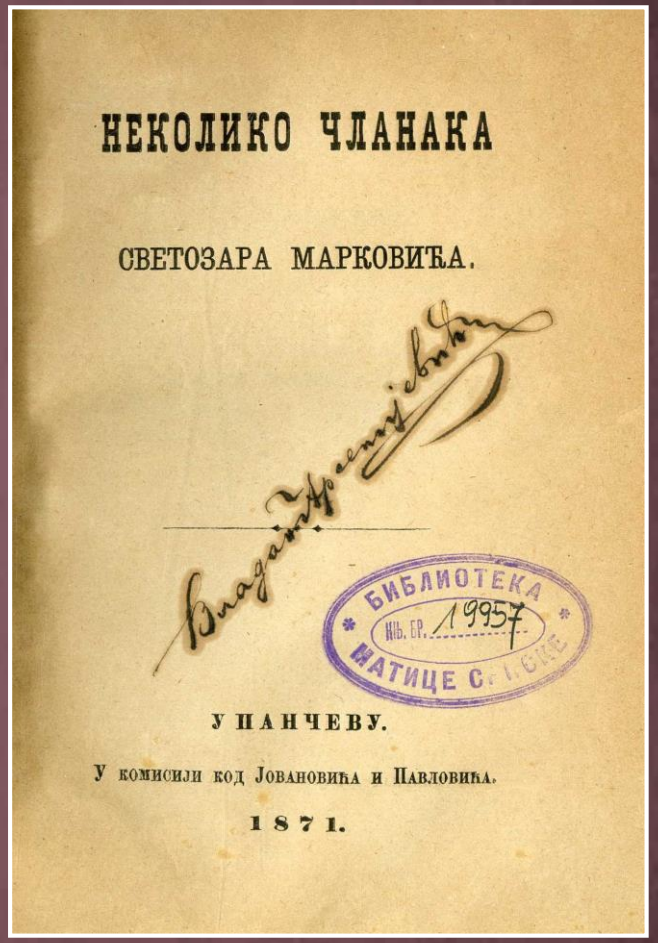
НЕКОЛИКО ЧЛАНАКА
СВЕТОЗАРА МАРКОВИЋА.
БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ
У ПАНЧЕВУ.
У комисији код Јовановића и Павловића.
1871.

I 6207

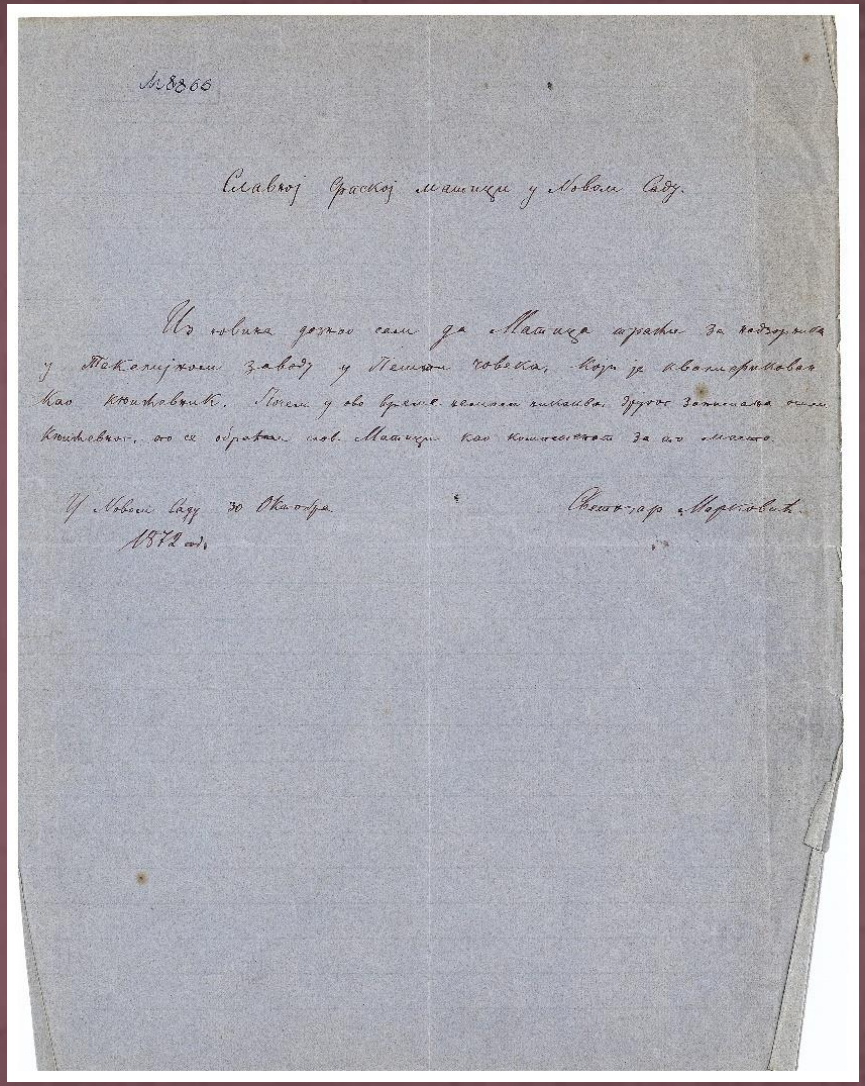

№ 8866

Славној Српској матици у Новом Саду.

Из новина дознао сам да Матица тражи за надзорника у Телекијном заводу у Пешти човека, који је квалификован као књижевник. Почем у ово време немам никакво друго занимања осим књижевног, то се обраћам слав. Матици као комитетот за то место.

У Новом Саду 30 Октобра 1872 год.

Светозар Марковић.

РОМС М 8.866
Молба за место надзорника у Телекијануму

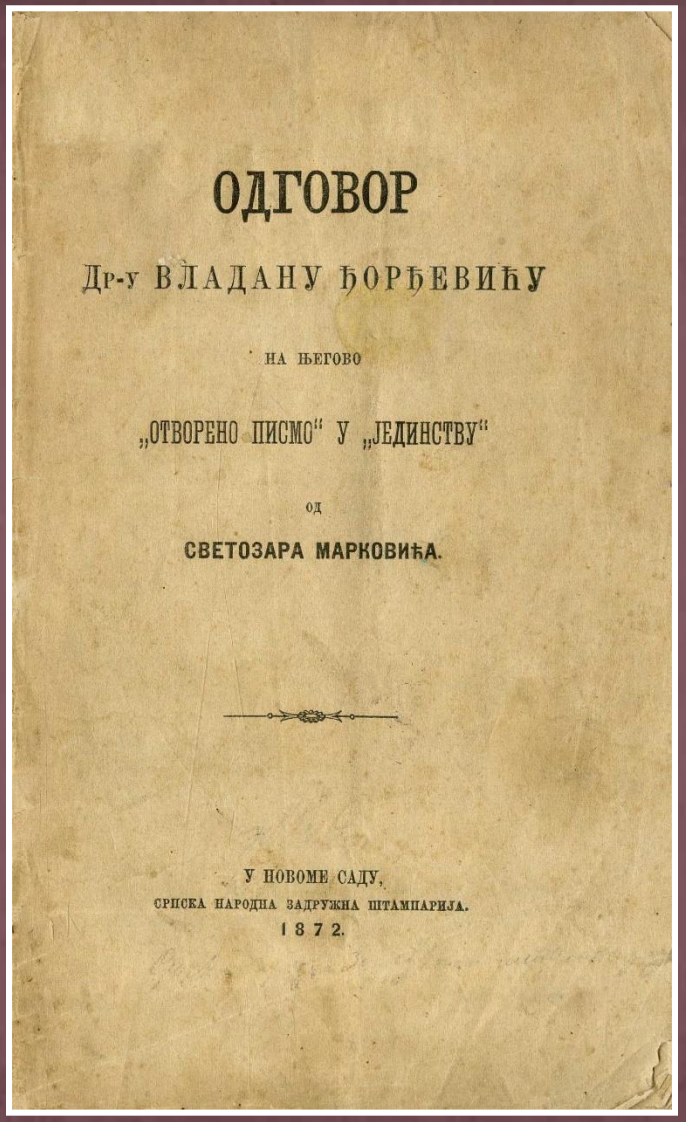

ОДГОВОР

Др-у ВЛАДАНУ ЂОРЂЕВИЋУ

НА ЊЕГОВО

„ОТВОРЕНО ПИСМО“ У „ЈЕДИНСТВУ“

ОД

СВЕТОЗАРА МАРКОВИЋА.

У НОВОМЕ САДУ,
СРПСКА НАРОДНА ЗАДРУЖНА ШТАМПАРИЈА.
1872.

II 24596

СРПСКИ

ЛЕТОПИС

ЗА ГОДИНУ

1870 и 1871.

ИЗДАЈЕ

МАТИЦА СРПСКА.

Књига 113.

У НОВОМ САДУ.
У ШТАМПАРИЈИ Д-РА ЈОВАНА СУБОТИЋА.
1872.

РЕАЛНИ ПРАВАЦ У НАУЦИ И ЖИВОТУ.

2. Реализам у животу.

У чланку „шта је то реализам," показали смо како је поникао сувремени научни правац и како се развијао са развитком науке. У нашем излагању ми смо дошли до оног момента у развитку науке, где су све ванприродне тајанствене силе изгнане из научног мишљења. Данашња наука и у спољној природи и у човековој души и у људским односајима проматра само појаве и њихове узајамне односаје, она зна да у свима тим појавама нема никакве свемогуће силе, која по својој вољи ствара и руши појаве; она не пита за какву је цел ово или оно створено — она само истражује законе по којима се извесне појаве управљају.

Корачајући тим правцем, наука је пронашла да је човек органски створ, који само својим савршенијим организмом стоји први у реду у царству животиња. Наука је проучила човеков организам, његове потребе, његово порекло и његов развитак. Тиме је положена нова основа за друштвену науку.

Још од најстаријих времена човека су занимале појаве у његовом организму и у друштву у коме је живео. Етика, метафизика, историја још код старих грчких философа, сведоче како је давно човек почео да изучава себе и друштво. Главна питања друштвена као: породица, својина, брак, закон, власт, право, морал и т. д. претресана су веома много пута, решавана су на разне начине, па многа од тих решења имала су веома велики утицај на живот људски. Али пре но што је човек изу-

П II 951/1872

Од 1873. време проводи у Србији (највише у Београду и Крагујевцу) и поред публицистичког рада, покреће разноврсну практичну политичку делатност. Био је једна од најмаркантнијих појава у историји српске друштвене и политичке мисли. Тако се у Србији модерна политичка и друштвена мисао појавила без великих закашњења у односу на Европу, а социјалистичке идеје већ 60-их и 70-их година 19. века.

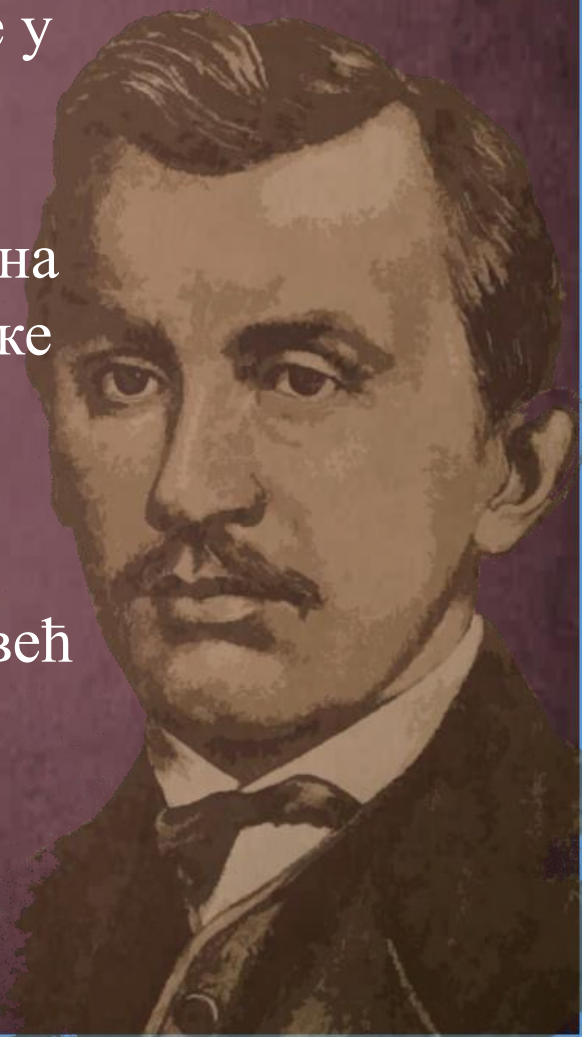

П III 1696/1872.

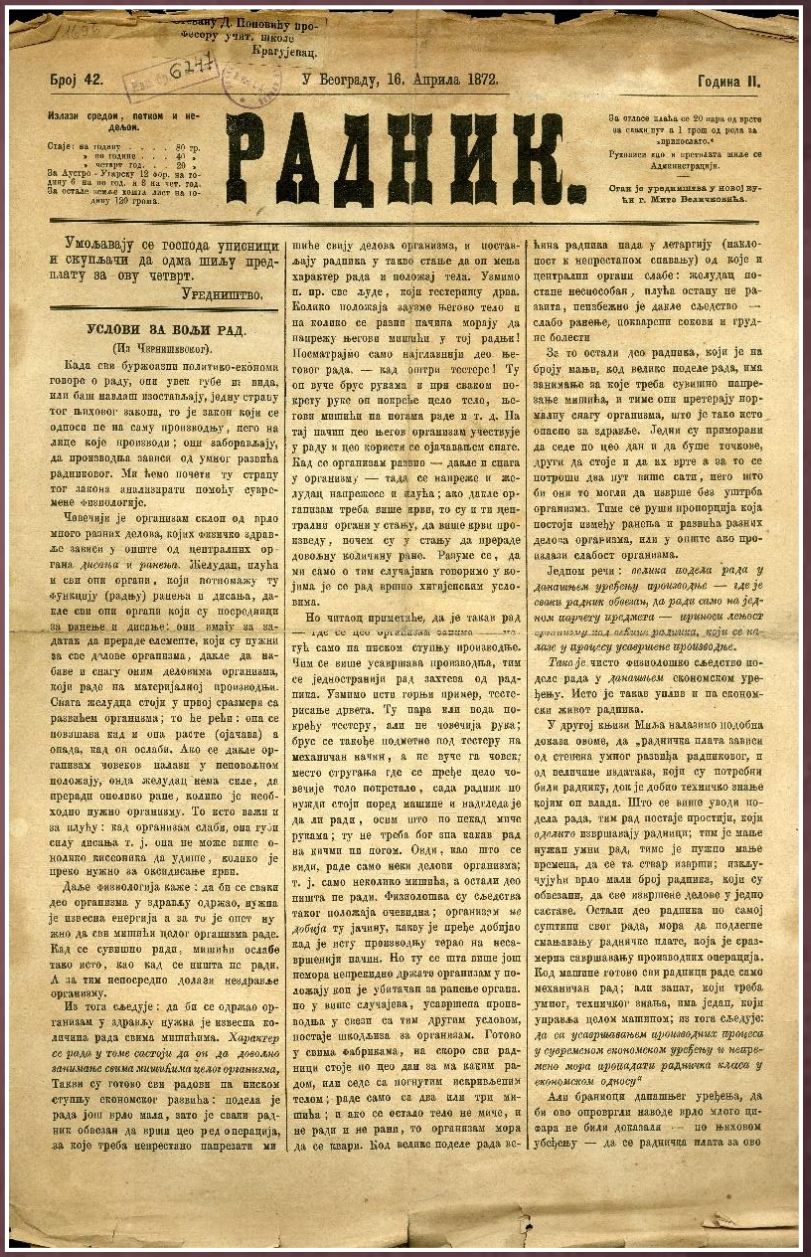

Стевану Д. Поповићу професору учит. школе
Крагујевац.

Број 42. У Београду, 16. Априла 1872. Година II.

Излази средом, петком и недељом.

Стаје: за годину . . . 80 гр.
„ за године . . . 40 „
„ четврт год. . . 20 „
За Аустро-Угарску 12 фор. за годину 6 за по год. и 3 за чет. год.
За остале земље поља лист на годину 120 гроша.

РАДНИК.

За обласе плаћа се 20 пара од врсте за сваки пут а 1 грош од реда за „приносато.“

Рукописи као и претплата шаље се Администрацији.

Отац је уредништва у новој кући г. Мите Вемиковића.

Умољавају се господа уписници и скупљачи да одма шиљу предплату за ову четврт.

Уредништво.

УСЛОВИ ЗА БОЉИ РАД.

(Из Чернишевског).

Када сва буржоазни политико-економи говоре о раду, они увек губе из вида, или баш намерно изостављају, једну страну тог његовог закона, ту је закон који се односи не на саму производњу, него на лице које производи; они заборављају, да производња зависи од умног развића радниковог. Ми ћемо почети ту страну тог закона анализирати помоћу савремене физиологије.

Човечији је организам склоп од врло много разних делова, којих физичко здравље зависи у опште од централних органа *дисања* и *ражења*. Желудац, црева и сви они органи, који потпомажу ту функцију (радњу) ражења и дисања, дакле сви они органи који су посредници за ражење и дисање: они имају за задатак да прераде елементе, који су нужни за све делове организма, дакле да набаве и снагу овим деловима организма, које раде на материјалној производњи. Сната желудца стоји у првој сразмери са развићем организма; то ће рећи: она се повишава кад и она расте (ојачава) а опада, кад он ослаби. Ако се дакле организам човеков налази у неповољном положају, онда желудац нема снаге, да преради онолико раже, колико је необходно нужно организму. То исто важи и за црева: кад организам слаби, она губе снагу дисања т. ј. она не може више онолико киссоника да узме, колико је преко нужно за оксидисање крви.

Даље физиологија каже: да би се сваки део организма у здрављу одржао, нужна је извесна енергија а за то је опет нужно да сви мишићи целог организма раде. Кад се супшшо ради, мишићи ослабе тако исто, као кад се ништа не ради. А за тим непосредно долази немарење организму.

Из тога следује: да би се одржао организам у здрављу нужна је извесна количина рада свима мишићима. *Карактер се рада у томе састоји да он да довољно занимање свима мишићима целог организма,* Такви су готово сви радови на њиском ступњу економског развића: подела је рада још врло мала, зато је сваки радник обезан да врши цео ред операција, за које треба непрестано напрезати ми шиће свију делова организма, и постављају радника у такве стање да он мења карактер рада и положај тела. Узмимо п. пр. све људе, који тестерину дрва. Колико положаја заузме његово тело и на колико се разне начина морају да напрежу његови мишићи у тој радњи! Посматрајмо само најслабији део његовог рада. — кад повуче тестере! Ту он вуче брус руками и при сваком покрету руке он помера цело тело, његови мишићи на ногама раде и т. д. На тај начин цео његов организам учествује у раду и цео користи се ојачавањем снаге. Кад се организам равно — дакле и снага у организму — тада се напреже и жељудац напрежесе и пчења; ако дакле организам треба више ражи, то су и ти централни органи у стању, да више ражи произведу, почем су у стању да прераде довољну количину раже. Разуме се, да ми само о тим случајима говоримо у којима је се рад вршио хитијенских услова.

Но читаоц примећује, да је такав рад — где се цео организам занима — могућ само на њиском ступњу производње. Чим се више усавршава производња, тим се једностранији рад захтева од радника. Узмимо исти горњи пример, тестерисање дрвета. Ту пара или нода покреће тестеру, али не човечија рука; брус се такође помиче под тестеру на механичан начин, а не вуче га човек; место струганка где се пређе дело човечије тело непрестало, сада радник по нужди стоји поред машине и надгледа је да ли ради, осим што по некад мичe рукама; ту не треба бог зна какав рад на качки по погон. Овде, ако што се ради, ради само неки делови организма; т. ј. само неколико мишића, а остали део ништа не ради. Физиолошка су следства таког положаја очевидна; организам *не добија* ту јачину, какву је пређе добијао кад је исту производњу терао на несавршенији начин. Но ту се шта више још помора непрекидно држати организам у положају који је убитачан за рашење органа. по у више случајева, усавршена производња у свези са тим другим условом, постаје школьена за организам. Готово у свима фабрикама, на скоро сви радници стоје по цео дан за маћим радом, или седе са погнутим искривљеним телом; раде само са два или три мишића; и ако се остало тело не миче, и не ради и не рани, то организам мора да се квари. Код велике поделе рада величина радника пада у летаргију (наклоност к непрестаном спавању) од које и централни органи слабе: желудац постане неспособан, плућа остану не развита, неизбежно је даље следство — слабо ранење, покварени сокови и грудне болести

Зе то остали део радника, који је на броју мањи, код велике поделе рада, има занимање за које треба сувишно напрезање мишића, и тиме они претерају нормалну снагу организма, што је тако исто опасно за здравље. Једни су приморани да седе по цео дан и да буде точкове, други да стоје и да их врте а за то се потроши два пут више сати, него што би они то могли да изврше без уштрба организма. Тиме се руши пропорција која постоји између ражења и развића разних делова организма, или у опште ако произлази слабост организма.

Једном речи: *велика подела рада у данашњем уређењу производње — где је сваки радник обвезан, да ради само на једном парчету предмета — причиси штету организму цел великој већини радника, који се налазе у процесу усавршене производње.*

Тако је чисто физиолошко следство поделе рада у *данашњем* економском уређењу. Исто је такав случај и на економски живот радника.

У другој књизи Миља налазимо подобна доказа овоме, да „радничка плата зависи од степена умног развића радниковог, и од величине издатака, који су потребни били раднику, док је добио техничко знање којим он влада. Што се више уводи подела рада, тим рад постаје простији, који *одељено* извршавају радници; тим је мање нужан умни рад, тимс је нужно мање времена, да се та стварн изврши; изузимајући врло мали број радника, који су обвезани, да све извршене делове у једно саставе. Остали део радника по самој суштини свог рада, мора да подлегне смањавању радничке плате, која је сразмерна савршавању производних операција. Код машине готово сви радници раде само механичан рад; али занат, који треба умног, техничког знања, има један, који управља целом машином; из тога следује: *да са усавршавањем производних процеса у садашњем економском уређењу и непремено мора пропадати радничка класа у економском односу“*

Али браниоци данашњег уређења, да би ово опровргли наводе врло малог цињара не биле довољале — по њиховом убеђењу — да се радничка плата за ово

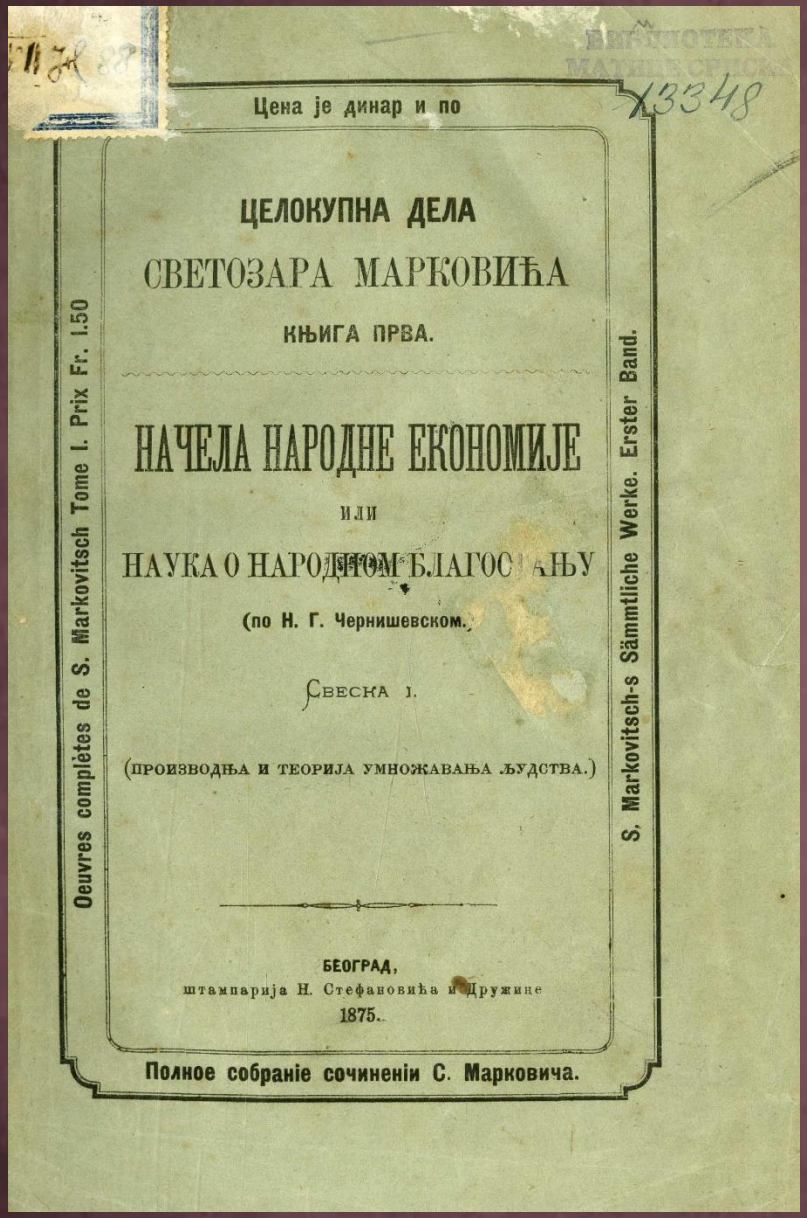

Цена је динар и по

ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА

СВЕТОЗАРА МАРКОВИЋА

КЊИГА ПРВА.

НАЧЕЛА НАРОДНЕ ЕКОНОМИЈЕ

ИЛИ

НАУКА О НАРОДНОМ БЛАГОСТАЊУ

(по Н. Г. Чернишевском.)

Свеска I.

(ПРОИЗВОДЊА И ТЕОРИЈА УМНОЖАВАЊА ЉУДСТВА.)

БЕОГРАД,
штампарија Н. Стефановића и Дружине
1875.

Oeuvres complètes de S. Markovitsch Tome I. Prix Fr. 1.50

S. Markovitsch-s Sämmtliche Werke. Erster Band.

Полное собраніе сочиненіи С. Марковича.

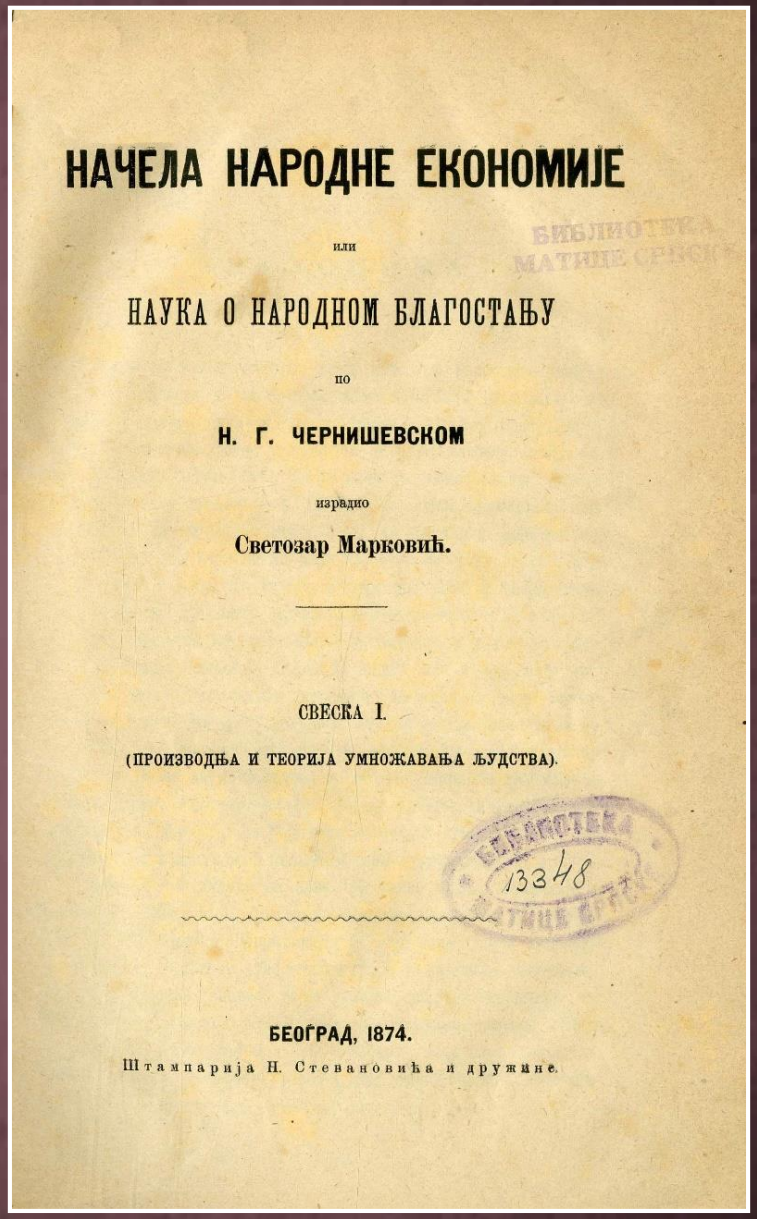

НАЧЕЛА НАРОДНЕ ЕКОНОМИЈЕ

или

НАУКА О НАРОДНОМ БЛАГОСТАЊУ

по

Н. Г. ЧЕРНИШЕВСКОМ

израдио

Светозар Марковић.

Свеска I.

(ПРОИЗВОДЊА И ТЕОРИЈА УМНОЖАВАЊА ЉУДСТВА).

БЕОГРАД, 1874.

Штампарија Н. Стевановића и дружине.

III 13145/1

ЦЕНА 1 ДИНАР.

ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА

СВЕТОЗАРА МАРКОВИЋА

КЊИГА I.

Српској омладини. — Литературни вечер. — Како су нас васпитали. — Невање и мишљење.

ИЗДАЈЕ

УРЕДНИШТВО „РАДА“

БЕОГРАД

ШТАМПАРИЈА ЗАДРУГЕ ШТАМПАРСКИХ РАДЕНИКА — ОБИЛИЋЕВ ВЕНАЦ

1882.

Oeuvres complètes de S. Markovitch. Prix 1 franc.

II 43145

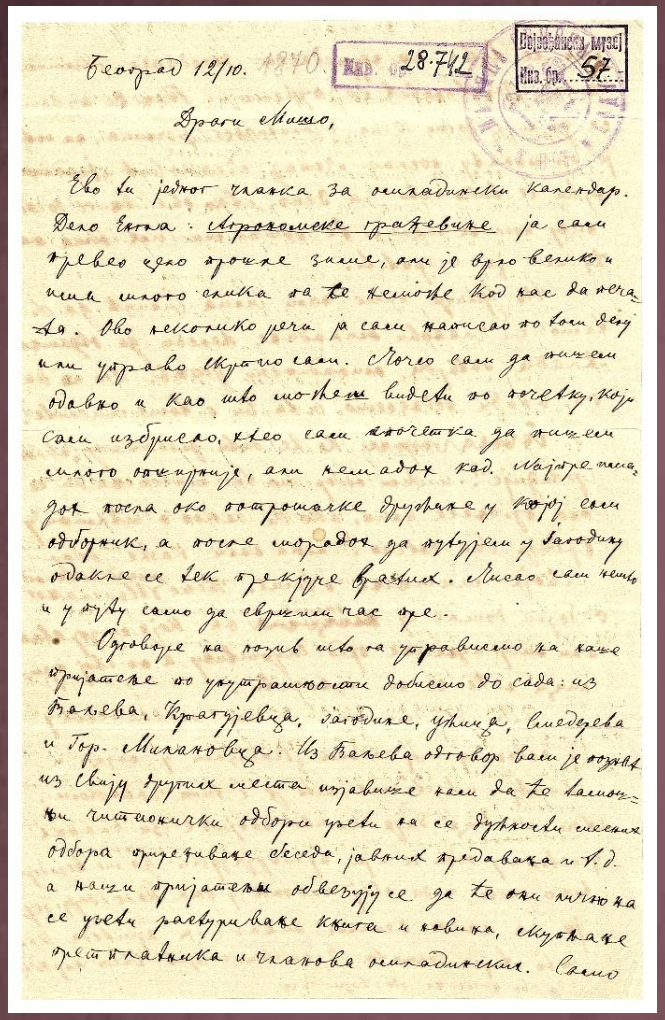

Београд 12/10. 1870. Рад. 28.742

Војводанска музеј Инв. бр. 57

Драги Мишо,

Ево ти једног чланка за омладински календар. Дело Ектора: Пољопривредне празновине ја сам прочео једно прошле зиме, али је врло велико и биће много посла да се испише код нас да нема. Ово неколико речи ја сам написао по воли дечје али управо скратио сам. Хтео сам да напишем одавно и као што хоћеш видети по почетку, који сам избрисао, хтео сам почетак да напишем много опширније, али немадох код. Најпре посао док посла око позоришне дружине у којој сам одборник, а после морадох да путујем у Јагодину одакле се тек прекјуче вратих. Писао сам нешто и у Ау само да свршим час пре.

Одговоре на позив што на управљено на које пријатеље до управљајућости добијено до сада: из Бољева, Крагујевца, Јагодине, Ужица, Смедерева и Гор. Милановца. Из Бољева одговор вам је одмах из Свију других места изјавише неки да ће књиге читаоничке одбори чим се дужности месних одбора прекидавање беседа, јавних предавања и т. д. а нашли пријатељи обвезују се да ће они мисао се чим распрострањивање књига и новина, скупљање претплатника и чланова омладинских. Само сви се бојте на неуредност досадашњег разашиљања књига. Петровић се дружине из Бољева пишу се да није дошло 10 ств. Поникијског речника, на што је преостатку досао. Нестор Чешљовић из Јагодине пише се како нешто за 3 ств. али ове књиге досада нису послане шошмли ће поћи ми ког одма на ту ми ја исправити.

Из Ужица пише нам Сима Симић да би књижици чланови омладине жељели да оваква влада одобри омладински устав. Да ли да да вам поднесемо, шта ви о томе мислите?

Управа задруге Ко ће дати уредништво „Вилама Србадије"? и дали одбор сме ког шиљења да се она одлуке само, ако би закон о штампи у Србији био сносан? нека нам каже одбор своје мишљење о томе. Жеље омладинске од Јагодинског одбора дошле су књижица на које су управљене али нису изјесне пред скупштину а по свој прилици неће се ни изјавити.

Ја ћу кад сам био у Н. Саду остало сам у у недељу мој чланак „Реализам у науци и живоју" — изјесна ме шта је с тим чланком. Ако „Матица" даје какве награде за чланке у недељу онда се и ја пријављујем да ме безодлучно исто и за овај чланак у онај календар, јер ја за сада немам никаквих прихода као што ћеш знати браћом поздрав Овет. Коларац

За ово писмо одговори брзо.

РОМС М 28.742

Писмо Миши Димитријевићу, Београд 12. X 1870.

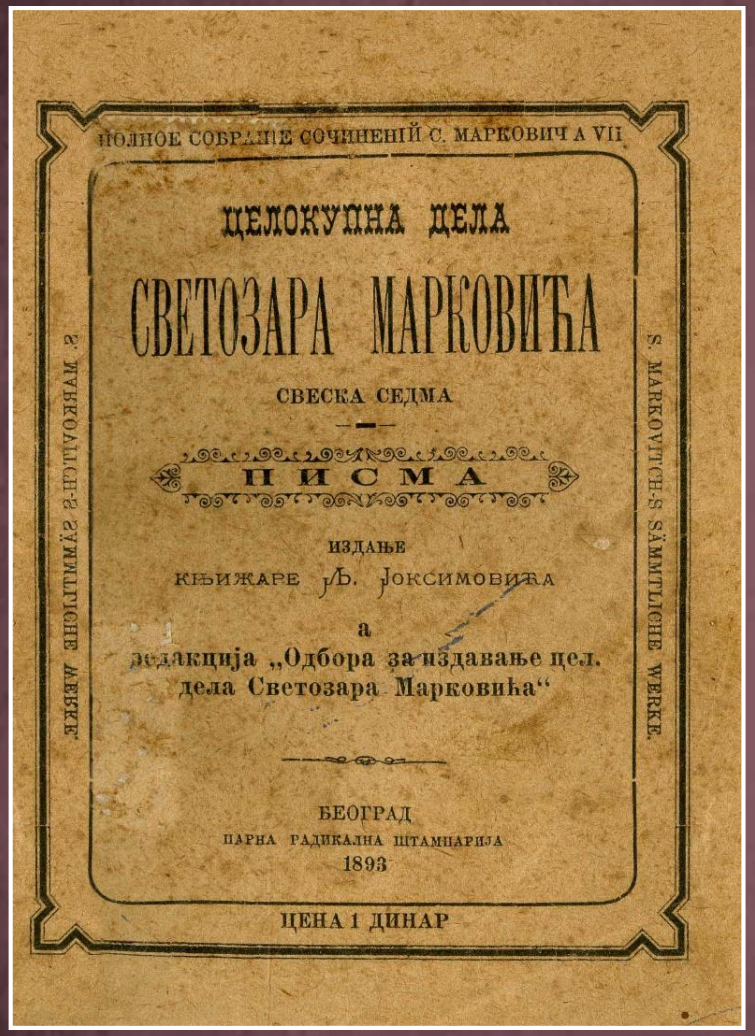
ПОЛНОЕ СОБРАНІЕ СОЧИНЕНІЙ С. МАРКОВИЧА VII

ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА

СВЕТОЗАРА МАРКОВИЋА

СВЕСКА СЕДМА

ПИСМА

ИЗДАЊЕ
КЊИЖАРЕ Ј. Ј. ЈОКСИМОВИЋА

а
редакција „Одбора за издавање цел. дела Светозара Марковића“

БЕОГРАД
ПАРНА РАДИКАЛНА ШТАМПАРИЈА
1893

ЦЕНА 1 ДИНАР

S. MARKOVITCH'S SÄMMTLICHE WERKE.

S. MARKOVITCH'S SÄMMTLICHE WERKE.

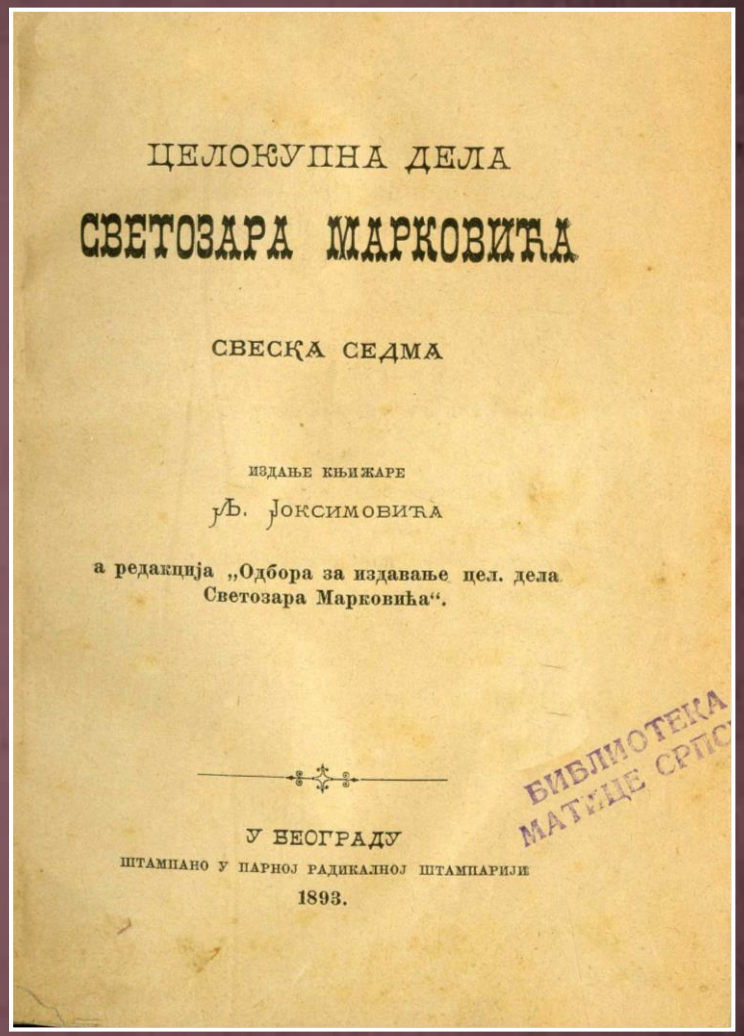
ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА

СВЕТОЗАРА МАРКОВИЋА

СВЕСКА СЕДМА

ИЗДАЊЕ КЊИЖАРЕ
Ј. Ј. ЈОКСИМОВИЋА

а редакција „Одбора за издавање цел. дела Светозара Марковића“.

У БЕОГРАДУ
ШТАМПАНО У ПАРНОЈ РАДИКАЛНОЈ ШТАМПАРИЈИ
1893.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПС

I 2467/7

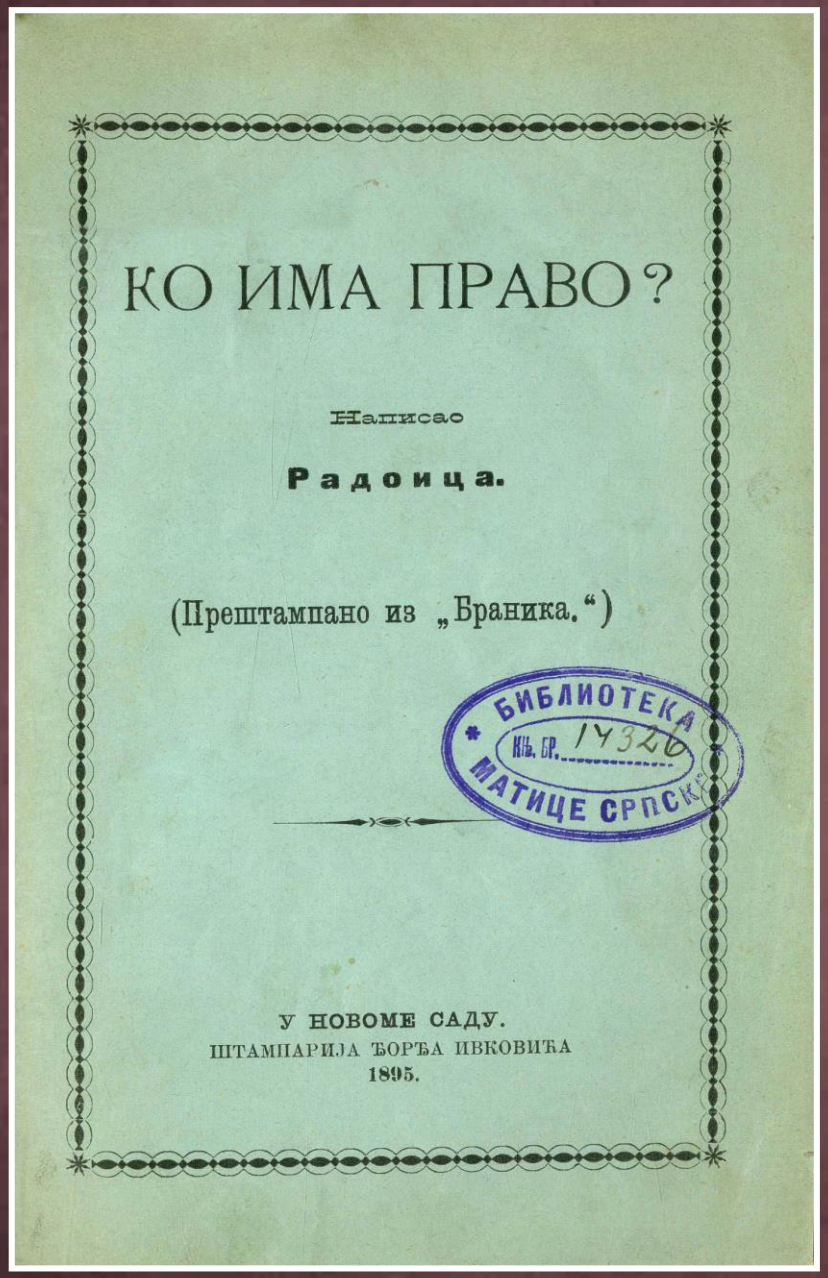

КО ИМА ПРАВО?

Написао

Радоица.

(Прештампано из „Браника.“)

БИБЛИОТЕКА
КЊ. БР. 14326
МАТИЦЕ СРПСКЕ

У НОВОМЕ САДУ.
ШТАМПАРИЈА ЂОРЂА ИВКОВИЋА
1895.

II 6965

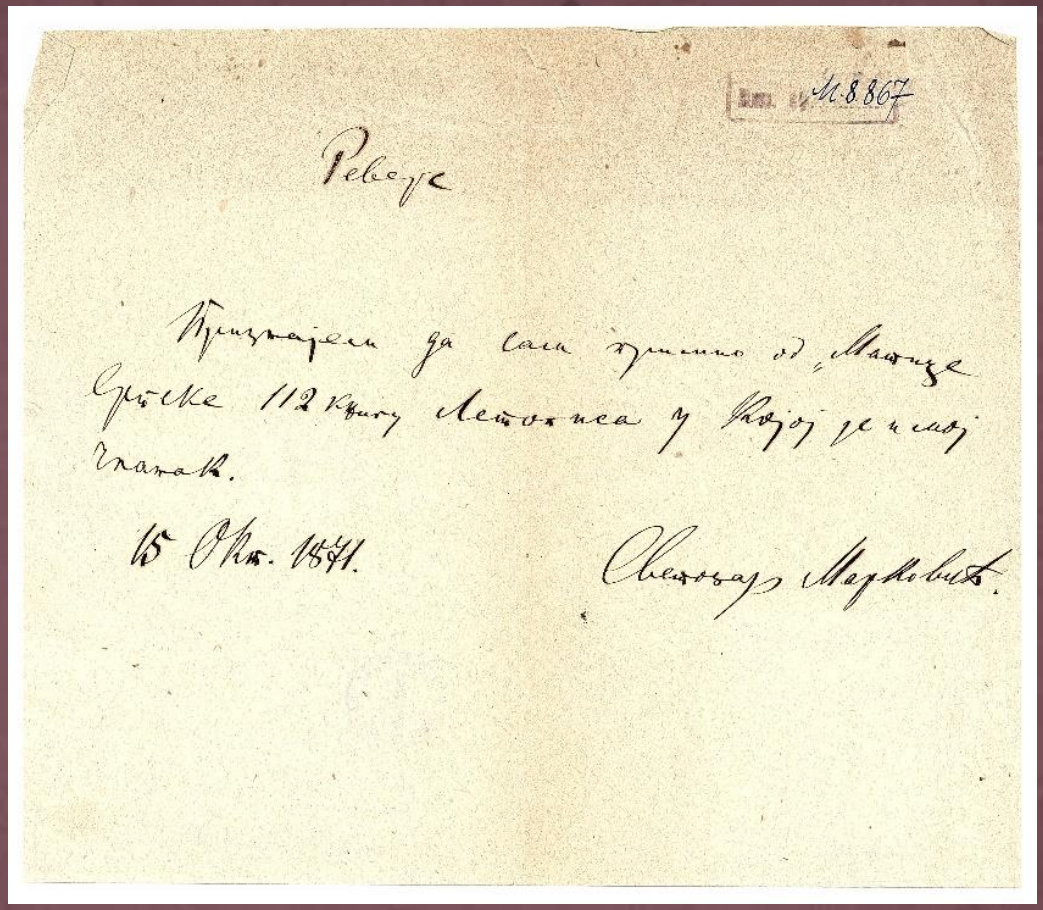

РОМС М 8.867

Реверс за преузимање Летописа књ. 112 из 1871.

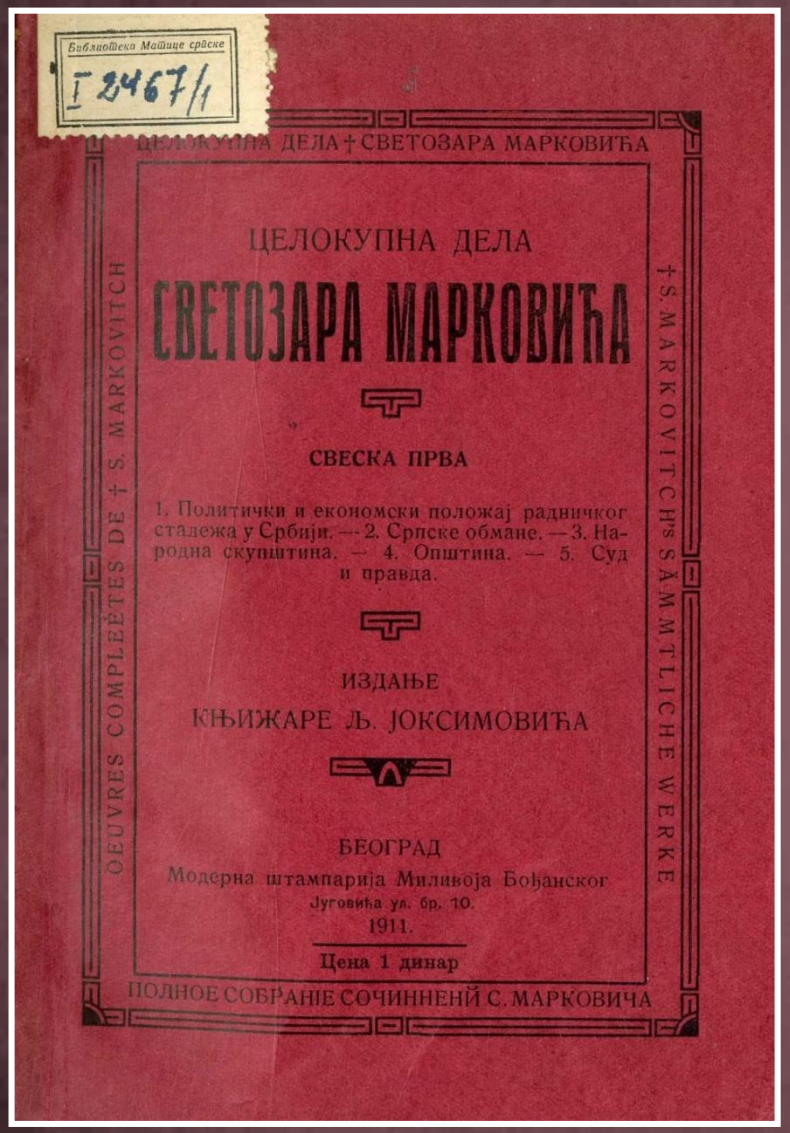
Библиотека Матице српске
I 2467/1

ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА † СВЕТОЗАРА МАРКОВИЋА

ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА

СВЕТОЗАРА МАРКОВИЋА

СВЕСКА ПРВА

1. Политички и економски положај радничког сталежа у Србији. — 2. Српске обмане. — 3. Народна скупштина. — 4. Општина. — 5. Суд и правда.

ИЗДАЊЕ

КЊИЖАРЕ Љ. ЈОКСИМОВИЋА

БЕОГРАД

Модерна штампарија Миливоја Бођанског

Југовића ул. бр. 10.

1911.

Цена 1 динар

ПОЛНОЕ СОБРАНІЕ СОЧИННЕНІЙ С. МАРКОВИЧА

OEUVRES COMPLÈTES DE † S. MARKOVITCH

† S. MARKOVITCH'S SÄMMTLICHE WERKE

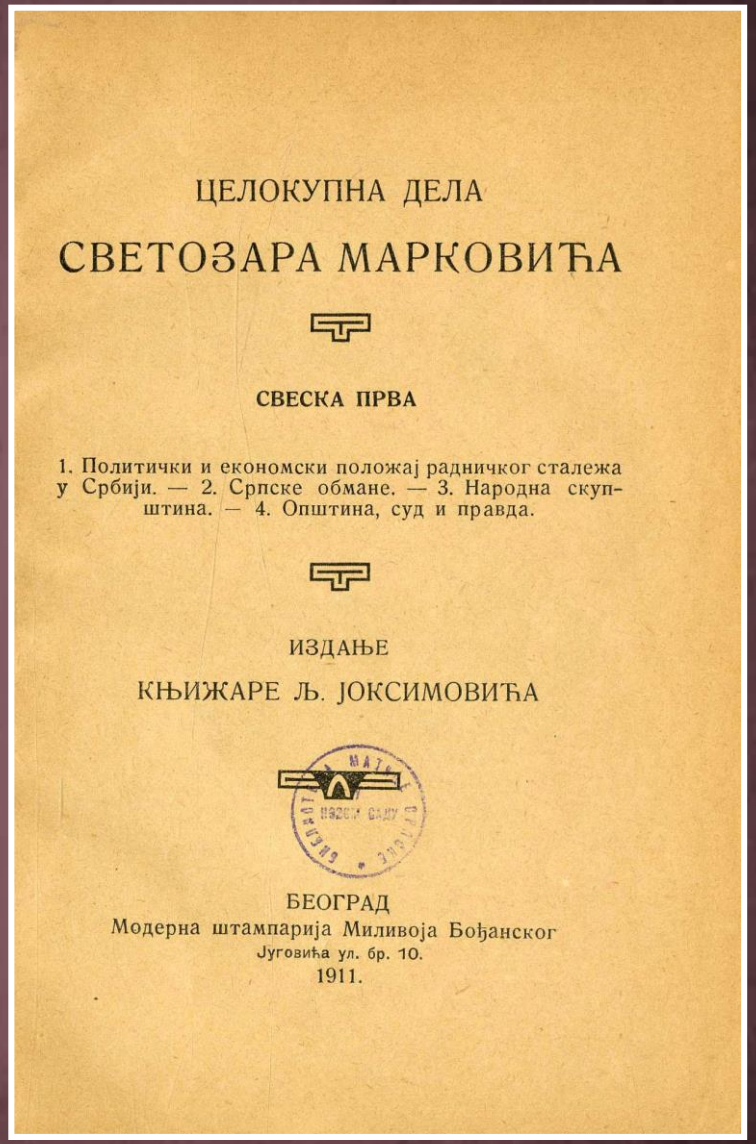

ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА

СВЕТОЗАРА МАРКОВИЋА

СВЕСКА ПРВА

1. Политички и економски положај радничког сталежа у Србији. — 2. Српске обмане. — 3. Народна скупштина. — 4. Општина, суд и правда.

ИЗДАЊЕ

КЊИЖАРЕ Љ. ЈОКСИМОВИЋА

БЕОГРАД

Модерна штампарија Миливоја Бођанског

Југовића ул. бр. 10.

1911.

I 2467/1

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ

СРБИЈА НА ИСТОКУ

ПРИМЉЕНО У ЗАМЕНУ

ПРОСВЕТА
ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД, 1946

II 4468

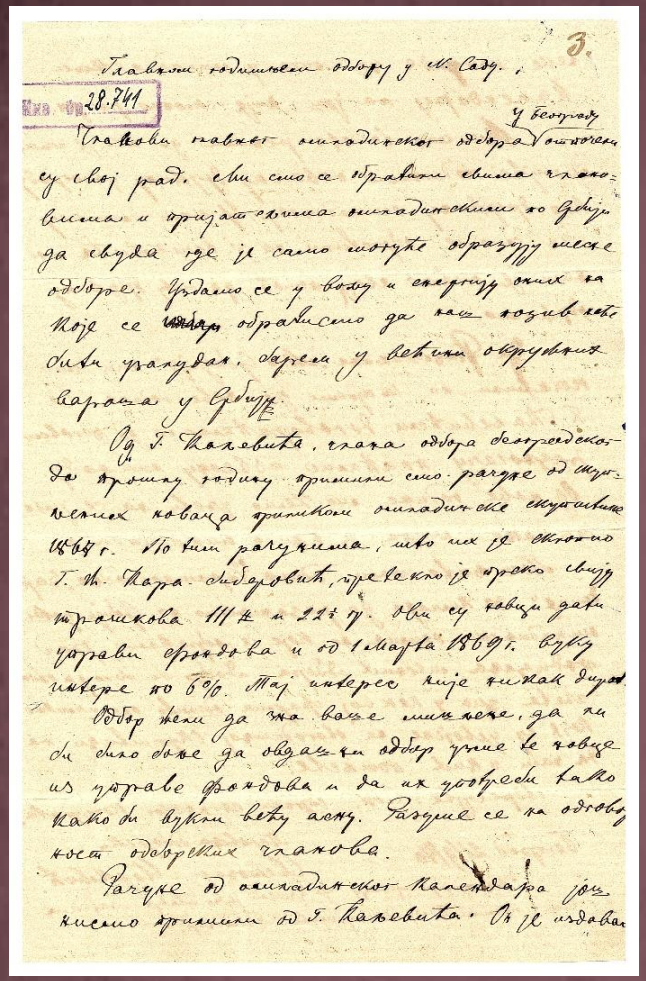

Главном годишњем одбору у Н. Саду.

Инв. бр. 28.741

У Београду

Чланови главног омладинског одбора изабрани су свој рад. сви смо се обратили свима члановима и пријатељима омладинским по Србији да свуда где је само могуће образују месне одборе. Удаљено се у вољу и спремају оних на које се обратисмо да нам позив неће бити узалудан. дарежљиви у већини округова варошка у Србији.

Од Ђ. Каловића, члана одбора београдског до прошлу годину примили смо рачуне од стручених ковача приликом омладинске скупштине 1869 г. По тим рачунима, што их је оставио Г. т. Кара. Јовановић, требало је прошле своју трошкова 111 ф. и 22½ п. Ови су новци дати државни фондова и од 1 Марта 1869 г. носе интерес по 6%. Тај интерес није никако дуг

Одбор жели да на ваше мишљење, да ли би само било да овлашћени одбор узме те новце из државе фондова и да их уговори како тако да нису већу дану. Рачуна се на одговор ваше одборских чланова.

Рачуне од омладинског календара још нисмо примили од Ђ. Каловића. Он је издавао

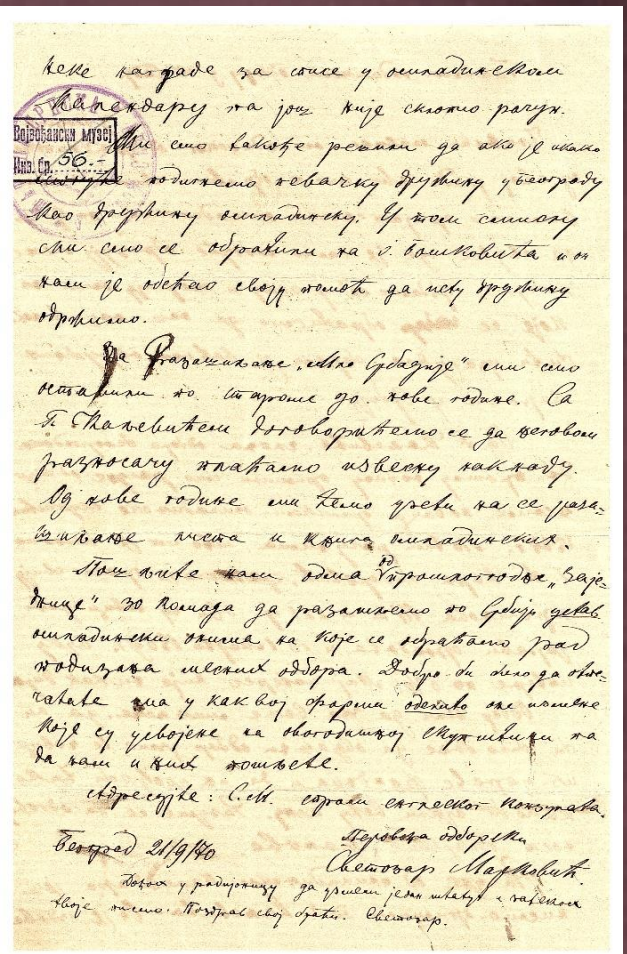

Војводански музеј
Инв. бр. 56.-

неке награде за соко у омладинском Карађорђу на још није сложио рачун. Ми смо такође решили да ако је икако могуће подигнемо читаоницу у Београду као другину омладинску. У том смислу смо се обратили на г. Бошковића и он нам је обећао свој помоћ да ову другину одржимо.

За разашиљање „Вила Србије" смо остали исти до прошле године. С Ђ. Каловићем договорили се да његовом разносачу плаћамо извесну накнаду. Од ове године смо хтели чеки на се разашиљање места и крајина омладинских.

Наш виће нам одлуке Управног одбора „Вила Србије" за помоћ да разашиљамо по Србији дечаке омладинске књиге на које се обратисмо рад подизања месних одбора. Добро би било да обавештавате нас у каквој форми одлаже се новце које су уведене на скупштини на нам и ким новце.

Адресујте: С. Ковачевић сарадник сатеског повереника.

Београд 21/9/70

Повереник одборски
Светозар Марковић.

Дођи у радионицу да узмеш јелен шкарпе и чакшире које нисмо. Поздрави свој браћу. Светозар.

РОМС М 28.741
Писмо Главном одбору Уједињене омладине српске, Београд 21. IX 1870.

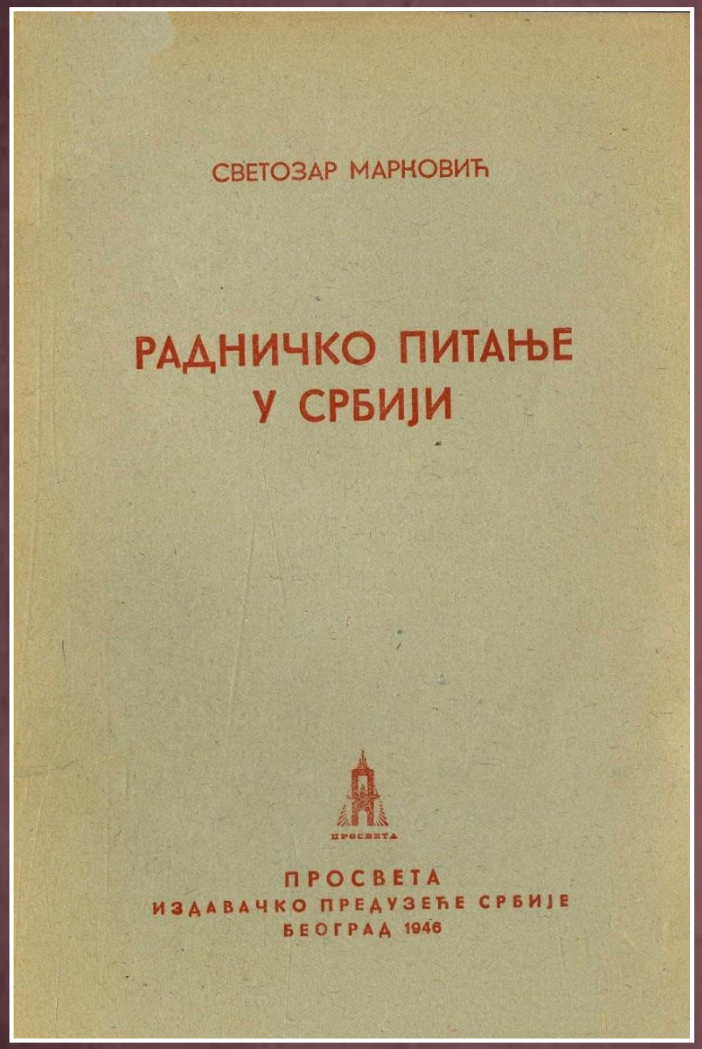
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
РАДНИЧКО ПИТАЊЕ
У СРБИЈИ
ПРОСВЕТА
ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД 1946

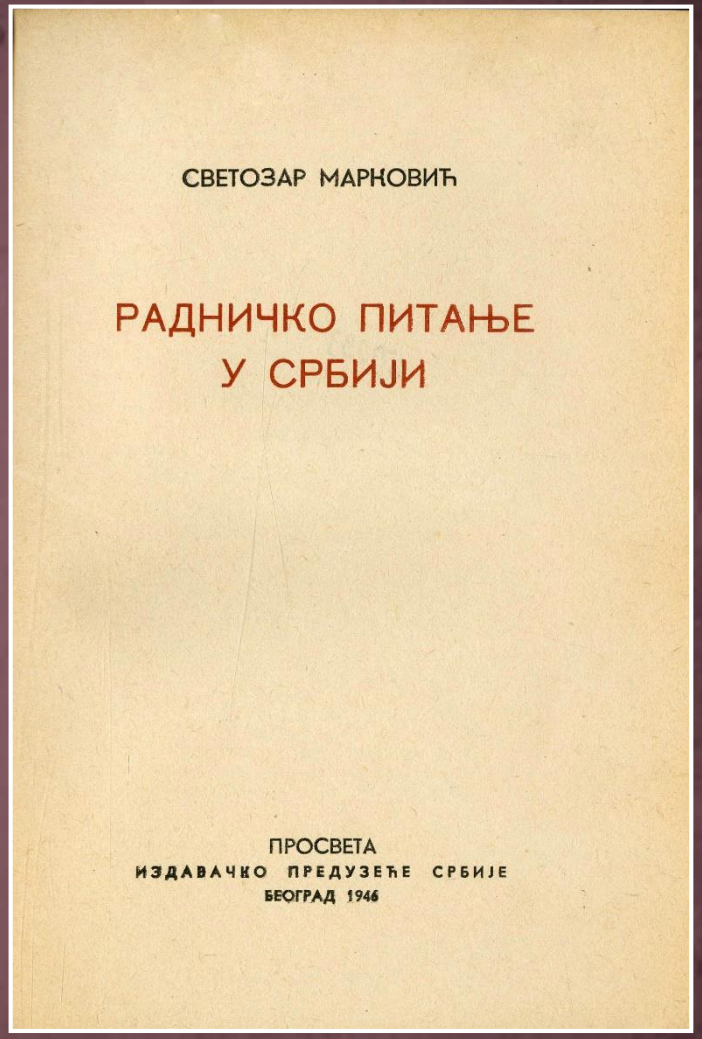
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
РАДНИЧКО ПИТАЊЕ
У СРБИЈИ
ПРОСВЕТА
ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД 1946

II 4756

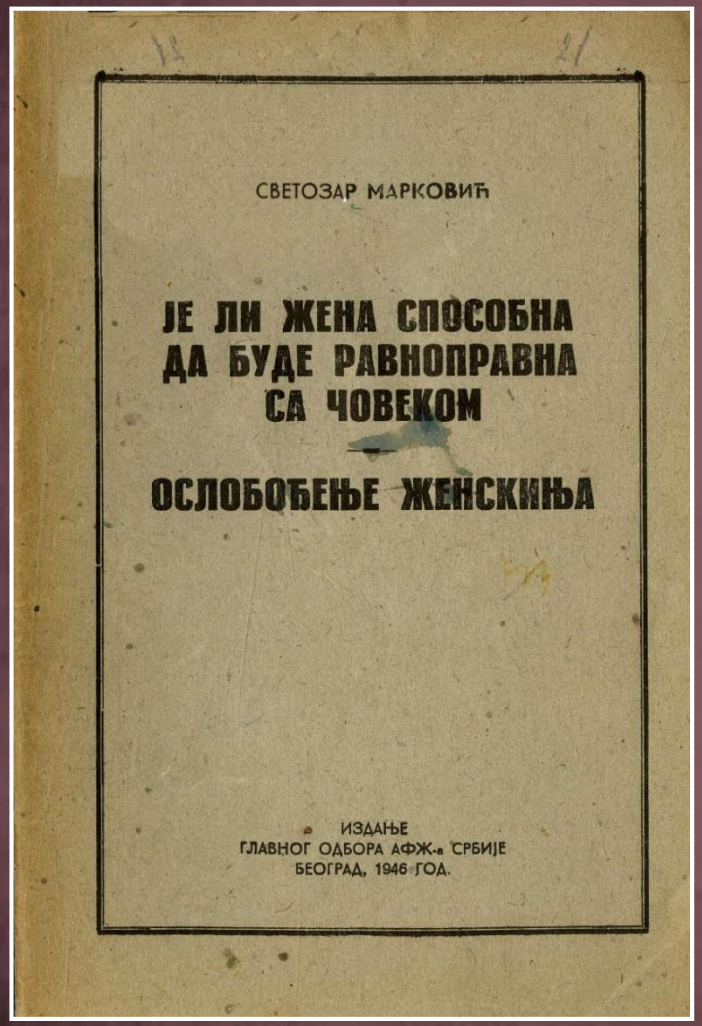
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ЈЕ ЛИ ЖЕНА СПОСОБНА ДА БУДЕ РАВНОПРАВНА СА ЧОВЕКОМ
ОСЛОБОЂЕЊЕ ЖЕНСКИЊА
ИЗДАЊЕ
ГЛАВНОГ ОДБОРА АФЖ-а СРБИЈЕ
БЕОГРАД, 1946 ГОД.

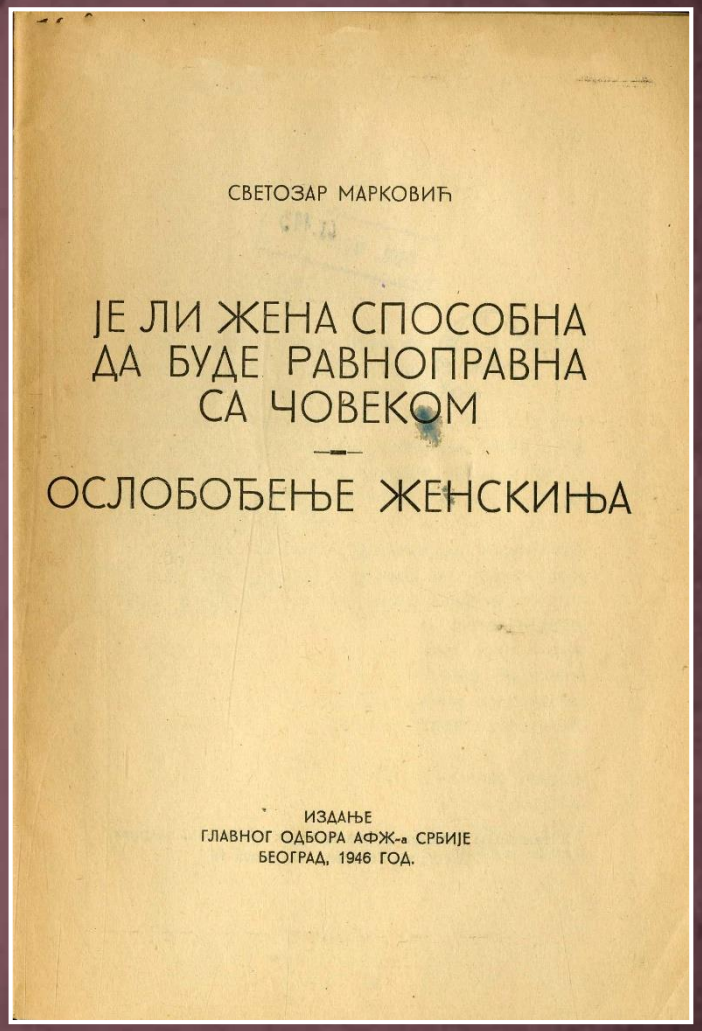
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ЈЕ ЛИ ЖЕНА СПОСОБНА ДА БУДЕ РАВНОПРАВНА СА ЧОВЕКОМ
ОСЛОБОЂЕЊЕ ЖЕНСКИЊА
ИЗДАЊЕ
ГЛАВНОГ ОДБОРА АФЖ-а СРБИЈЕ
БЕОГРАД, 1946 ГОД.

II 4760

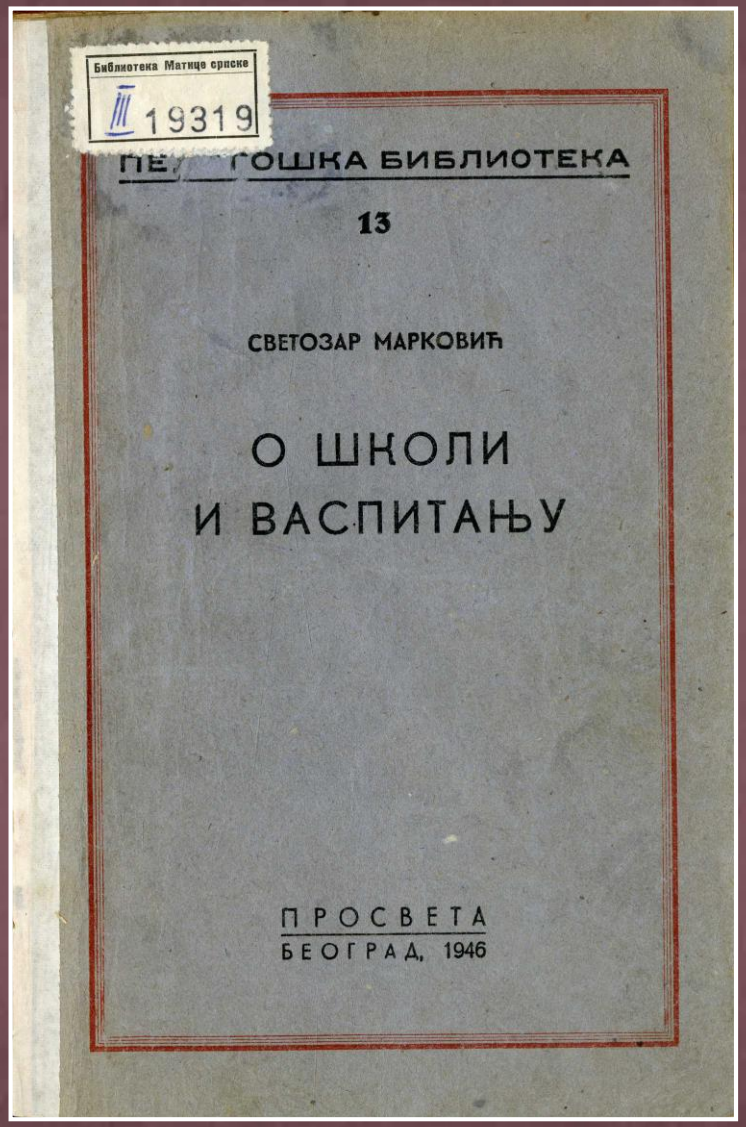
Библиотека Матице српске
III 19319
ПЕ ГОШКА БИБЛИОТЕКА
13
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
О ШКОЛИ
И ВАСПИТАЊУ
ПРОСВЕТА
БЕОГРАД, 1946

III 19319

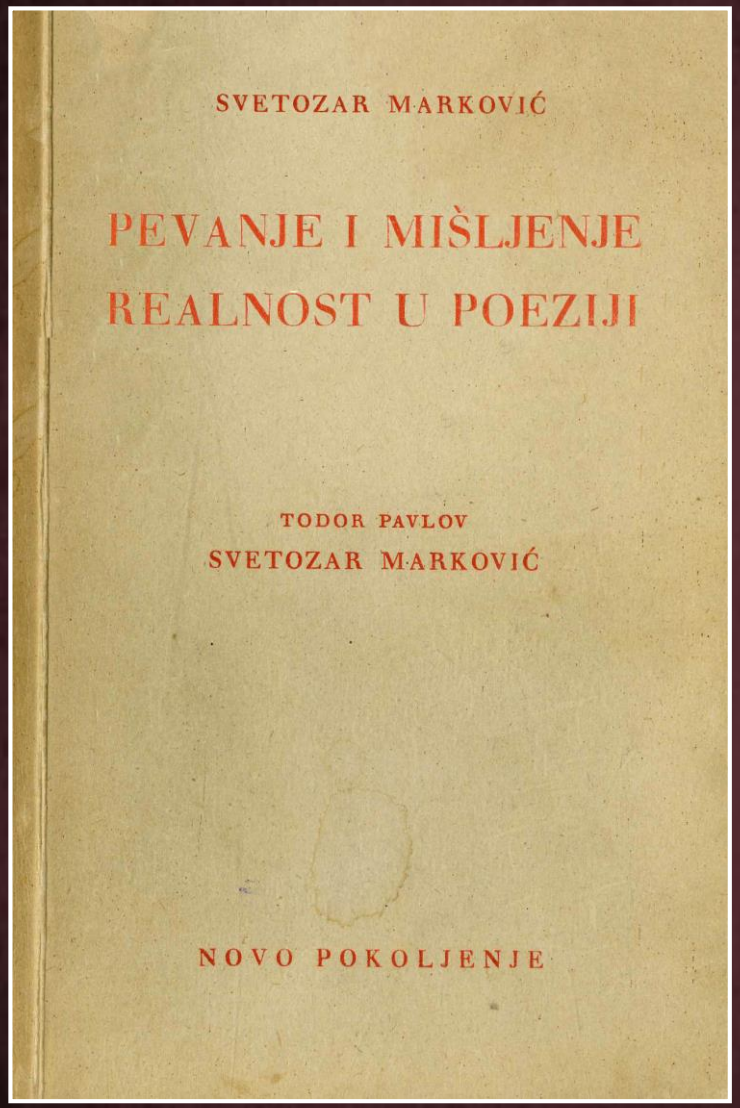
SVETOZAR MARKOVIĆ
PEVANJE I MIŠLJENJE
REALNOST U POEZIJI
TODOR PAVLOV
SVETOZAR MARKOVIĆ
NOVO POKOLJENJE

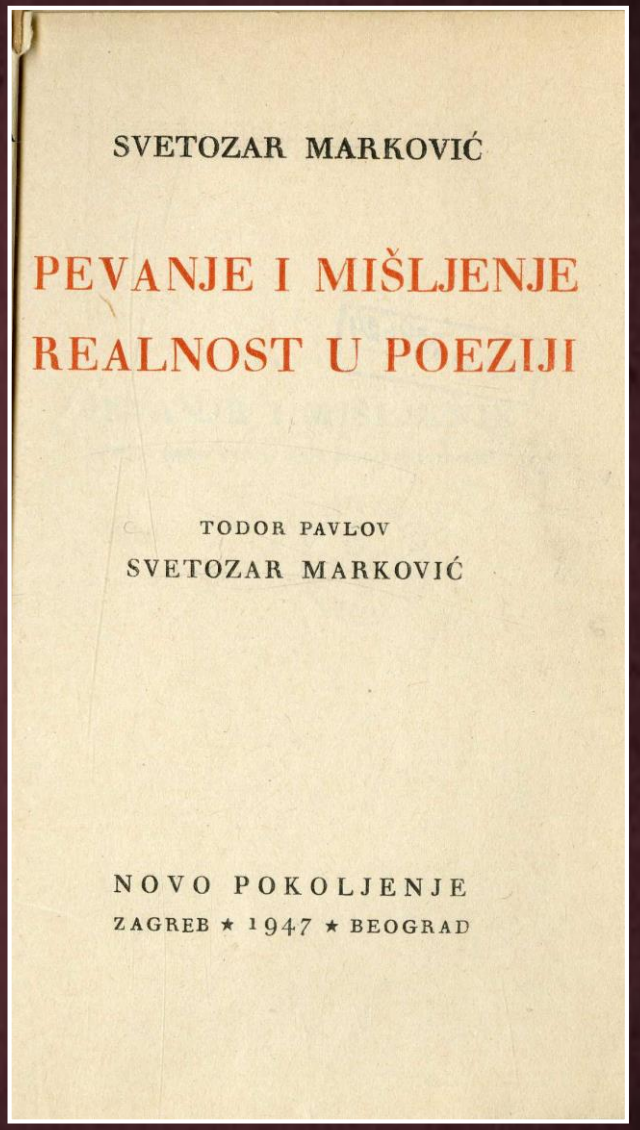
SVETOZAR MARKOVIĆ
PEVANJE I MIŠLJENJE
REALNOST U POEZIJI
TODOR PAVLOV
SVETOZAR MARKOVIĆ
NOVO POKOLJENJE
ZAGREB ★ 1947 ★ BEOGRAD

I 14925

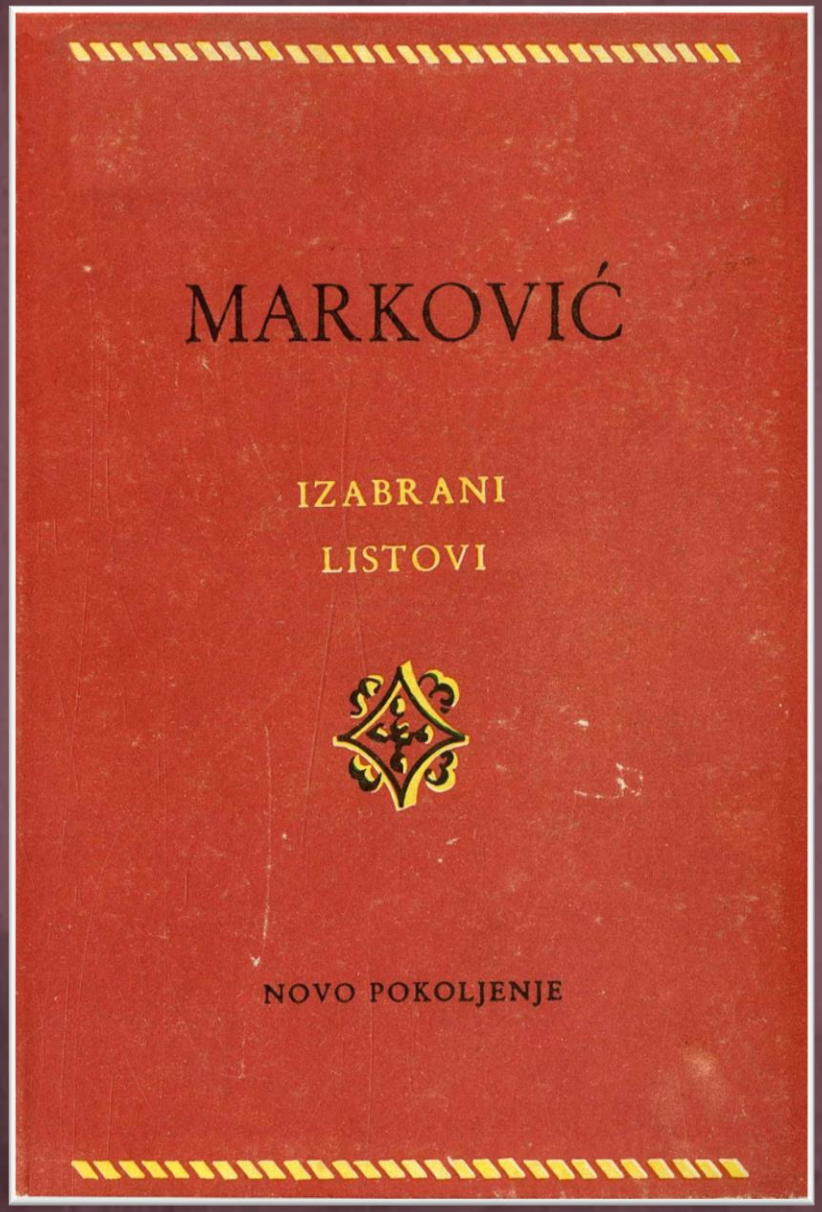

II 4403

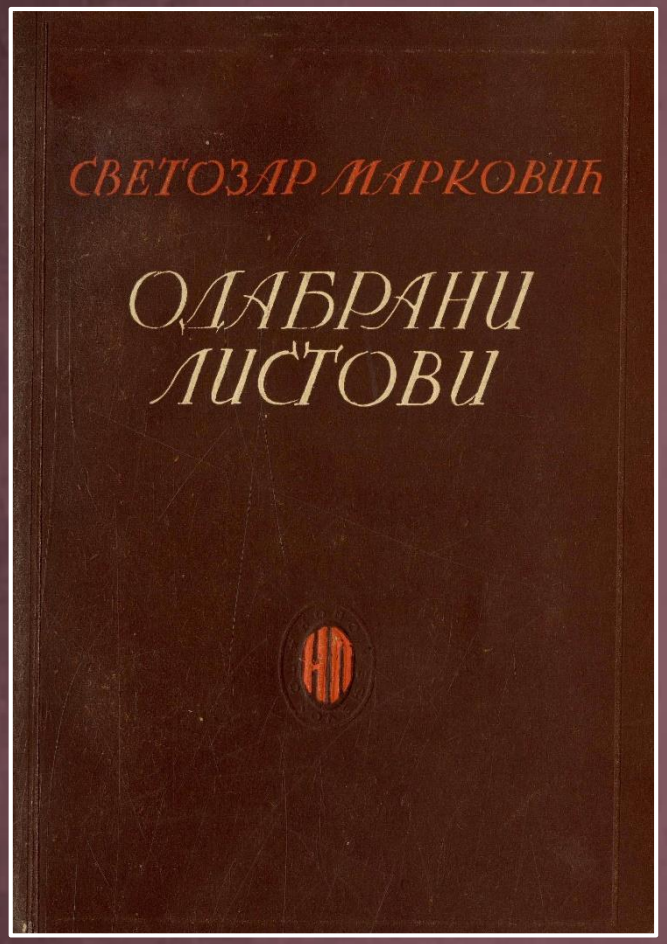
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ОДАБРАНИ ЛИСТОВИ

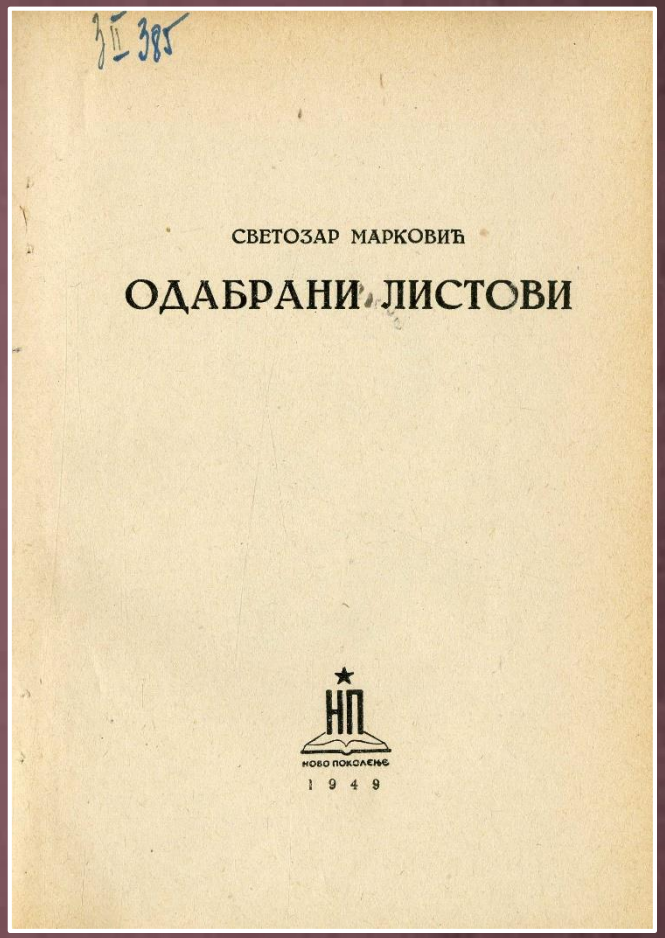
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ОДАБРАНИ ЛИСТОВИ
НОВО ПОКОЛЕЊЕ
1949

II 430412

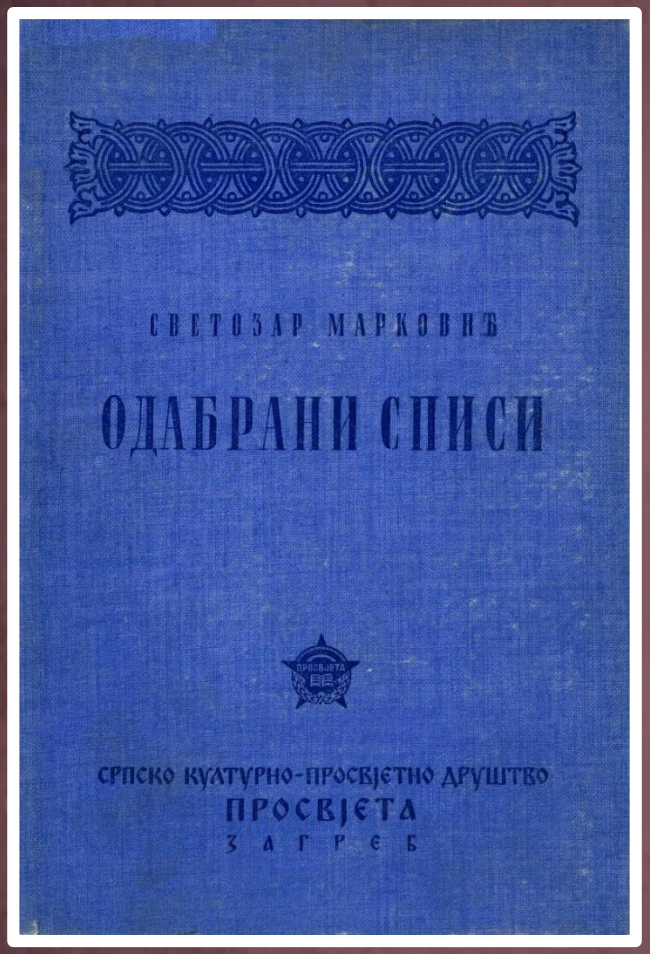
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ОДАБРАНИ СПИСИ
СРПСКО КУЛТУРНО-ПРОСВЈЕТНО ДРУШТВО
ПРОСВЈЕТА
З А Г Р Е Б

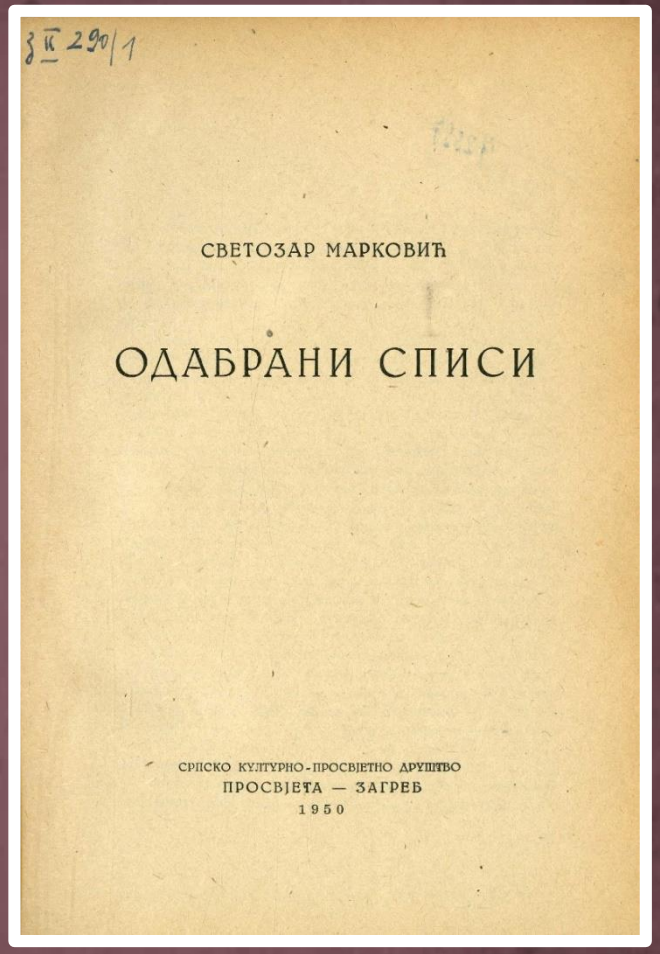
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ОДАБРАНИ СПИСИ
СРПСКО КУЛТУРНО-ПРОСВЈЕТНО ДРУШТВО
ПРОСВЈЕТА — ЗАГРЕБ
1950

II 428924

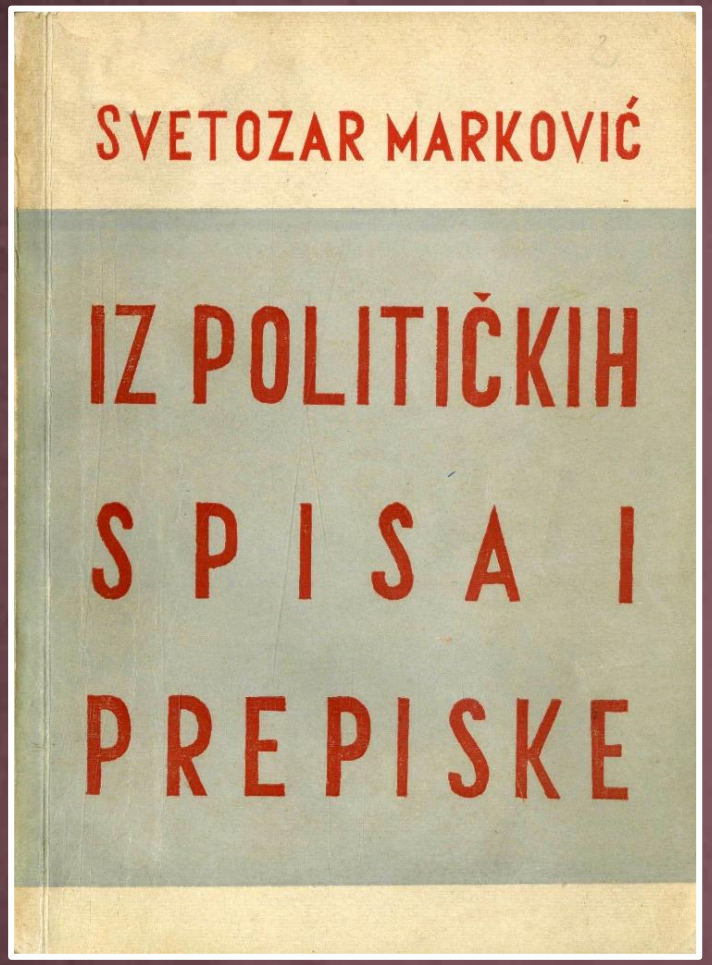
SVETOZAR MARKOVIĆ
IZ POLITIČKIH SPISA I PREPISKE

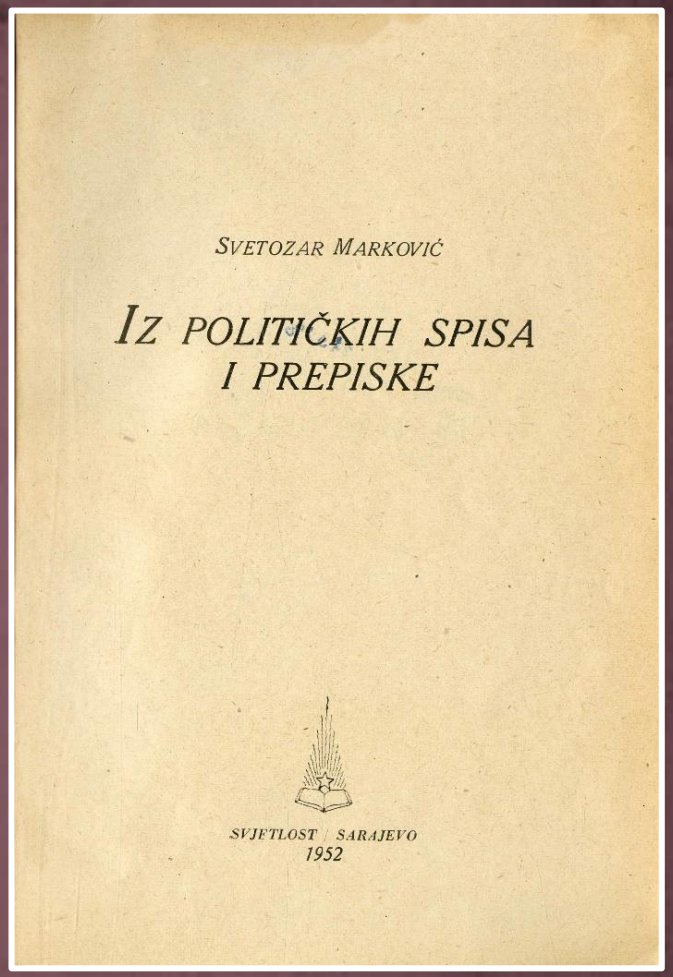
SVETOZAR MARKOVIĆ
IZ POLITIČKIH SPISA I PREPISKE
SVJETLOST / SARAJEVO
1952

II 4402

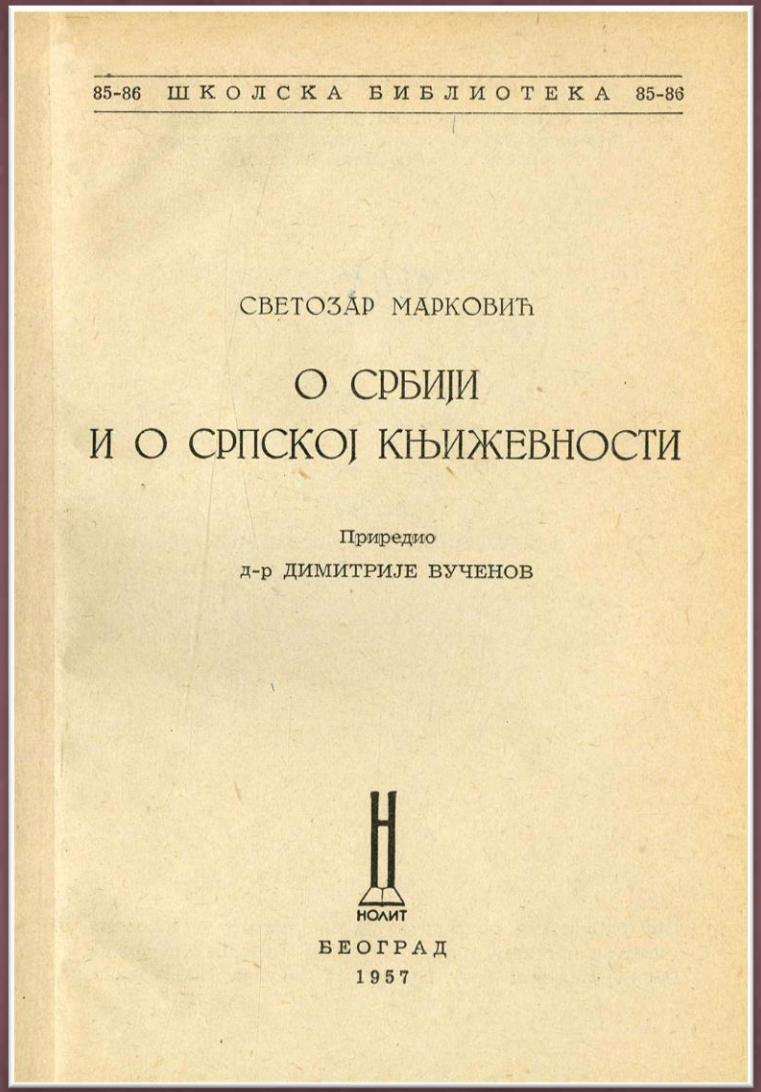
85-86 ШКОЛСКА БИБЛИОТЕКА 85-86
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
О СРБИЈИ
И О СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ
Приредио
д-р ДИМИТРИЈЕ ВУЧЕНОВ
НОЛИТ
БЕОГРАД
1957

I 14337

Светозар Марковић тежио је преображају српског друштва на новим социјалистичким основама. Био је под утицајем Чернишевског, Доброљубова, Писарева, Сеченова, Бакуњина, Ласала и др. Вредан, бистар и писмен за само 7–8 година рада оставио је иза себе значајно дело, којим је све тадашње владајуће европске социјалистичке теорије представио српској јавности, уводећи Србе у модеран социјализам. Био је инспирација и симбол многих потоњих генерација.

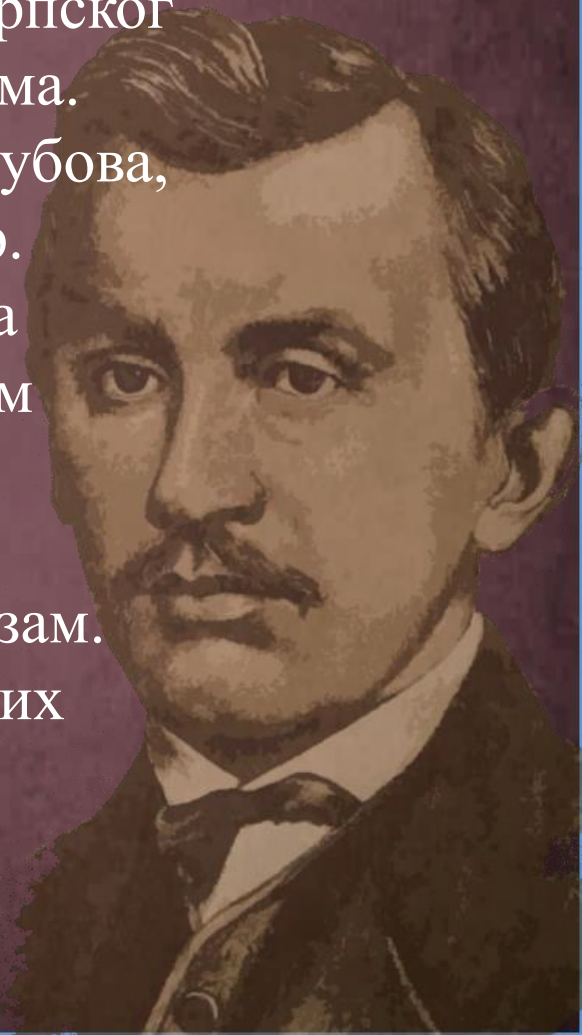

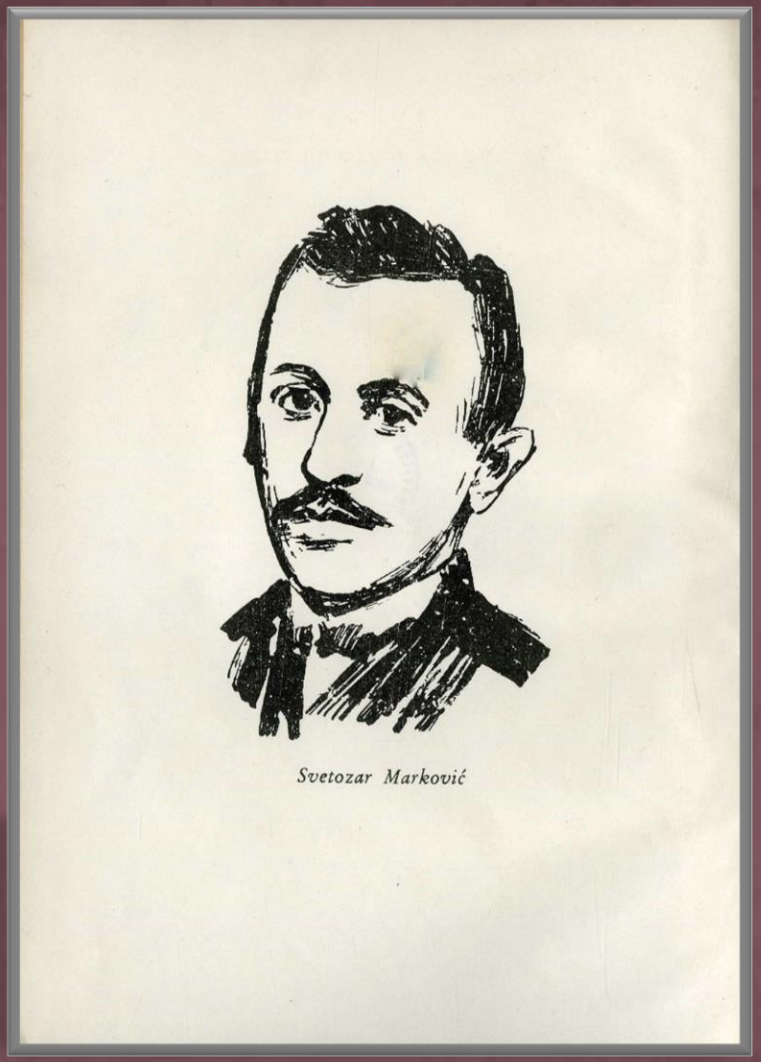

Svetozar Marković

II 4403

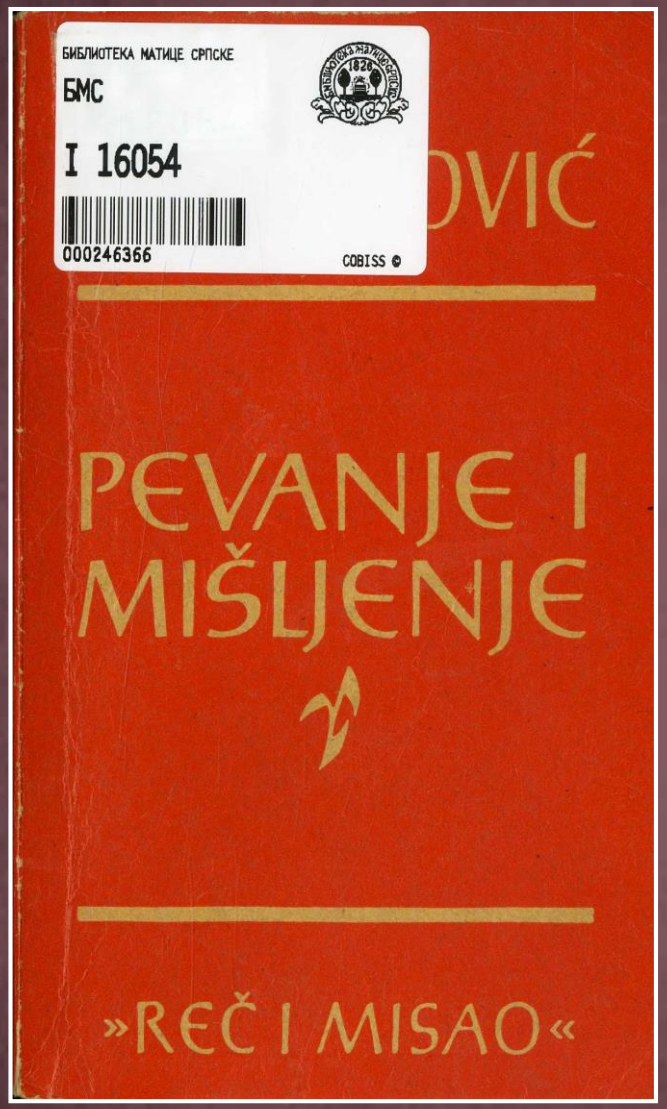
БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
БМС
I 16054
000246366
COBISS ©
OVIĆ
PEVANJE I MIŠLJENJE
»REČ I MISAO«

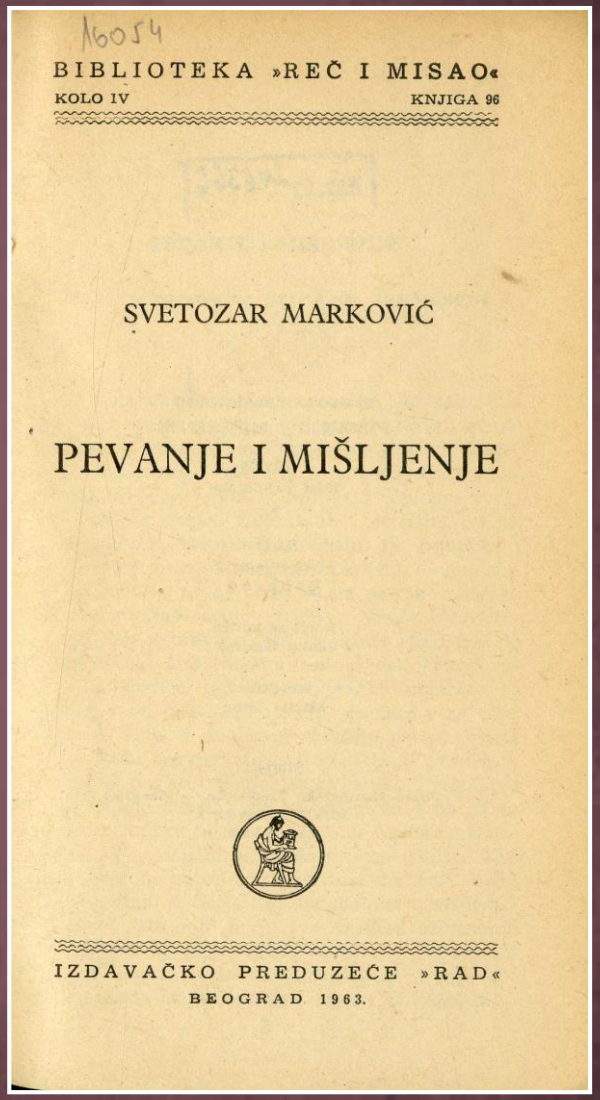
16054
BIBLIOTEKA »REČ I MISAO«
KOLO IV
KNJIGA 96
SVETOZAR MARKOVIĆ
PEVANJE I MIŠLJENJE
IZDAVAČKO PREDUZEĆE »RAD«
BEOGRAD 1963.

I 16054

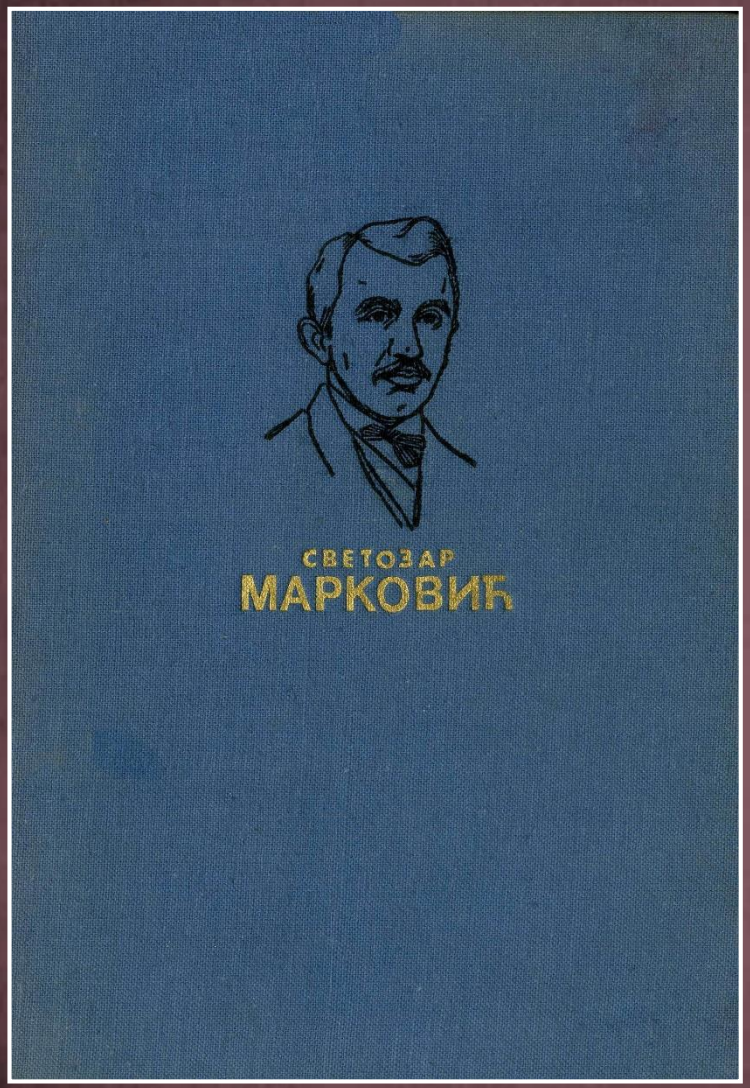

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ

ИЗАБРАНА ДЕЛА

НАРОДНА КЊИГА
БЕОГРАД 1968.

II 38200

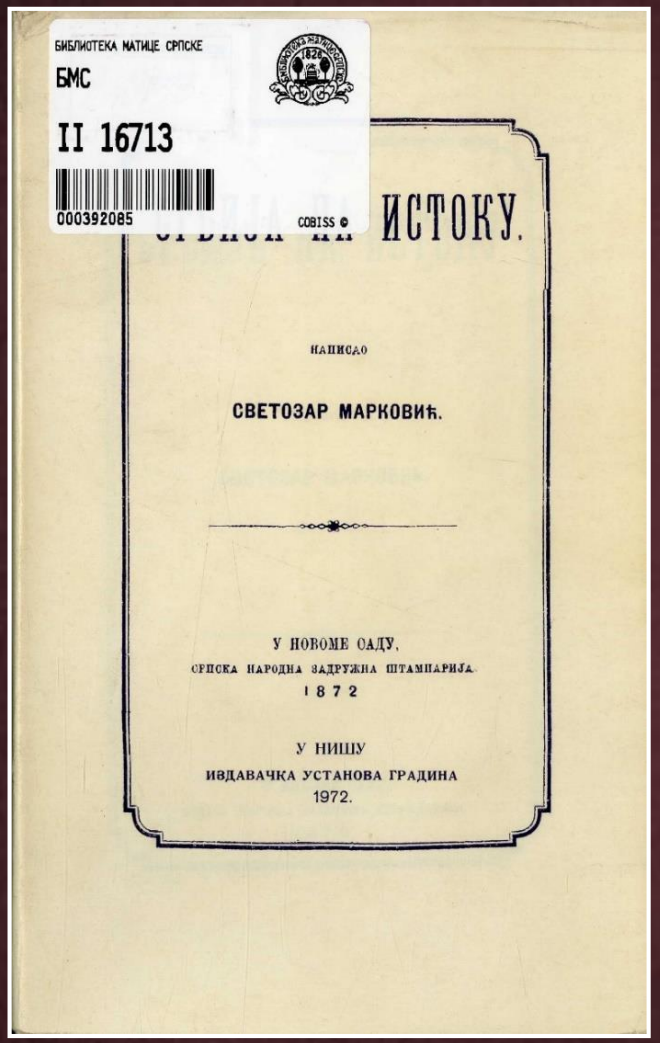
БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
БМС
II 16713
000392085
COBISS ©

ИСТОКУ.

НАПИСАО

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ.

У НОВОМЕ САДУ,
СРПСКА НАРОДНА ЗАДРУЖНА ШТАМПАРИЈА.
1872

У НИШУ
ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ГРАДИНА
1972.

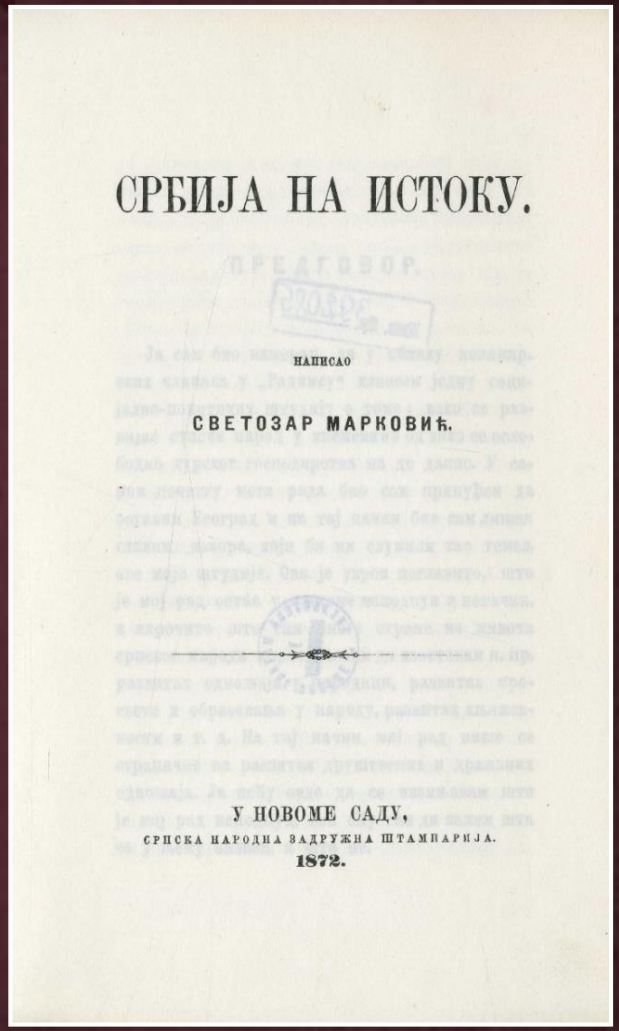

СРБИЈА НА ИСТОКУ.

НАПИСАО

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ.

У НОВОМЕ САДУ,
СРПСКА НАРОДНА ЗАДРУЖНА ШТАМПАРИЈА.
1872.

II 16713

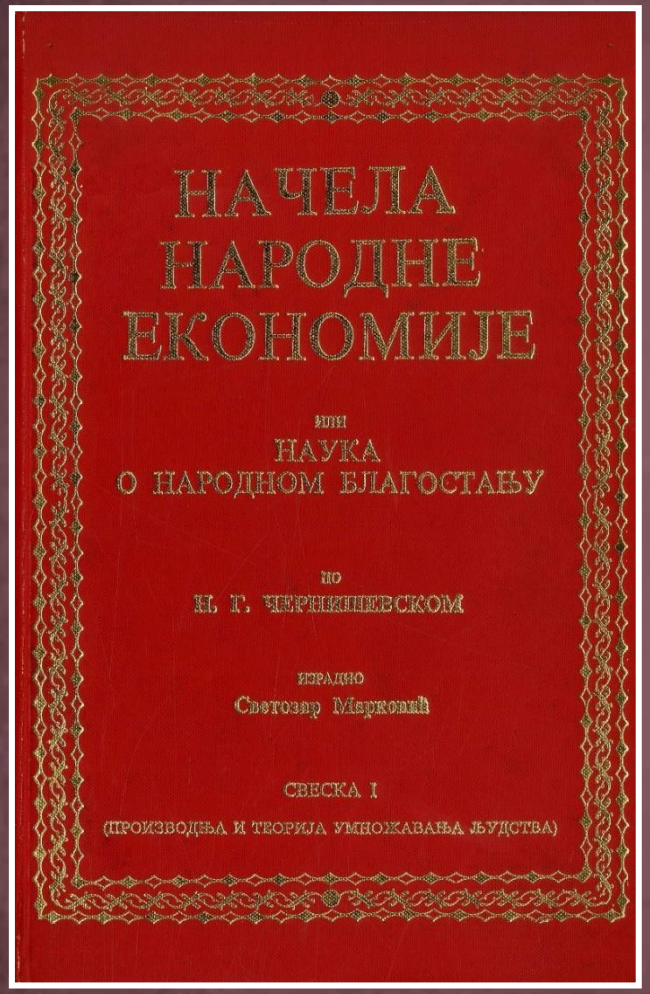

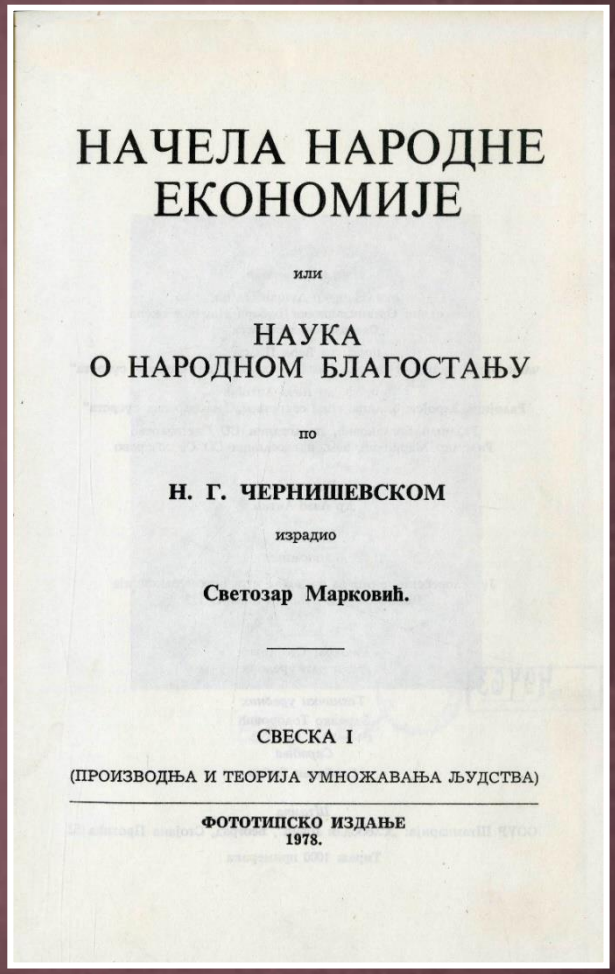
НАЧЕЛА НАРОДНЕ ЕКОНОМИЈЕ

или

НАУКА
О НАРОДНОМ БЛАГОСТАЊУ

по

Н. Г. ЧЕРНИШЕВСКОМ

израдио

Светозар Марковић.

СВЕСКА I

(ПРОИЗВОДЊА И ТЕОРИЈА УМНОЖАВАЊА ЉУДСТВА)

ФОТОТИПСКО ИЗДАЊЕ
1978.

II 2822/1

Два најзначајнија рада из књижевности била су: *Певање и мишљење* (1868) и *Реалност у поезији* (1870) при чему се залагао за истинит приступ животу, разрачунавајући се са романтичарима. Сугерисао је да књижевност треба да служи општем напретку народа.
Истицао је значај модерног реалистичког романа, критикујући поезију пуну празне реторике и сентименталности. Ценио је нашу народну поезију, Његоша, Змаја, Јакшића и Јакова Игњатовића а његов утицај на књижевност био је евидентан.

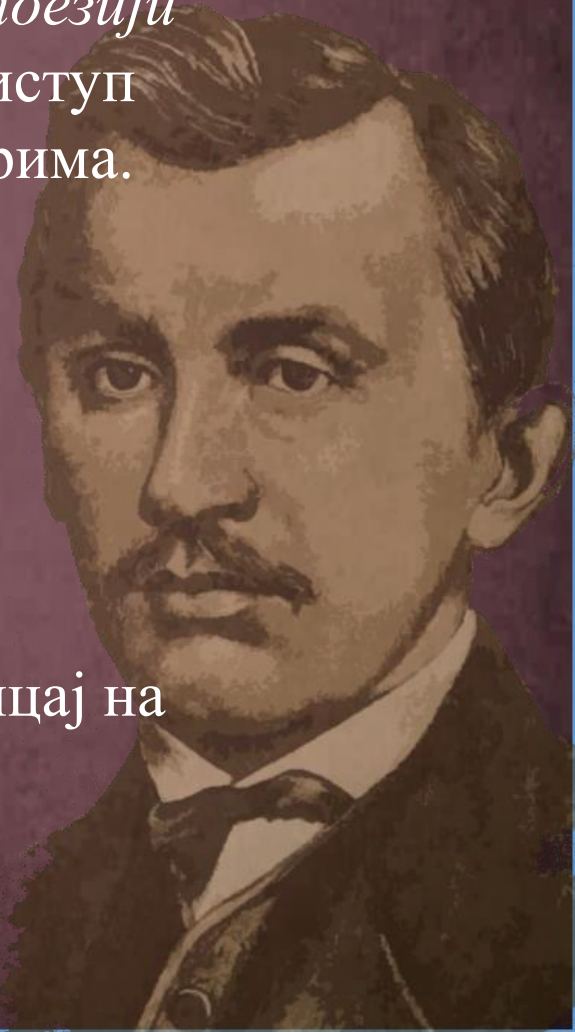

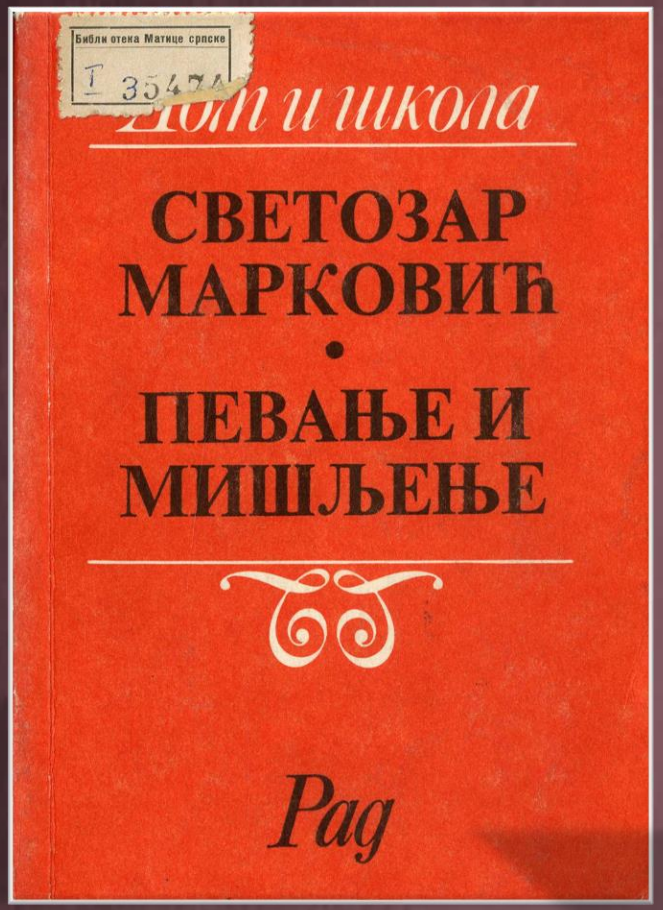
Библиотека Матице српске
I 35474
Дом и школа

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ

•

ПЕВАЊЕ И МИШЉЕЊЕ

Рад

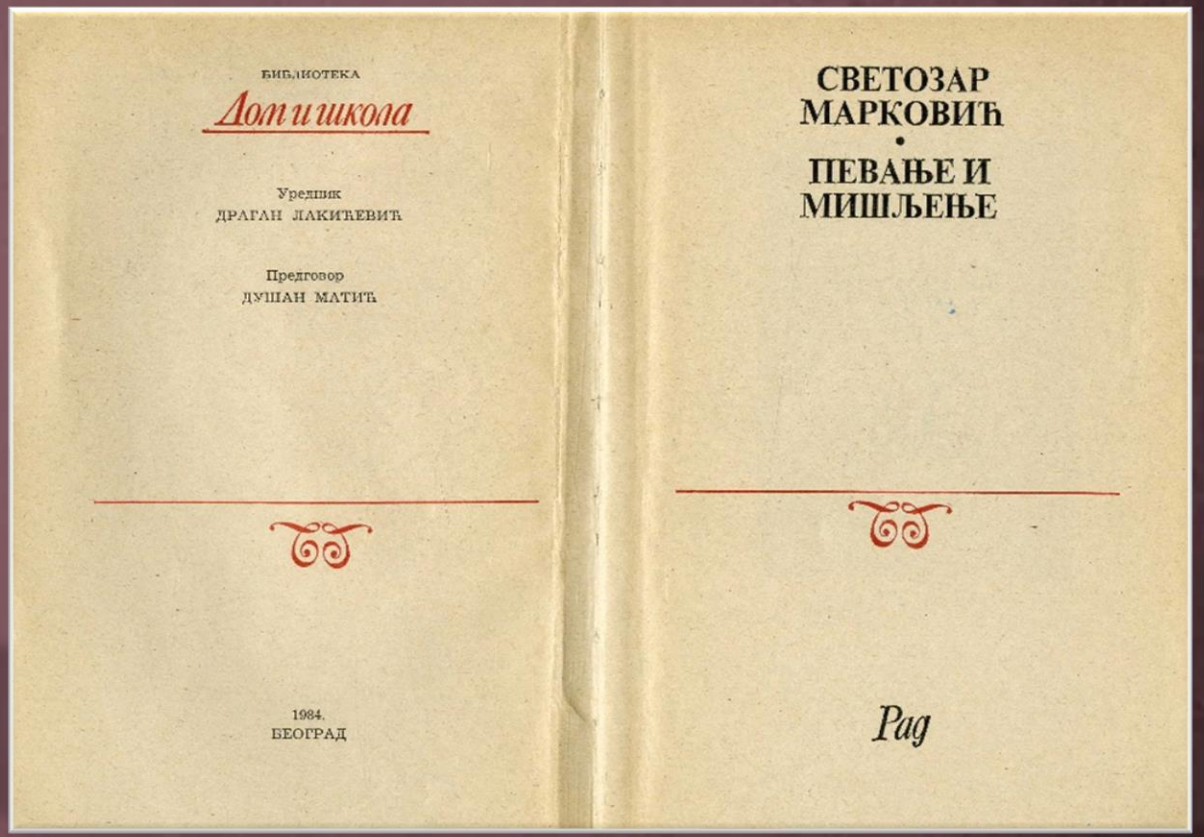
БИБЛИОТЕКА

Дом и школа

Уредник
ДРАГАН ЛАКИЋЕВИЋ

Предговор
ДУШАН МАТИЋ

1984.
БЕОГРАД

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ

•

ПЕВАЊЕ И МИШЉЕЊЕ

Рад

I 35474

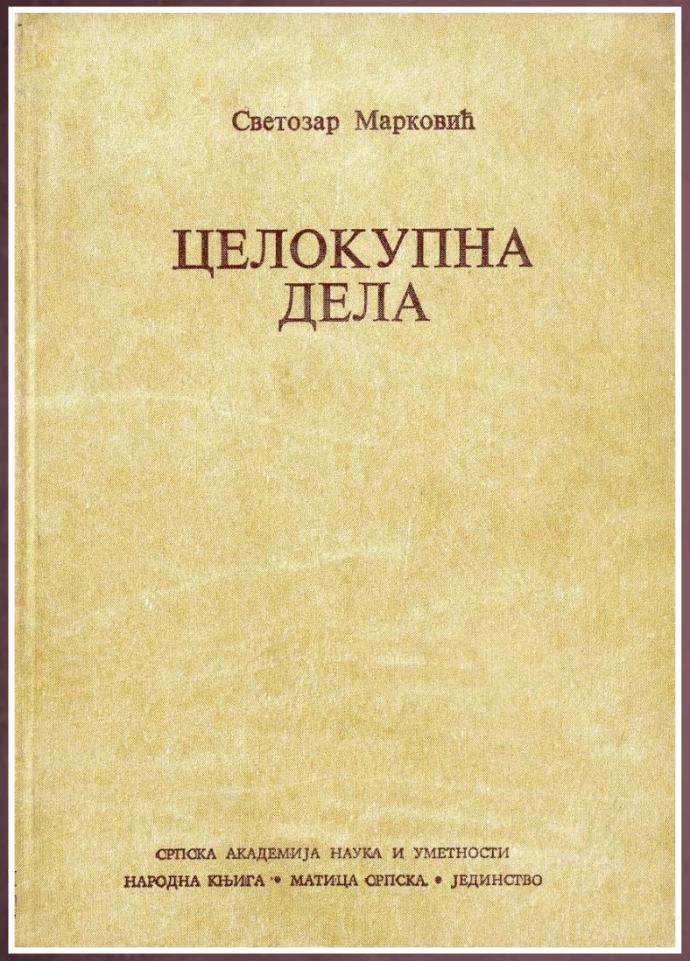

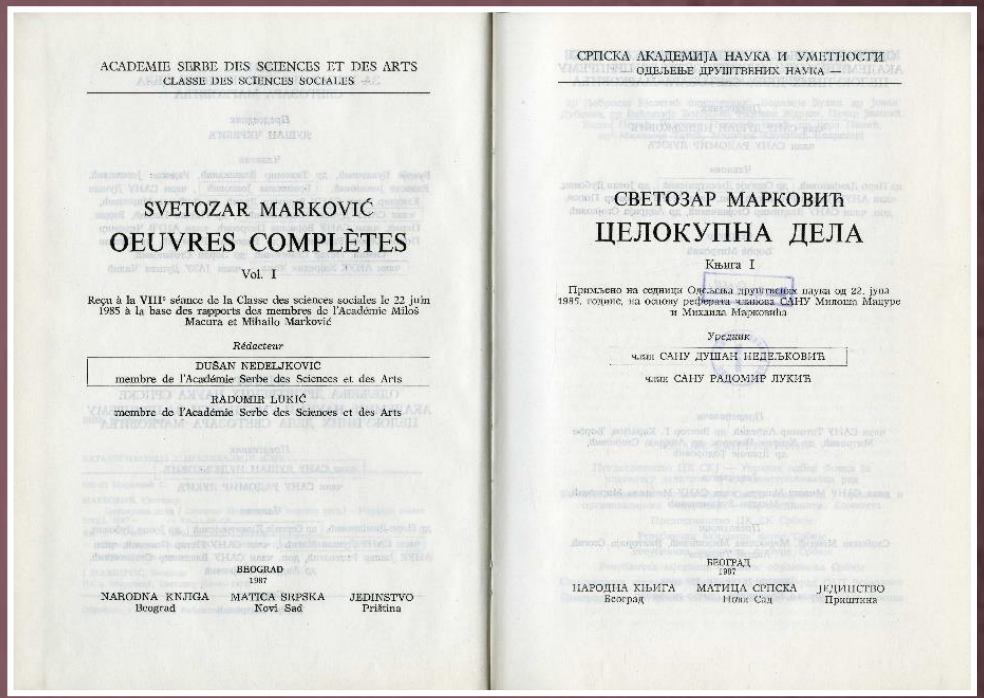

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS
CLASSE DES SCIENCES SOCIALES

SVETOZAR MARKOVIĆ
OEUVRES COMPLÈTES
Vol. I

Reçu à la VIIIe séance de la Classe des sciences sociales le 22 juin 1985 à la base des rapports des membres de l'Académie Miloš Macura et Mihailo Marković

Rédacteur

DUŠAN NEDELJKOVIC
membre de l'Académie Serbe des Sciences et des Arts

RADOMIR LUKIĆ
membre de l'Académie Serbe des Sciences et des Arts

BEOGRAD
1987

NARODNA KNJIGA Beograd | MATICA SRPSKA Novi Sad | JEDINSTVO Priština

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА
Књига I

Примљено на седници Одељења друштвених наука од 22. јуна 1985. године, на основу реферата чланова САНУ Милоша Мацуре и Михаила Марковића

Уредник

члан САНУ ДУШАН НЕДЕЉКОВИЋ

члан САНУ РАДОМИР ЛУКИЋ

БЕОГРАД
1987

НАРОДНА КЊИГА Београд | МАТИЦА СРПСКА Нови Сад | ЈЕДИНСТВО Приштина

III 91434/1

„Србија – то није кнез, нису министри, нису начелници и капетани, судије и кметови, надлежатељства и канцеларије. Србија – то је народ српски што живи у Србији, по чијој вољи или боље по чијем трпљењу постоје и кнез и министри и надлежатељства и канцеларије.”

Србија на Истоку – Светозар Марковић

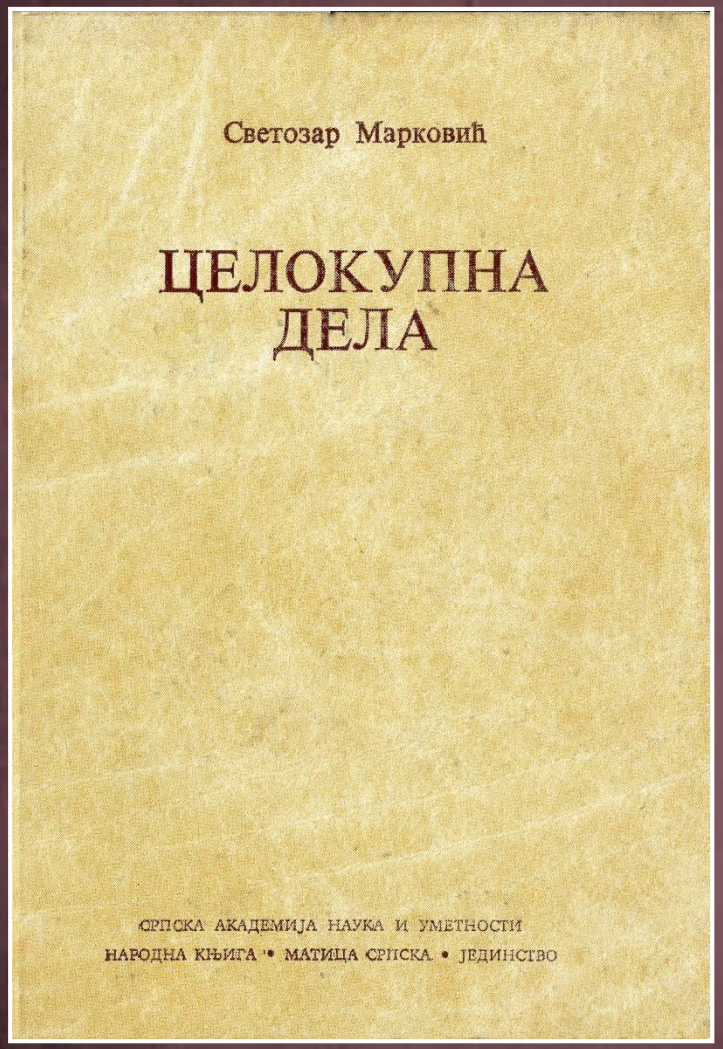
Светозар Марковић
ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА
СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
НАРОДНА КЊИГА • МАТИЦА СРПСКА • ЈЕДИНСТВО

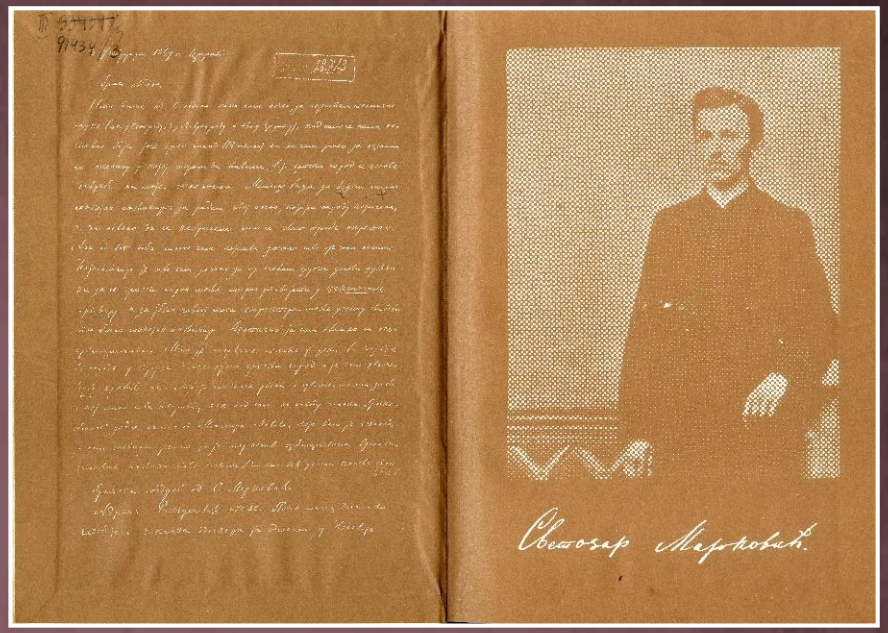
Светозар Марковић

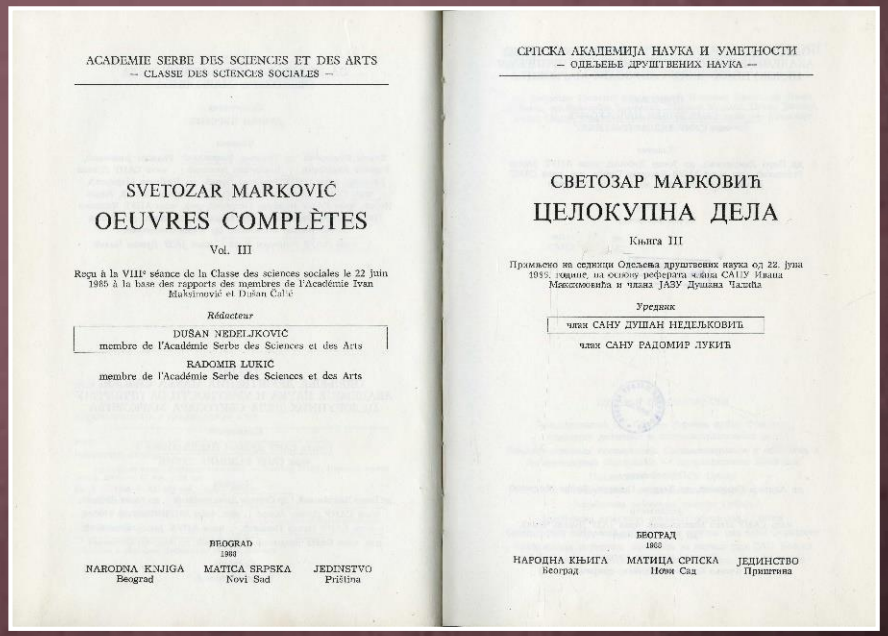
ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS
— CLASSE DES SCIENCES SOCIALES —
SVETOZAR MARKOVIĆ
OEUVRES COMPLÈTES
Vol. III
Reçu à la VIIIe séance de la Classe des sciences sociales le 22 juin 1985 à la base des rapports des membres de l'Académie Ivan Maksimović et Dušan Čalić
Rédacteur
DUŠAN NEDELJKOVIĆ
membre de l'Académie Serbe des Sciences et des Arts
RADOMIR LUKIĆ
membre de l'Académie Serbe des Sciences et des Arts
BEOGRAD
1988
NARODNA KNJIGA
Beograd
MATICA SRPSKA
Novi Sad
JEDINSTVO
Priština
СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
— ОДЕЉЕЊЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА —
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА
Књига III
Примљено на седници Одељења друштвених наука од 22. јуна 1985. године, на основу реферата члана САНУ Ивана Максимовића и члана ЈАЗУ Душана Чалића
Уредник
члан САНУ ДУШАН НЕДЕЉКОВИЋ
члан САНУ РАДОМИР ЛУКИЋ
БЕОГРАД
1988
НАРОДНА КЊИГА
Београд
МАТИЦА СРПСКА
Нови Сад
ЈЕДИНСТВО
Приштина

III 91434/3

РАДЕНИК.

У Београду 17. Априла 1871.

ПРОГРАМ.

Наша је цељ да науком помажемо напредак српског народа.

Напредовање народа огледа се поглавито у ове три главне стране: материјалном благостању, образовању и слободи.

Човек, који је материјално осигуран да може својим радом поштено живети, који је образован као човек и као радник и члан друштва и који је слободан да располаже сасвим независно својом вољом и радом — такав је човек напредан. Напредовање народа није ништа друго већ напредовање свију чланова народа у истом смислу.

Наука и њена примена у животу веома је опширна и разнолика. Оне све скупа утицаће на народни развитак, али ми би узели на се сувише теретан, управо немогућан посао кад би хтели да нашом радњом обухватимо све гране у науци и животу. У овом програму дужност нам је дакле да кажемо границе у науци и животу у којима ће се *поглавито* кретати наша радња. У исто време да обележимо правац наше радње.

1. **Економски односаји.** Код нас су економски односаји у многоме различити од економских односаја код западних народа од којих ми примемо „економску науку“ и економске установе. Научи су на западу богати, али је богатство међу

цијације (наша породична задруга постоји још по негде по селима али се сваке године умањава) за производњу, размену и кредит. Али ми не држимо да је асоцијација последњи ступањ економског развитка народа. На против: ми мислимо да је то тек први корак да се привредна снага појединца увелича; у исто време да се стане на пут жудњи појединаца да граде *туђу* зараду, већ да сваки добија према својој заради. Пре или после људи морају увидети да човек не треба да се обогати ради самог богатства, већ да су привреда и њен резултат — богатство — само средство човеку за виши, лични и друштвени развитак. Са изменом економских појмова мора доћи и економски преображај у животу. Људи неће *присвајати* — узимати у своју власт — средства за производњу, како би могли давити друге привреднике, већ ће радити да увеличају производност друштвене снаге па тиме да увеличају и своју властиту снагу.

Ми ћемо излагати начела економске науке са њеним крајњим резултатима, а остављајући да се у току времена *организација рада и размене* сами тако развију, да сав народ ступи у праву друштвену заједницу; — наш ће главни посао бити:

да изучавамо економски живот српског народа са свима његовим потребама и условима за раз-

гори зликовац) има изображена и вредна привредника.

Према овоме „Радник“ ће: изучавати данашње просветно стање у Србији у сваком погледу:

Излагати начела и нацрт (план) како да се организује система образовања, према изреченим начелима и према нашим условима и потребама;

упознавати читаоце са свима просветним заводима који би се са користи могли код нас увести;

пратити критички сваки нов појав у нашој књижевности, који би имао вредности по наше образовање;

испитивати све појаве у нашем друштвеном животу, које би имале утицаја на образовање јавног мњења и упоште на наш умни и морални развитак.

По могућству упознаваће читаоце и са књижевношћу страном.

3. **Држављански односаји.** Ми не повлачимо границу између тако званих држављанских односаја и других друштвених односаја. У животу једног народа сви су односаји појединаца тесно везани једни с другима — једни се не могу развити и усавршити док се и други не развију и не усаврше. На пример: економски односаји у на-

III 91434/3

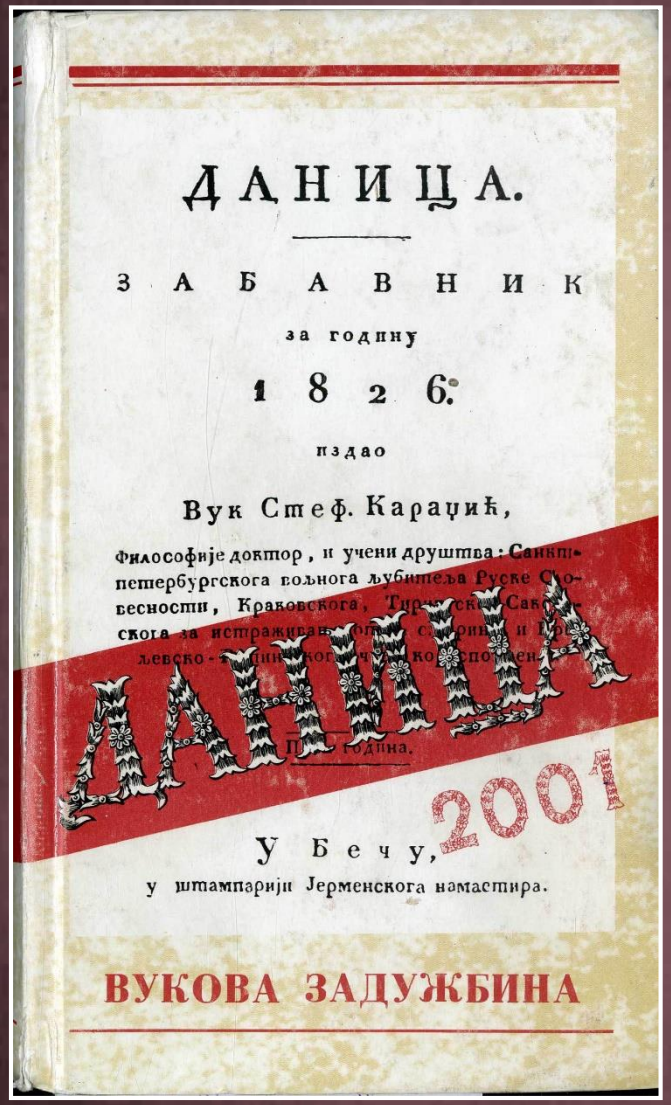

ДАНИЦА.

ЗАБАВНИК

за годину

1826.

издао

Вук Стеф. Караџић,

Философије доктор, и учени друштва: Санктпетербургскога вољнога љубитеља Руске Словесности, Краковскога, Тиринтско-Саксонскога за истраживање отач. старина, Краљевско-Гетингскога, и Московскога историје и старине Росијске члан кореспондент, и бивши председат славнога магистрата наше и варошиЕ Београдске.

пета година.

У Бечу,

у штампарији Јерменскога намастира.

ВУКОВА ЗАДУЖБИНА

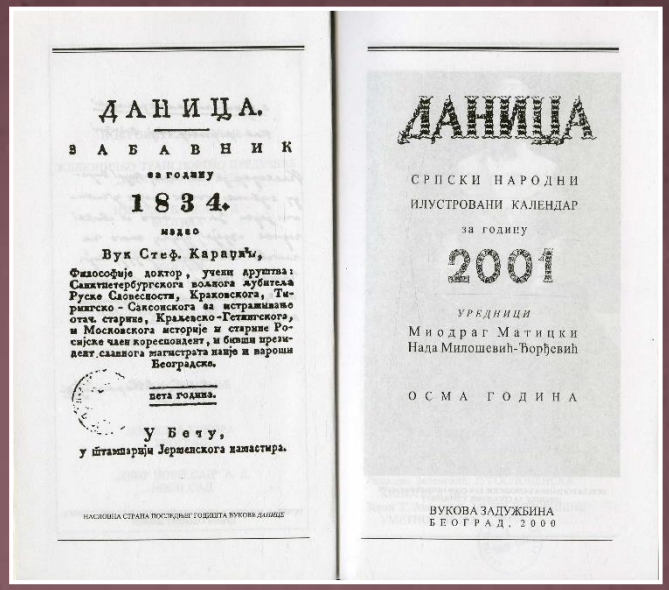

ДАНИЦА.

ЗАБАВНИК

за годину

1834.

издао

Вук Стеф. Караџић,

Философије доктор, учени друштва: Санктпетербургскога вољнога љубитеља Руске Словесности, Краковскога, Тиринтско-Саксонскога за истраживање отач. старина, Краљевско-Гетингскога, и Московскога историје и старине Росијске члан кореспондент, и бивши председат славнога магистрата наше и варошиЕ Београдске.

пета година.

У Бечу,

у штампарији Јерменскога намастира.

НАСЛОВНА СТРАНА ПОСЛЕДЊЕГ ГОДИШТА ВУКОВА ДАНИЦЕ

ДАНИЦА

СРПСКИ НАРОДНИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР

за годину

2001

УРЕДНИЦИ

Миодраг Матицки
Нада Милошевић-Ђорђевић

ОСМА ГОДИНА

ВУКОВА ЗАДУЖБИНА
БЕОГРАД, 2000

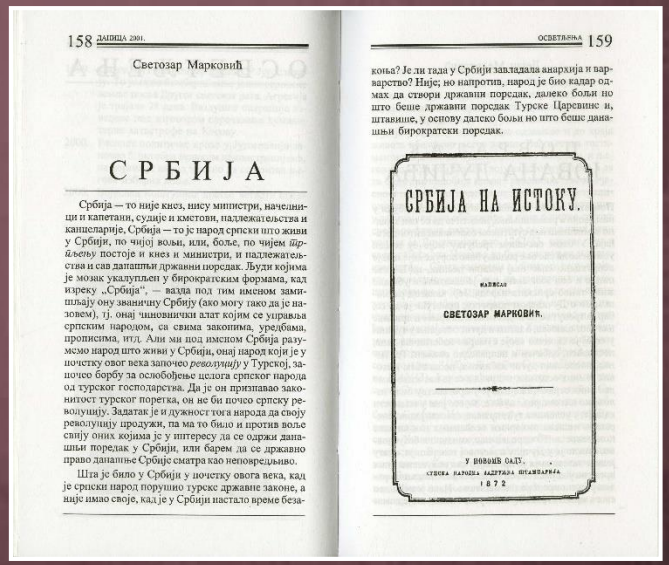

158 ДАНИЦА 2001

Светозар Марковић

СРБИЈА

Србија — то није књаз, нису министри, начелници и капетани, судије и општине, надлежатељства и канцеларије, Србија — то је народ српски што живи у Србији, по чијој вољи, или, боље, по чијем *тражењу* постоје и књаз и министри, и надлежатељства и сав данашњи државни поредак. Њиме којима је мозак укалупљен у бирократским формама, кад изреку „Србија", — вазда под тим именом замишљају ону званичну Србију (ако могу тако да је назовем), тј. онај чиновнички алат којим се управља српским народом, са свима законима, уредбама, прописима, итд. Али ми под именом Србија разумемо народ што живи у Србији, онај народ који је у почетку овог века започео *револуцију* у Турској, започео борбу за ослобођење целога српског народа од турског господарства. Да је он признавао законитост турског поретка, он не би почео српску револуцију. Задатак је и дужност тога народа да своју револуцију продужи, па ма то било и против воље свију оних којима је у интересу да се одржи данашњи поредак у Србији, или барем да се државно право данашње Србије сматра као неповредљиво.

Шта је било у Србији у почетку овога века, кад је српски народ порушио турске државне законе, а није имао своје, кад је у Србији настало време безакоња? Је ли тада у Србији завладала анархија и варварство? Није; но напротив, народ је био кадар одмах да створи државни поредак, далеко бољи но што беше државни поредак Турске Царевине и, штавише, у основу далеко бољи но што беше данашњи бирократски поредак.

ОСВЕТЉЕНА 159

СРБИЈА НА ИСТОКУ.

НАПИСАО

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ.

У НОВОМ САДУ.
СРПСКА НАРОДНА ЗАДУЖБИНА ШТАМПАРИЈА.
1872

П I 1686/2001

Литература о Светозару Марковићу

(избор)

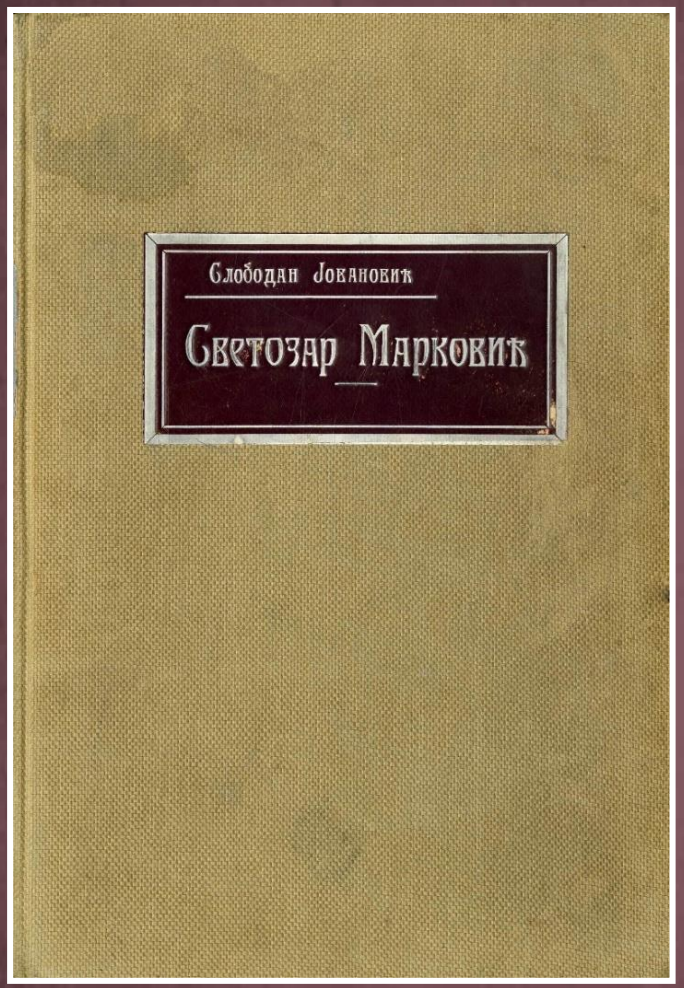
Слободан Јовановић
Светозар Марковић

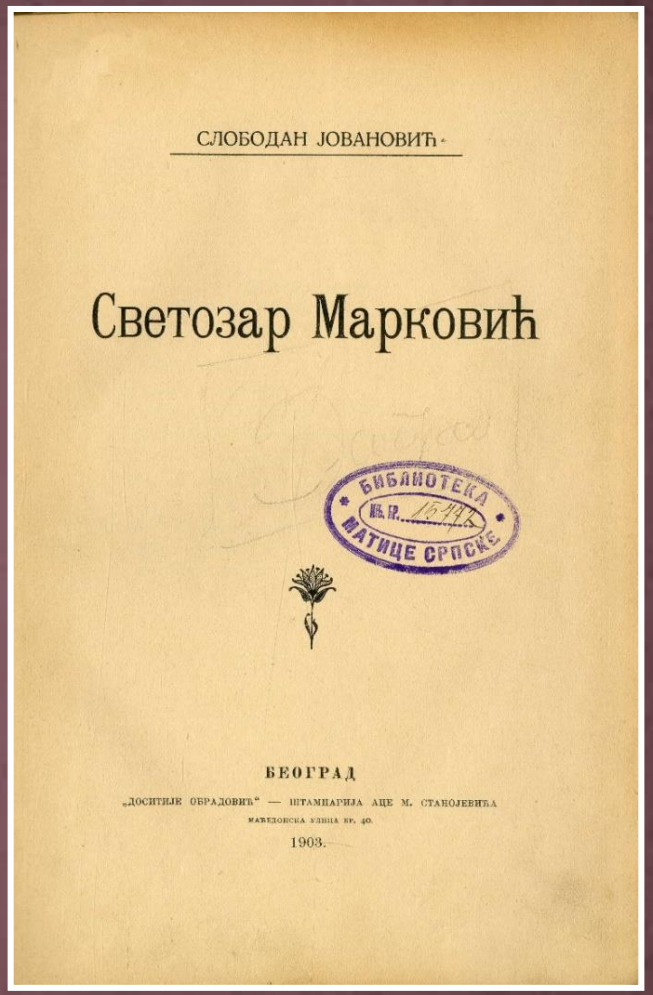
СЛОБОДАН ЈОВАНОВИЋ
Светозар Марковић
БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ
БЕОГРАД
1903.

II 2124

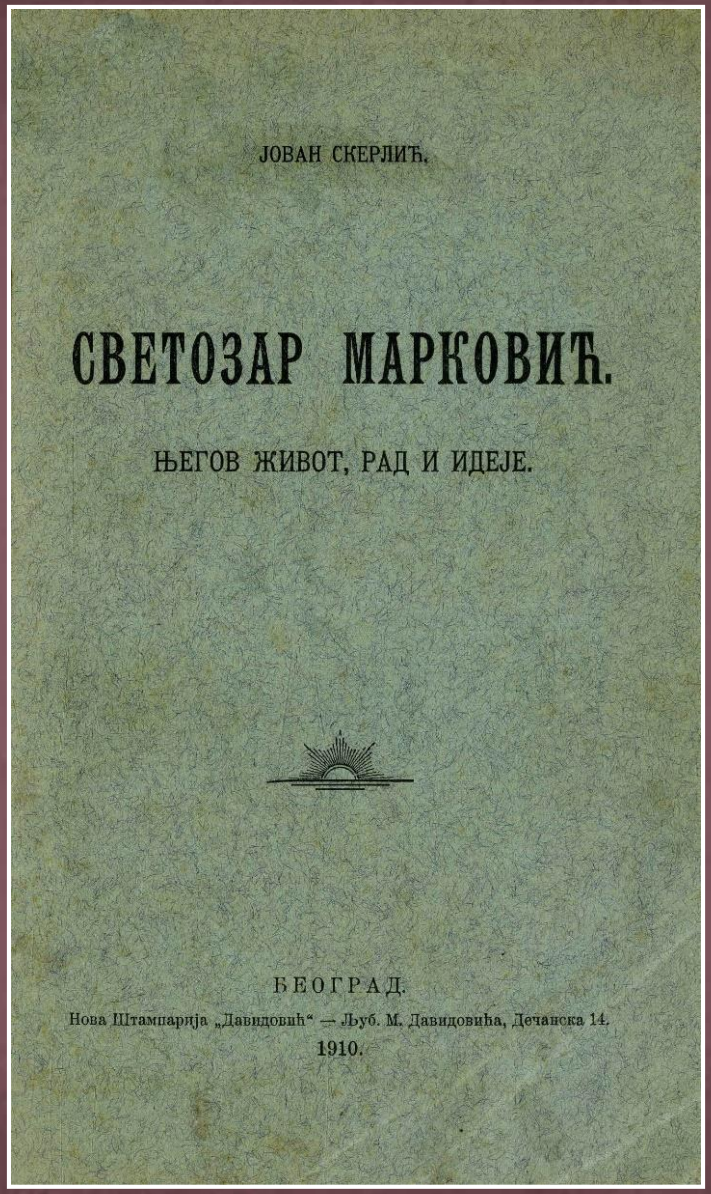
ЈОВАН СКЕРЛИЋ.
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ.
ЊЕГОВ ЖИВОТ, РАД И ИДЕЈЕ.
БЕОГРАД.
Нова Штампарија „Давидовић“ — Љуб. М. Давидовића, Дечанска 14.
1910.

III 35348

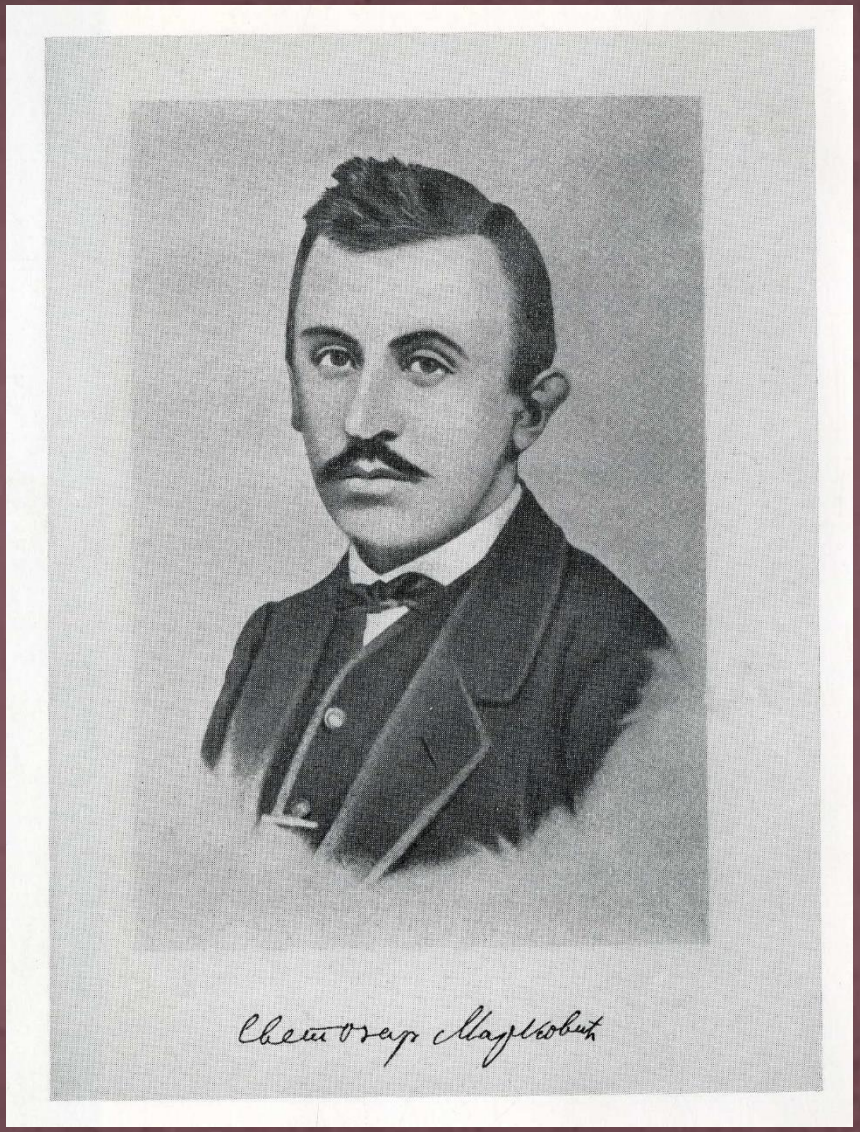

III 35348

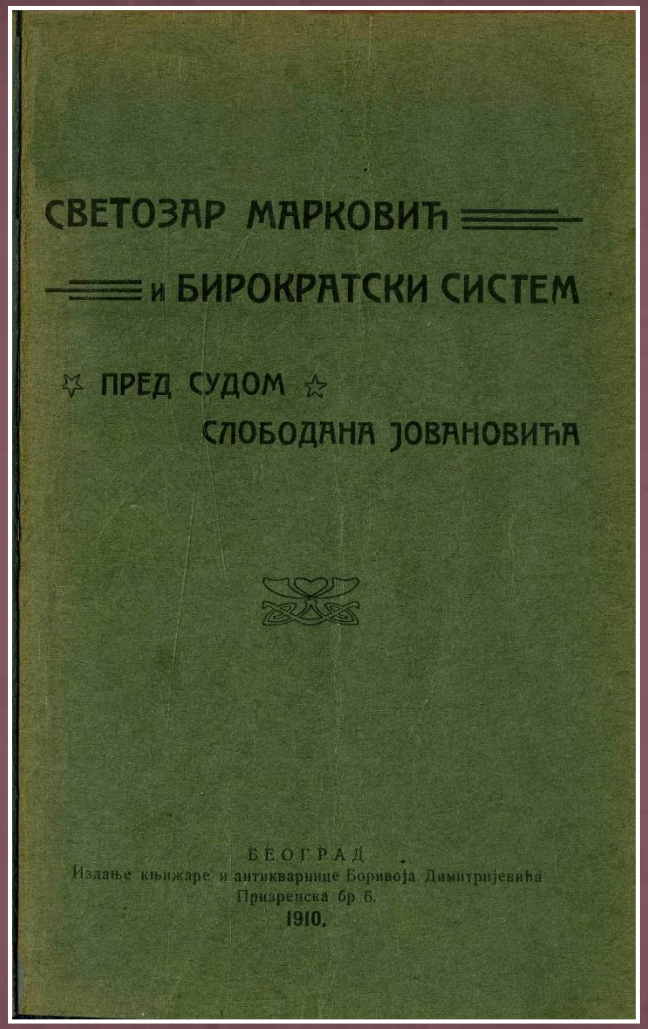
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
и БИРОКРАТСКИ СИСТЕМ
ПРЕД СУДОМ
СЛОБОДАНА ЈОВАНОВИЋА
БЕОГРАД
Издање књижаре и антикварнице Боривоја Димитријевића
Призренска бр. 6.
1910.

II 9801

Васпитање и образовање је, за Марковића, било од прворазредног значаја. И то, не било какво васпитање и образовање, већ оно које подиже моралну снагу народа и оспособљава га за остваривање идеала којима тежи. Сматрао је да само хармоничне личности могу да мењају нехармонична друштва, а равноправност свих стављао је изнад свега.

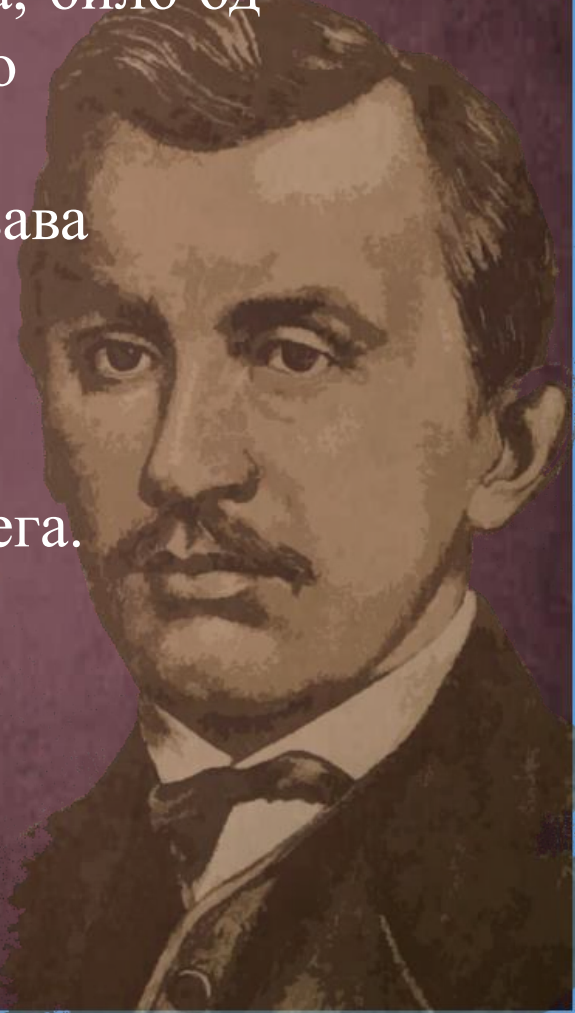

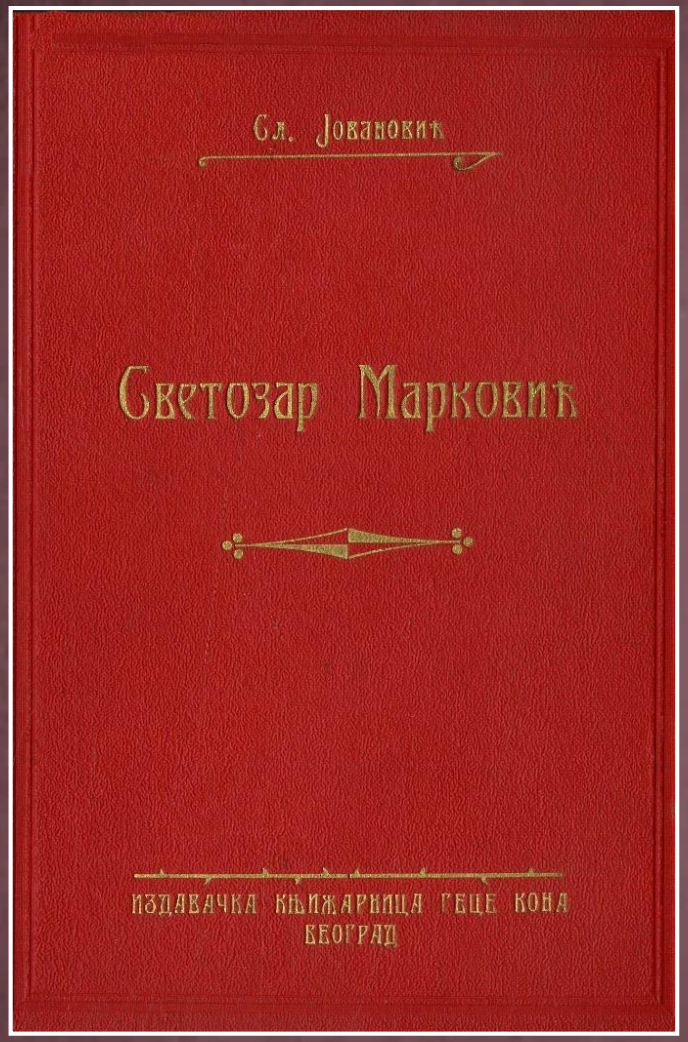
Сл. Јовановић
Светозар Марковић
ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА
БЕОГРАД

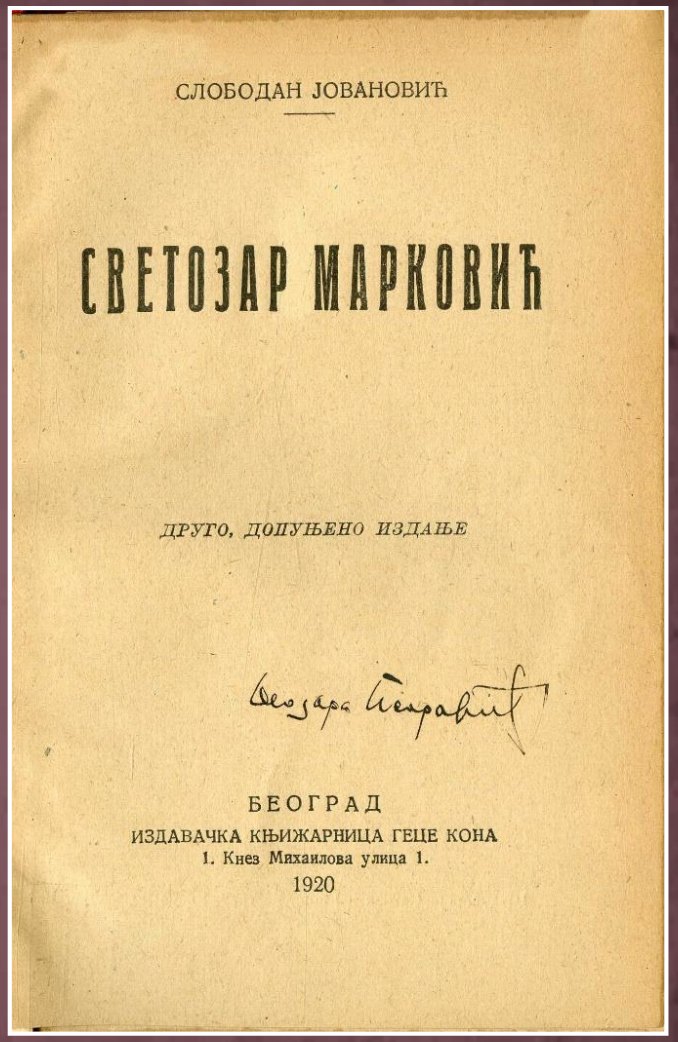
СЛОБОДАН ЈОВАНОВИЋ
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ДРУГО, ДОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ
БЕОГРАД
ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА
1. Кнез Михаилова улица 1.
1920

II 450908

III 4564

ЈОВАН СКЕРЛИЋ

—

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ

III 4564

ЊЕГОВ ЖИВОТ, РАД И ИДЕЈЕ.

ДРУГО ИЗДАЊЕ.

БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ

БЕОГРАД
ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА НАПРЕДАК
1922.

III 4564

Д-р ДРАГОЉУБ ЈОВАНОВИЋ
ДОЦЕНТ БЕОГРАД. УНИВЕРЗИТЕТА

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ

ПЕДЕСЕТ ГОДИНА ПОСЛЕ ЊЕГОВЕ СМРТИ

1875 — 26 ФЕБРУАР — 1925

1925
БЕОГРАД

ЦЕНА 2 ДИН.
ИЗДАВАЧКА ЗАДРУГА
Група за Социјалну и Културну Акцију

III 13063/1

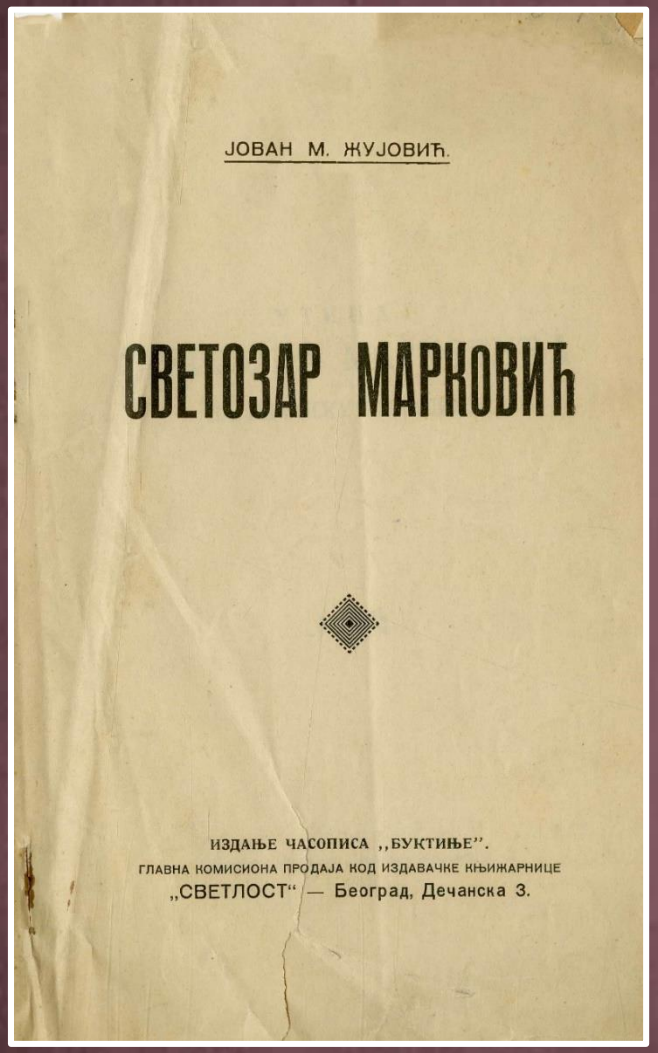
ЈОВАН М. ЖУЈОВИЋ.
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ИЗДАЊЕ ЧАСОПИСА „БУКТИЊЕ".
ГЛАВНА КОМИСИОНА ПРОДАЈА КОД ИЗДАВАЧКЕ КЊИЖАРНИЦЕ
„СВЕТЛОСТ" — Београд, Дечанска 3.

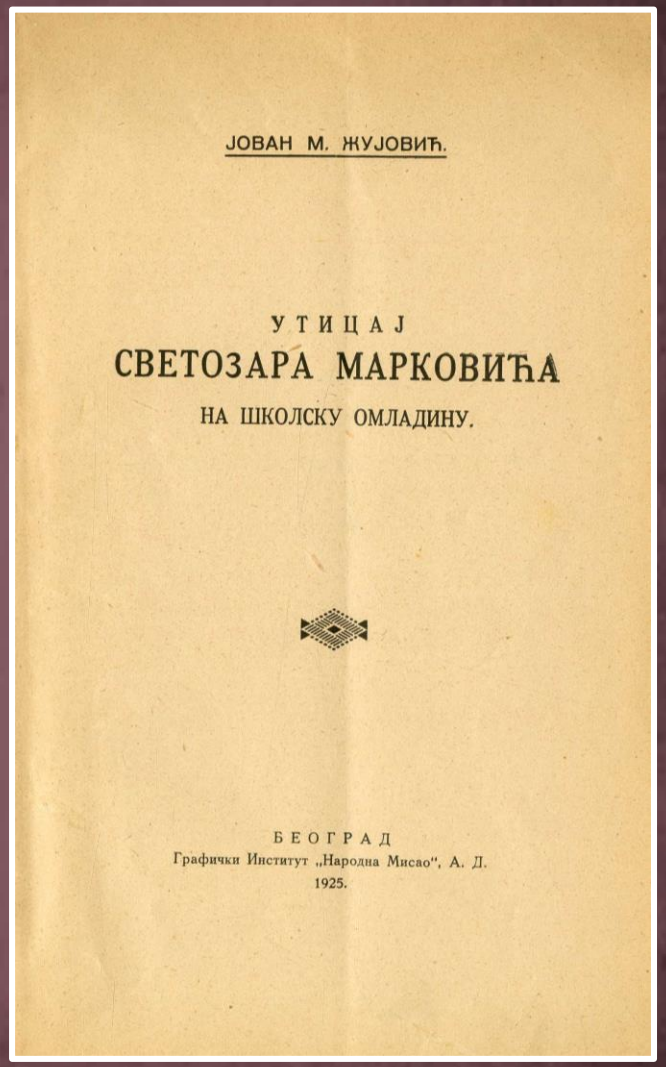
ЈОВАН М. ЖУЈОВИЋ.
УТИЦАЈ
СВЕТОЗАРА МАРКОВИЋА
НА ШКОЛСКУ ОМЛАДИНУ.
БЕОГРАД
Графички Институт „Народна Мисао", А. Д.
1925.

III 1517/1

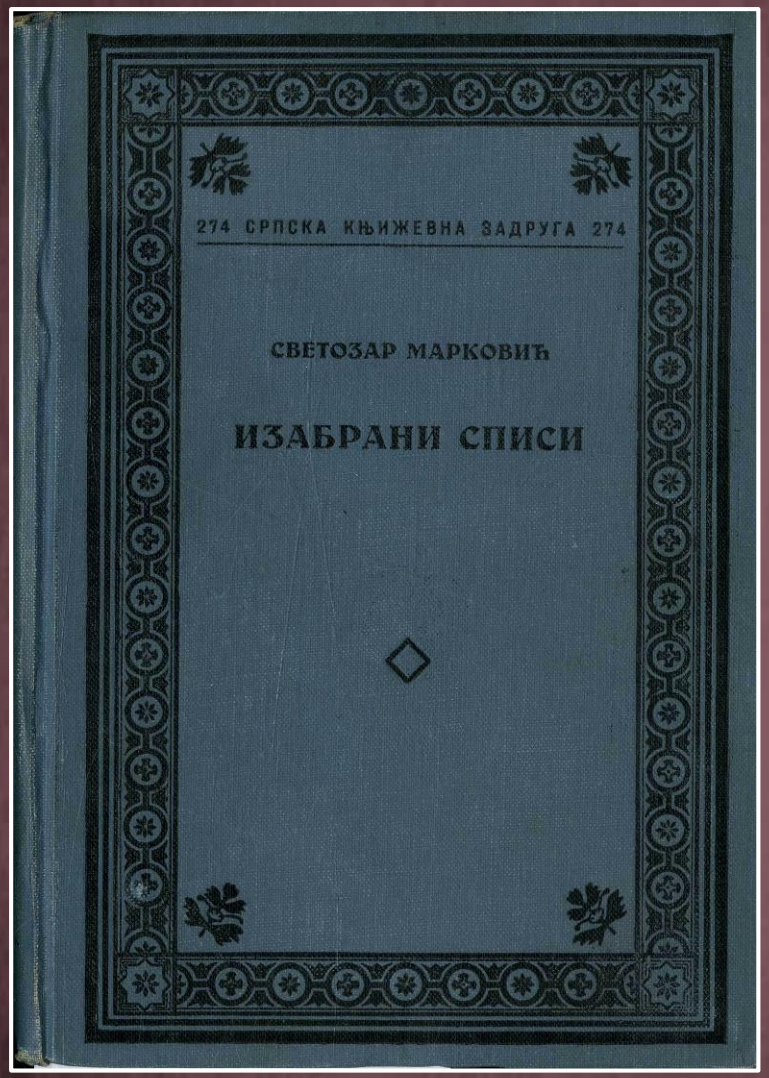
274 СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА 274
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ИЗАБРАНИ СПИСИ

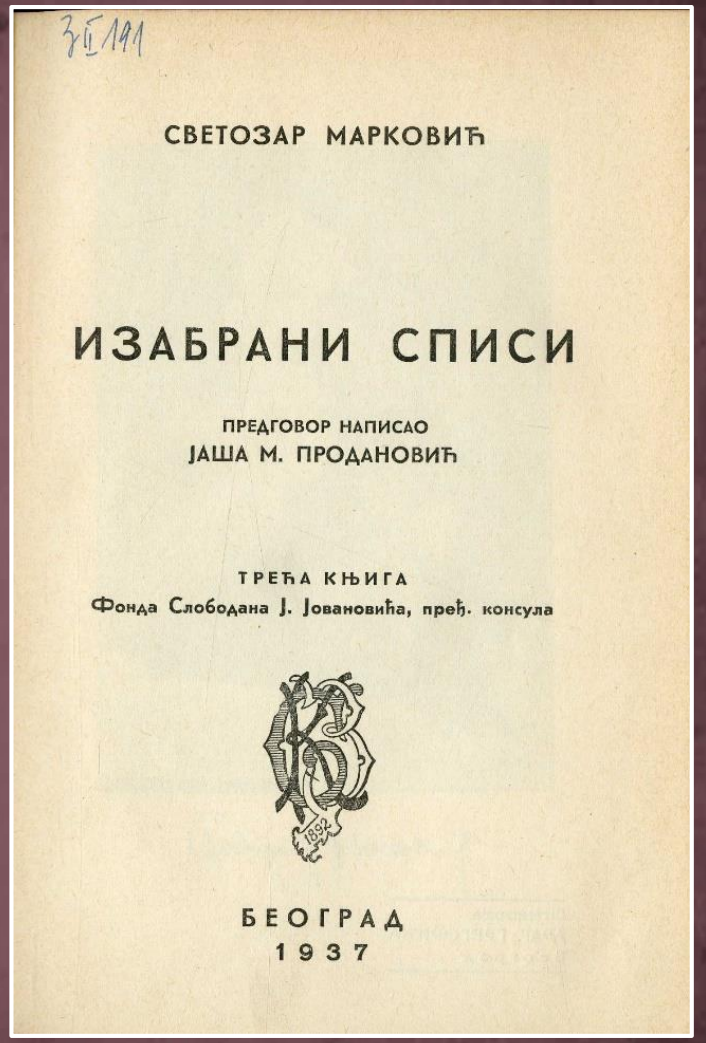
ЗБ 191
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ИЗАБРАНИ СПИСИ
ПРЕДГОВОР НАПИСАО
ЈАША М. ПРОДАНОВИЋ
ТРЕЋА КЊИГА
Фонда Слободана Ј. Јовановића, прећ. консула
БЕОГРАД
1937

II 438469

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
БМС
II 3084
000038255
COBISS

на поклон!

ЈОВАНОВИЋ

учитељи енергије

КЊИГА ПРВА

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ВИТОМИР КОРАЋ
ДИМИТРИЈЕ ТУЦОВИЋ
ПЕТАР КОЧИЋ
СТЈЕПАН РАДИЋ
АЛЕКСАНДАР СТАМБОЛИСКИ
МИХАИЛО АВРАМОВИЋ
МИЛАН ПРИБИЋЕВИЋ

БИБЛИОТЕКА 38.255
МАТИЦЕ СРПСКЕ

БЕОГРАД 1940

II 3084

ДРАГОЉУБ ЈОВАНОВИЋ

УЧИТЕЉИ ЕНЕРГИЈЕ

КЊИГА ПРВА

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ — ВИТОМИР КОРАЋ — ДИМИТРИЈЕ ТУЦОВИЋ — ПЕТАР КОЧИЋ — СТЈЕПАН РАДИЋ — АЛЕКСАНДАР СТАМБОЛИСКИ — МИХАИЛО АВРАМОВИЋ — МИЛАН ПРИБИЋЕВИЋ

БИБЛИОТЕКА 38.255
МАТИЦЕ СРПСКЕ

БЕОГРАД 1940
Штампарија „ГРАФИКА", Космајска 51, телефон 29-717

УВОД

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ

Српски новинар, раднички вођ и политичар, Светозар Марковић (1846—1875) завршио је техничку школу у Београду, па је ишао на више науке у Петроград. Овде се упознао са руским социјалистичким и револуционарним покретима и особито био под утицајем Чернишевскових списа. Наставио је техничке студије у Цириху, где се је кретао у круговима избеглих револуционара и читао Марксова и Ласалова дела. По повратку у Србију, посветио се ширењу социјалистичких теорија у својој земљи. Дао је дубоку, проницљиву и свестрану критику постојећег социјалног и политичког поретка у Србији. Због тога је био гоњен и хапшен, што је убрзало његову смрт.

II 3084

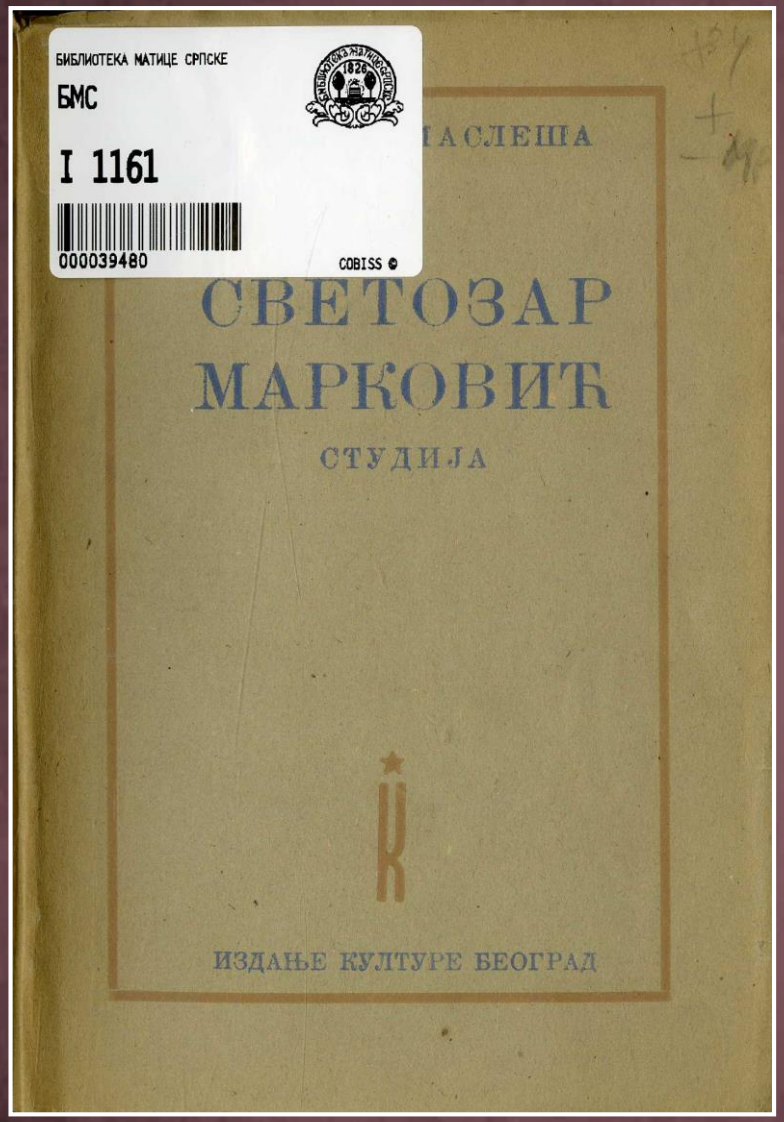
БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
БМС
I 1161
000039480
COBISS

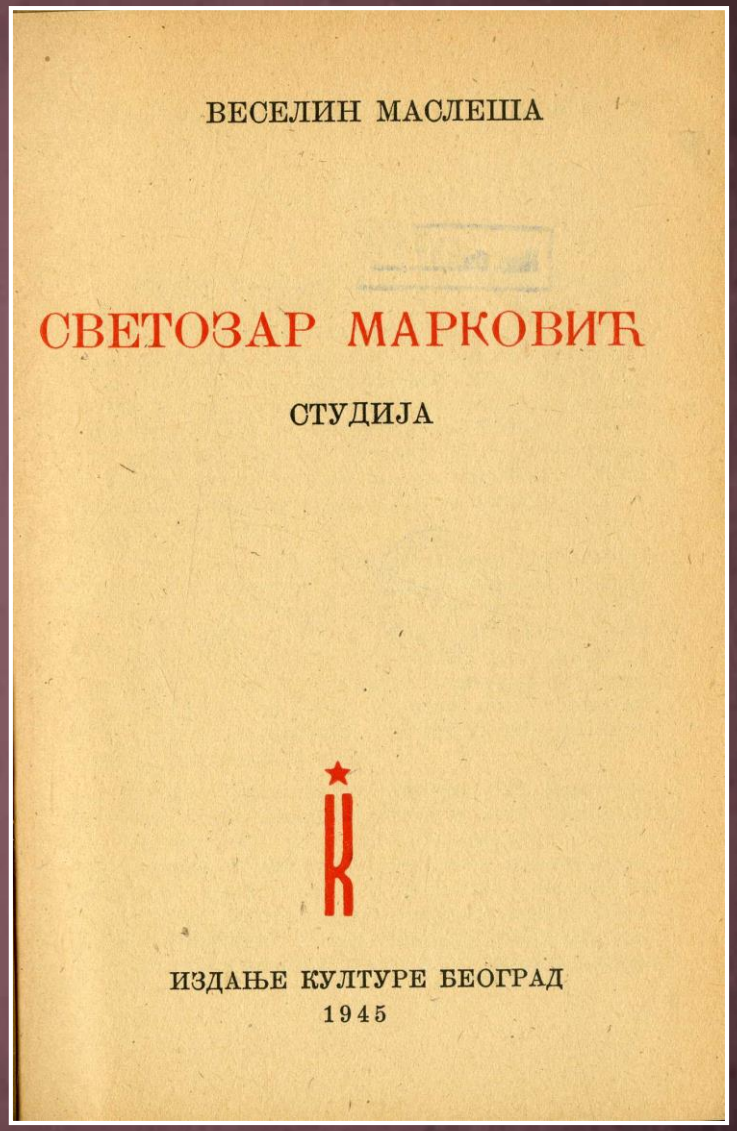

I 1161

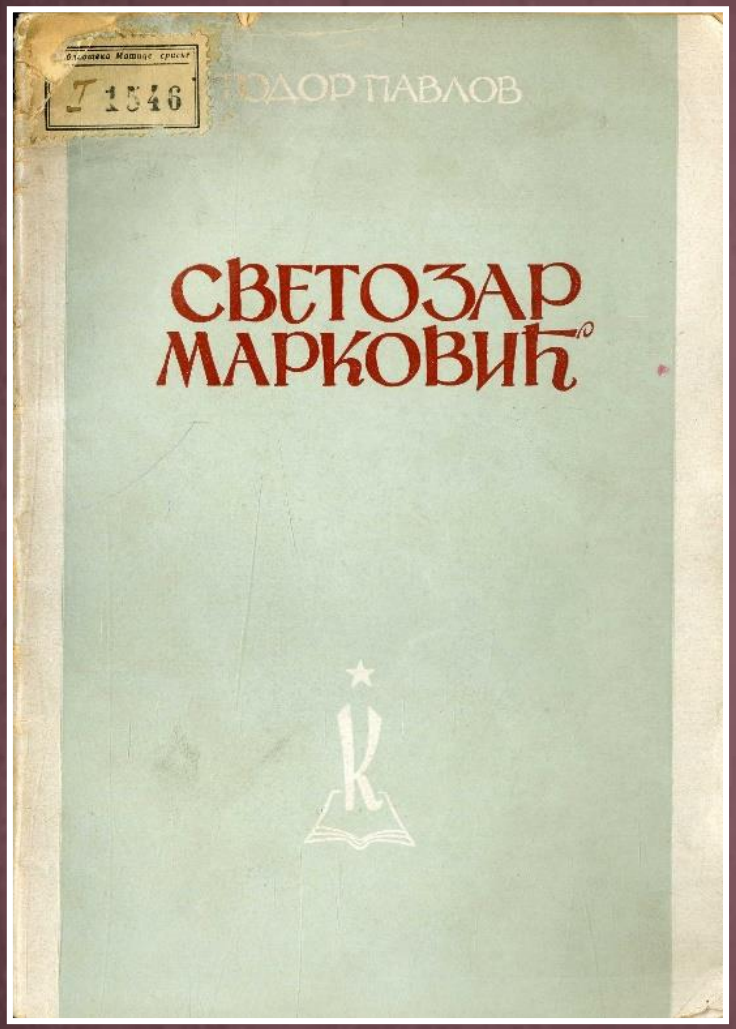
I 1546
ТОДОР ПАВЛОВ
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ

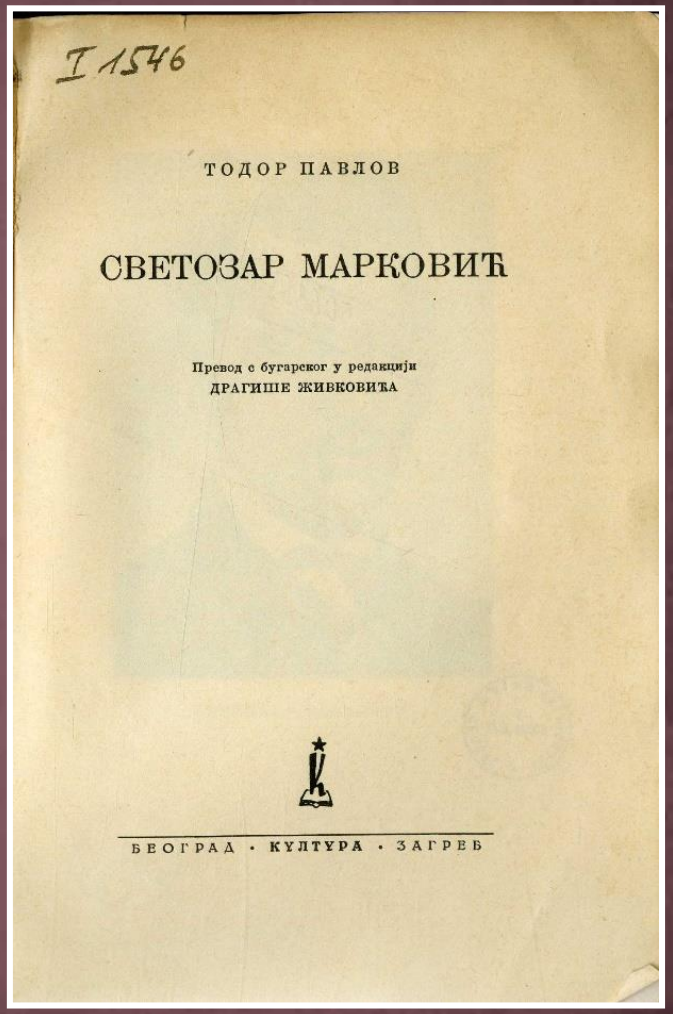
I 1546
ТОДОР ПАВЛОВ
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
Превод с бугарског у редакцији
ДРАГИШЕ ЖИВКОВИЋА
БЕОГРАД • КУЛТУРА • ЗАГРЕБ

I 1546

Мил III 537 16=171040327
Инв. бр. 875968
БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ У НОВОМ САДУ

Светозар Марковић и Матица српска

Пресељење Матице српске из Пеште у Нови Сад 1864 године, које је у Новом Саду прослављено као национални празник и велики народни успех, био је заиста велики успех напредних снага српског народа у Аустро-Угарској.

Од те године Матица се нагло преображава. У Матицу улазе нове снаге, присталице Светозара Милетића и припадници Српске народне слободоумне странке. Прва мера коју су »нови« увели — био је нови правопис који је годинама прогоњен од управљача старе Матице. Последњи противник новога правописа, Јован Хаџић, напустио је претседнички положај у Матици и Матицу 1864 године, јер се у многоме разилазио са људима који су у Матици долазили до све већег утицаја. Када је, 1867, после смрти владике Платона, изабран за претседника Матице српске Јован Суботић, Матица је потпуно прешла у руке Милетићеваца.

У новој средини, са новим људима на челу, Матица српска је постала стварни културни центар »прекосавских« Срба. Народни покрет који је обухватио цео српски народ у Аустро-Угарској монархији и коме је нарочито полет дала Уједињена омладина српска, био је прожет демократским идејама које су почеле да освајају Европу. Он је био за сарадњу демократских снага у Аустро-Угарској и Европи, за подвргавање цркве под контролу народа, за прихватање савремених културних и научних тековина. У таквим приликама је и Матица српска доживела препород и пријатно освежење. То се огледа и у органима Матице српске, у »Матици« и »Летопису«.

У 9 броју »Матице« од 31 марта 1868 објављен је познати чланак Љубена Каравелова »Је ли крива судбина?«; у 16 броју од 10 јуна исте године штампан је чланак Луја Бихнера »Огледи природне филозофије« у преводу М. Ракића; а у 32 броју од 20 новембра те године изашао је чувени чланак Светозара Марковића »Певање и мишљење«.

Уз овај свој чланак Светозар Марковић је упутио секретару Матице српске, Антонију Хаџићу, писмо које овде доносимо у целини иако га је г. Васа Стајић објавио у 2 броју »Нове Војводине« априла 1922 године. Писмо гласи:

Мил III 537

„Генијални будилац и покретач у једној скученој средини у глуво доба, први лучоноша напредне друштвене мисли у нашем народу, немилосрдни критичар реакционарних друштвених и политичких појава, практични борац против новоосиљених несамосталне српске монархије, прогнаник и аустријских и српских власти, оснивач новог научног правца, првих радничких новина, ситнозанатлијских задруга и политичке партије, вођа напредног дела Уједињене омладине српске и присталица Интернационале, – Светозар Марковић се у краткотрајном размаку свог многостраног борбеног стваралаштва бавио и питањем књижевности.”

Јован Поповић

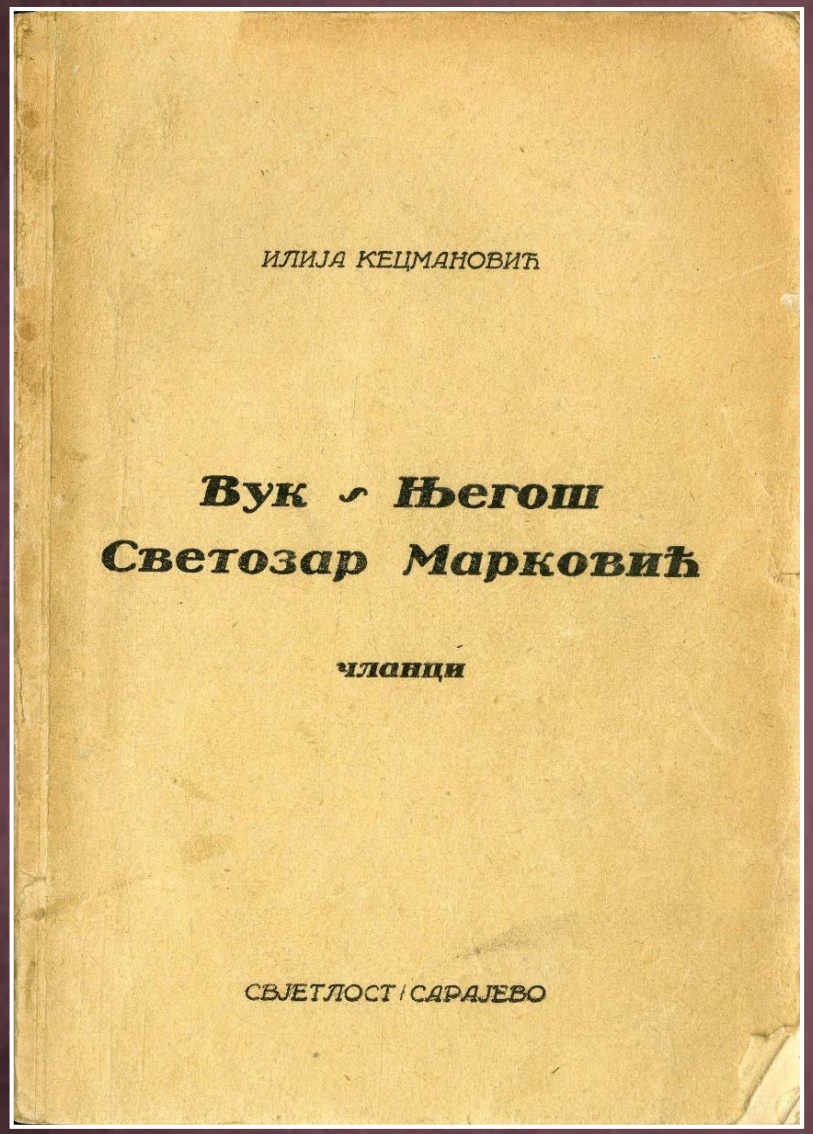
ИЛИЈА КЕЦМАНОВИЋ
Вук — Његош
Светозар Марковић
чланци
СВЈЕТЛОСТ / САРАЈЕВО

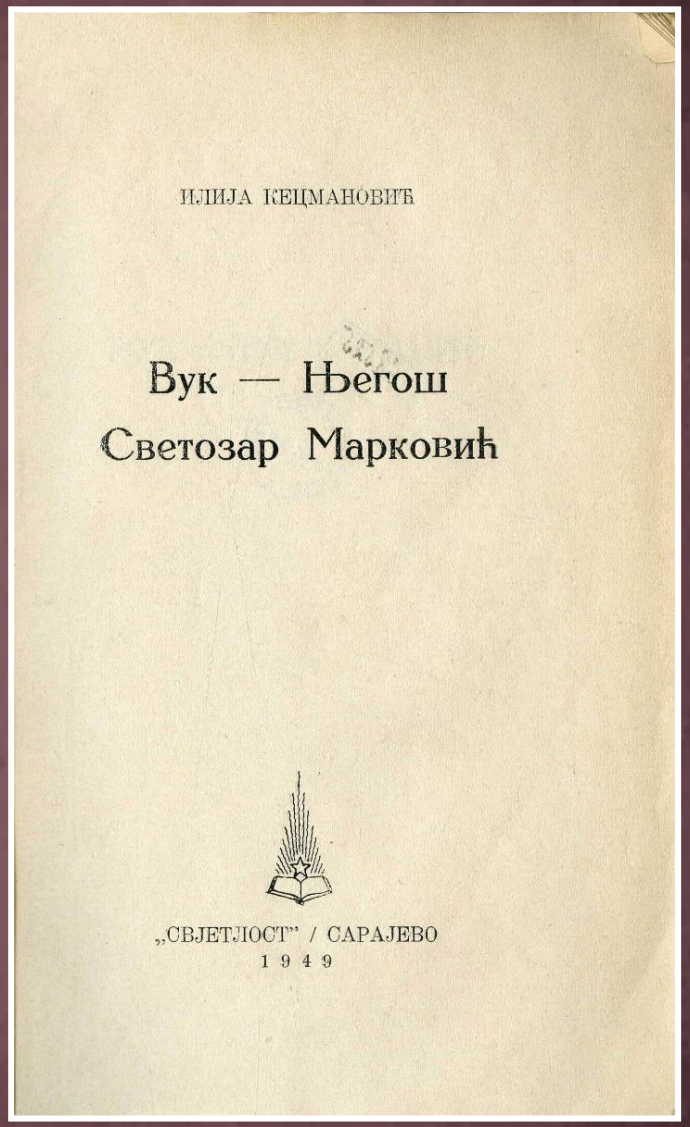
ИЛИЈА КЕЦМАНОВИЋ
Вук — Његош
Светозар Марковић
„СВЈЕТЛОСТ" / САРАЈЕВО
1 9 4 9

II 3213

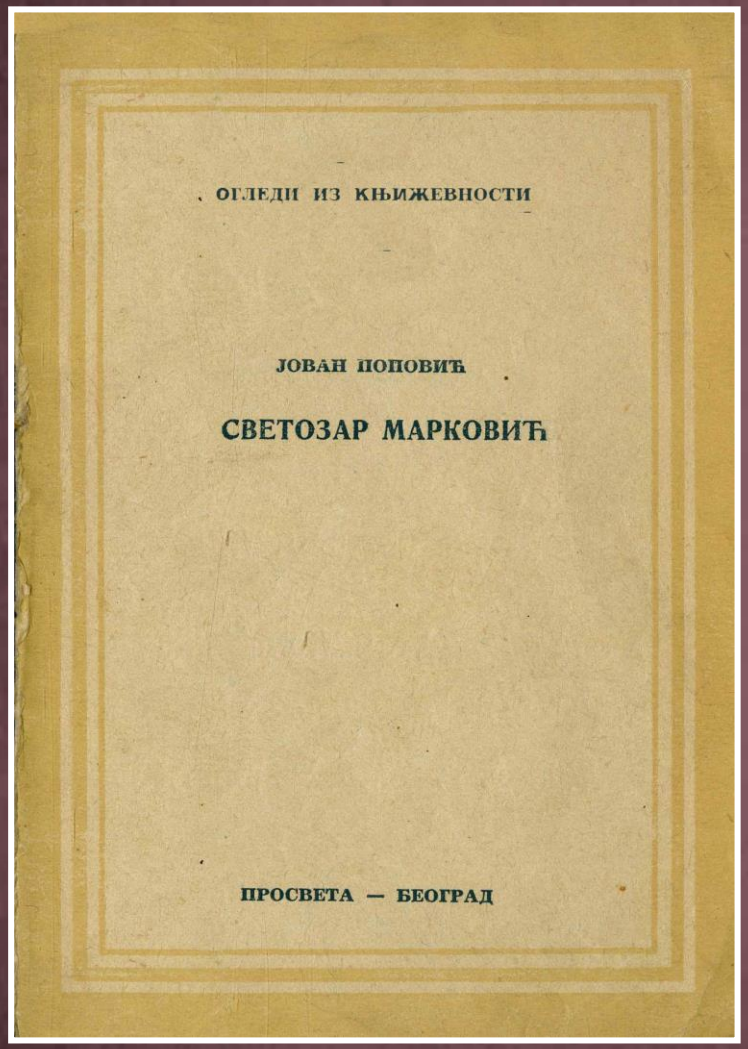
ОГЛЕДИ ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ
ЈОВАН ПОПОВИЋ
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ПРОСВЕТА — БЕОГРАД

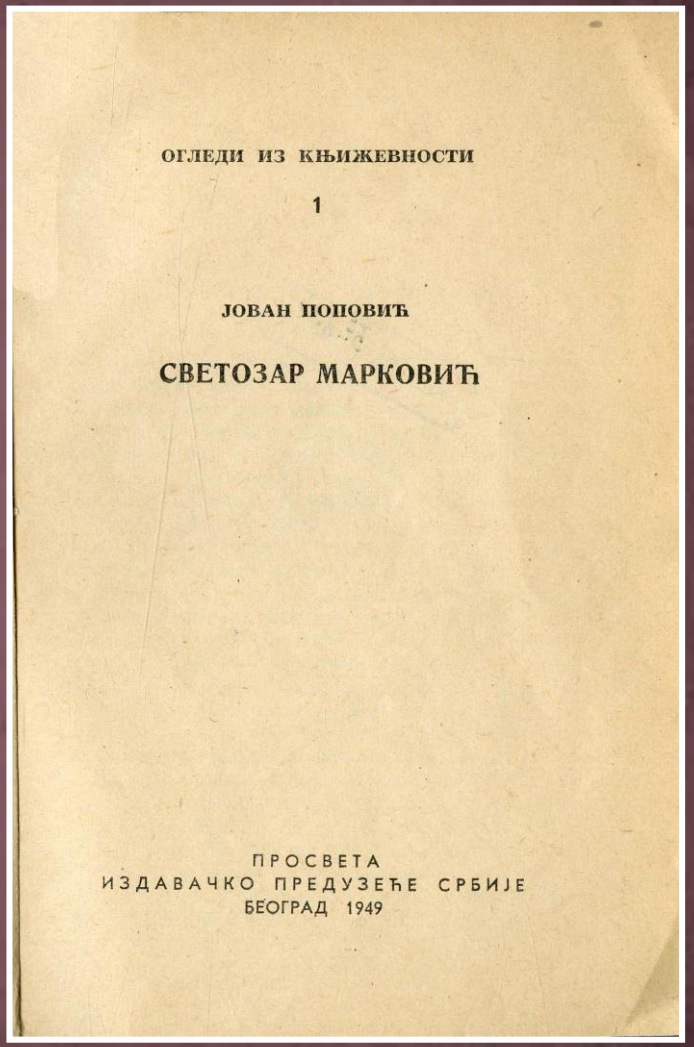
ОГЛЕДИ ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ
1
ЈОВАН ПОПОВИЋ
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ПРОСВЕТА
ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД 1949

I 14669

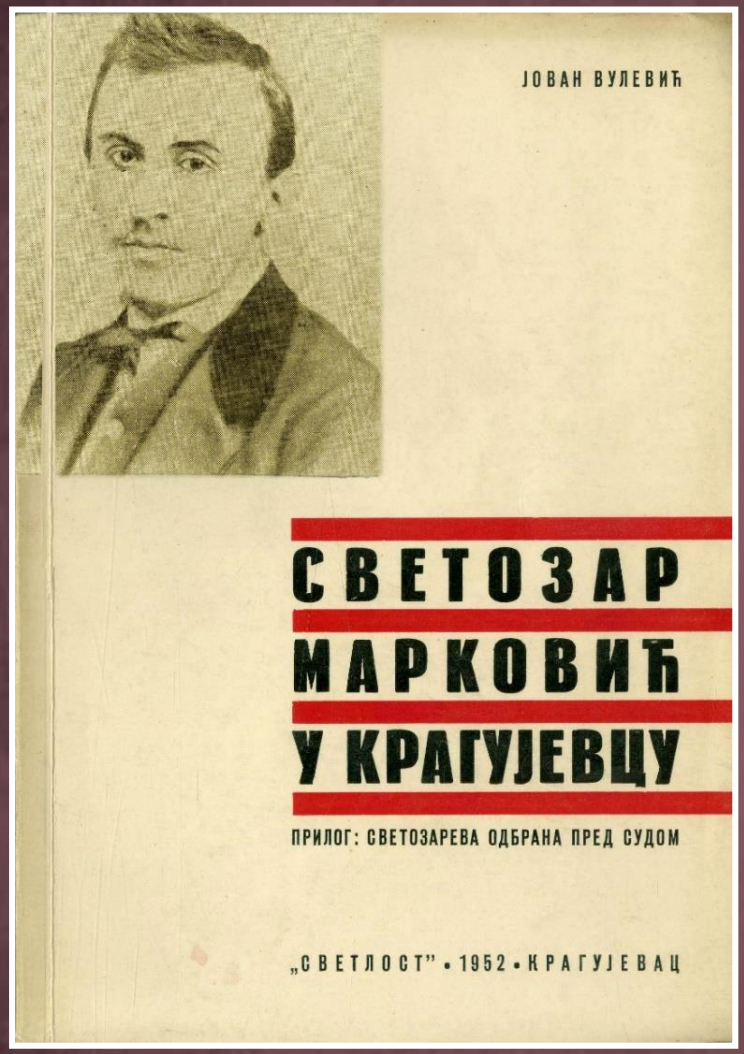
ЈОВАН ВУЛЕВИЋ
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ У КРАГУЈЕВЦУ
ПРИЛОГ: СВЕТОЗАРЕВА ОДБРАНА ПРЕД СУДОМ
„СВЕТЛОСТ" • 1952 • КРАГУЈЕВАЦ

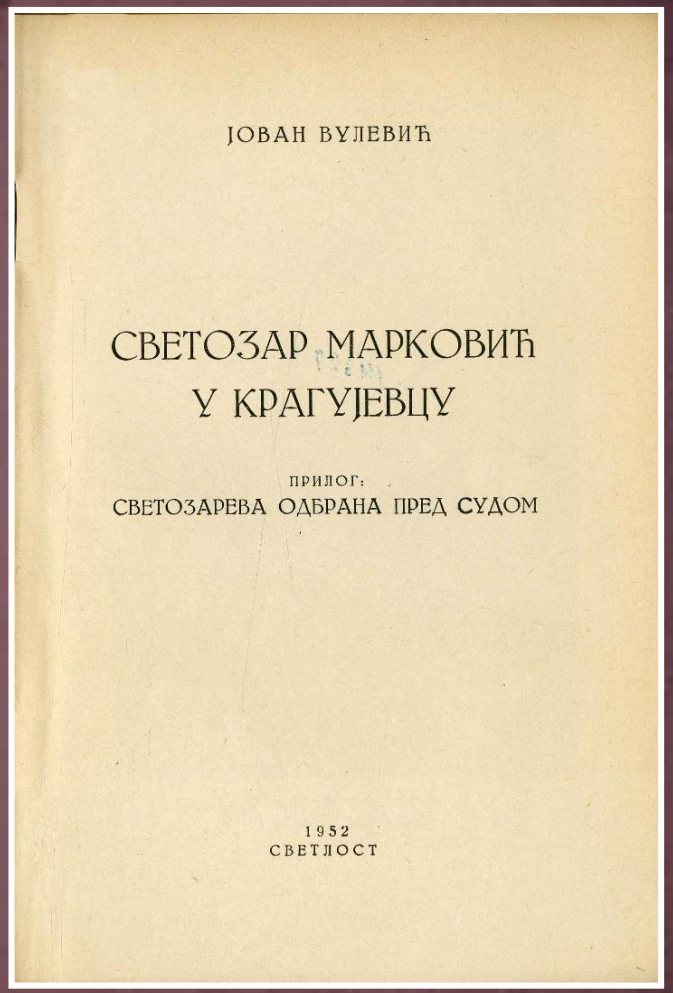
ЈОВАН ВУЛЕВИЋ
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ У КРАГУЈЕВЦУ
ПРИЛОГ:
СВЕТОЗАРЕВА ОДБРАНА ПРЕД СУДОМ
1952
СВЕТЛОСТ

II 1243

„Што се тиче Марковићевог односа према Аустро-Угарској, слободно се може рећи да је он својим неповољним оценама о том нашем северном суседу значајно утицао на изграђивање политичких ставова Срба. Марковићево мишљење да је једини начин да се национално питање у Монархији реши на задовољство њених народа разарањем те државе, временом је широко прихваћено од већине српског народа. Уосталом, историја је показала да је Марковић био у праву. Тек када је разорена Монархија, њени народи остварили су тежње за које су се борили док је она постојала.”

Василије Крестић

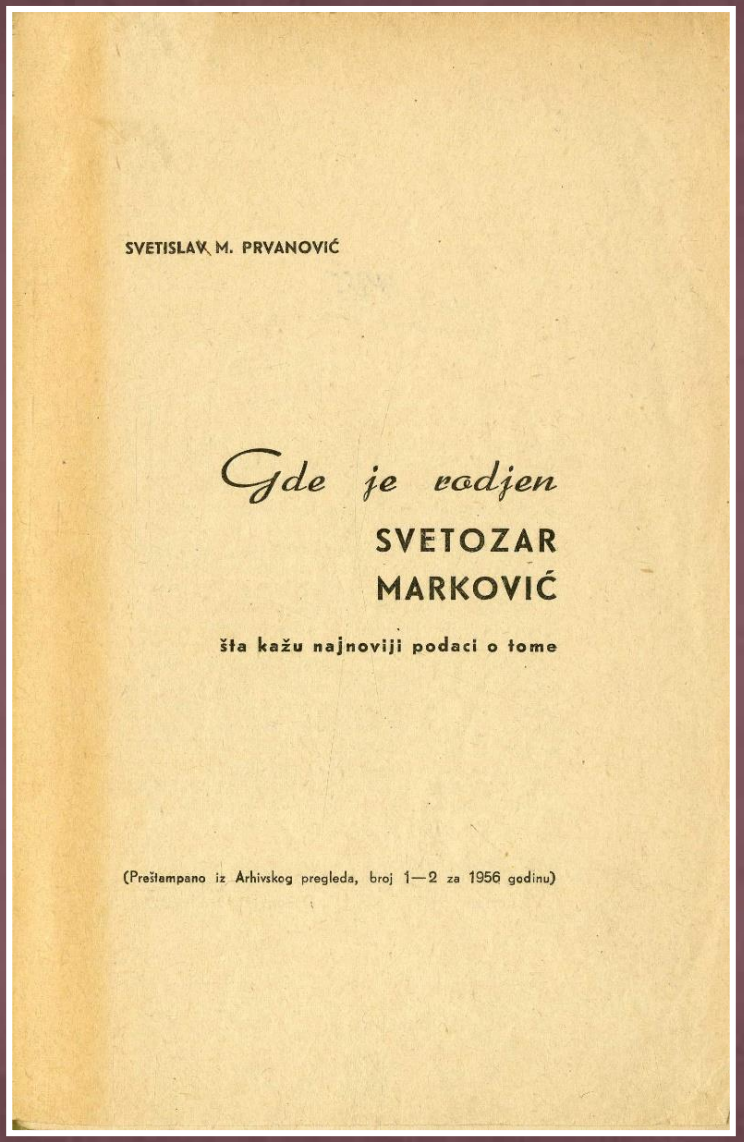
SVETISLAV M. PRVANOVIĆ
Gde je rodjen
SVETOZAR
MARKOVIĆ
šta kažu najnoviji podaci o tome
(Preštampano iz Arhivskog pregleda, broj 1—2 za 1956 godinu)

II 13305

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
БМС
III 423133
000291035
COBISS

...ITUT JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

KOSTA MILUTINOVIĆ

Svetozar Marković o Rakovičkoj buni i o Starčevićevoj Stranci prava

Zbornik Hist. instituta Jug. akad., vol. 3, str. 289–296

ZAGREB 1961

P III 34 19

Инв. бр. 291035

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ У НОВОМ САДУ

KOSTA MILUTINOVIĆ

SVETOZAR MARKOVIĆ O RAKOVIČKOJ BUNI I O STARČEVIĆEVOJ STRANCI PRAVA

Rakovička buna, iako je kratko trajala i relativno lako ugušena, ipak je snažno odjeknula po čitavom Slovenskom Jugu. Kao što je sasvim prirodno, ustanak je odjeknuo u prvom redu u susjednim zemljama, Vojvodini i Srbiji. U Vojvodini najveću pažnju posvetio mu je novosadski *Narod*, list Jovana Subotića. Komentirajući Rakovički ustanak, Jovan Subotić piše:

»Najnoviji žalosni dogadaji u Ogulinskoj pukovniji mogli bi služiti grofu Andrašiju za ozbiljnu opomenu da pravednim željama hrvatsko-srbskoga naroda za dosta učini i da sa Narodnom strankom u pregovore stupi. Istina da u tim žalosnim događajima u gornjoj Krajini Narodna stranka nema ni iz daleka učešća. Al ti događaji, ma kakav im izvor bio, najjasnije dokazuju da je u onim krajevima najveća razdraženost nastala i da je krajnje vreme da se u Hrvatskoj i u Krajini nesnosno stanje promene . . .«[1]

U istom vojvođanskom listu progovorio je o Rakovičkoj buni poslije Subotića i Mihailo Polit-Desančić, nekadanji narodni poslanik na Hrvatskom saboru i oduševljeni pobornik bratstva jugoslavenskih naroda.

»Ali onima – pisao je Polit – koji vladu državnu drže u rukama, pa sedili oni u Beču, ili u Pešti, ili u Zagrebu, moramo ozbiljno i strogo povikati da se dobro uzmu na um, pa da se sete da je mala iskrica često veliki požar prouzrokovala . . . Neka ne diraju u sveto pravo naroda i ljudi; neka ne tiču u ono bez čega ljudi postojati ne mogu; neka ne glede samo na ono što je po njih dobro i korisno, a drugima kožuh s leđa svlači; neka pružaju svima jednaki put, da se mogu održati i pomoći; neka ne drže ljude bez karaktera, srca i pameti, nego neka se prihvate ljudi, koji su narodu prijatelji; neka ne zapovedaju iz visine Monblanove, nego neka sidu u narod i ljude; neka ne lete po zraku, nego neka osete nevolju sveta i dana«.[2]

[1] *Narod*, 17-X-1871.
[2] Isto, 17-X-1871.

III 423133

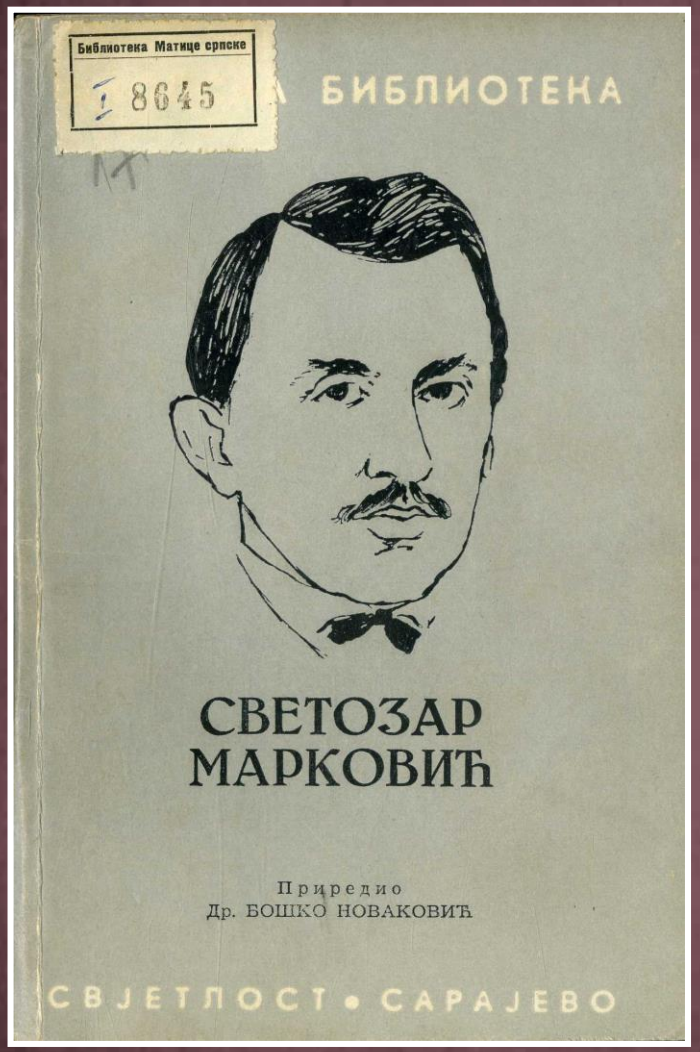
Библиотека Матице српске
I 8645
БИБЛИОТЕКА
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
Приредио
Др. БОШКО НОВАКОВИЋ
СВЈЕТЛОСТ • САРАЈЕВО

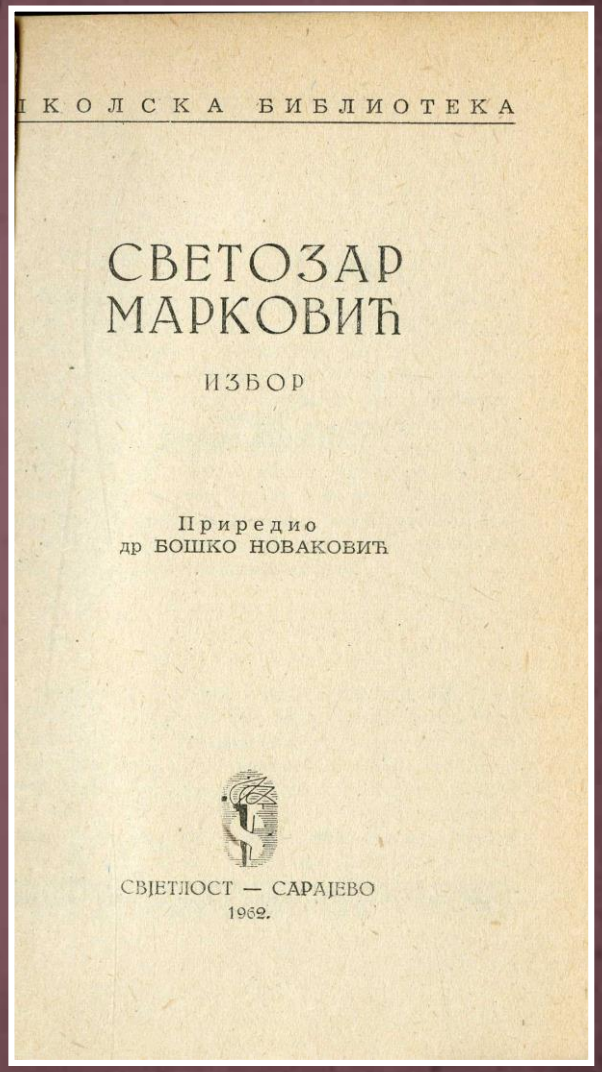
ШКОЛСКА БИБЛИОТЕКА
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ИЗБОР
Приредио
др БОШКО НОВАКОВИЋ
СВЈЕТЛОСТ — САРАЈЕВО
1962.

I 8645

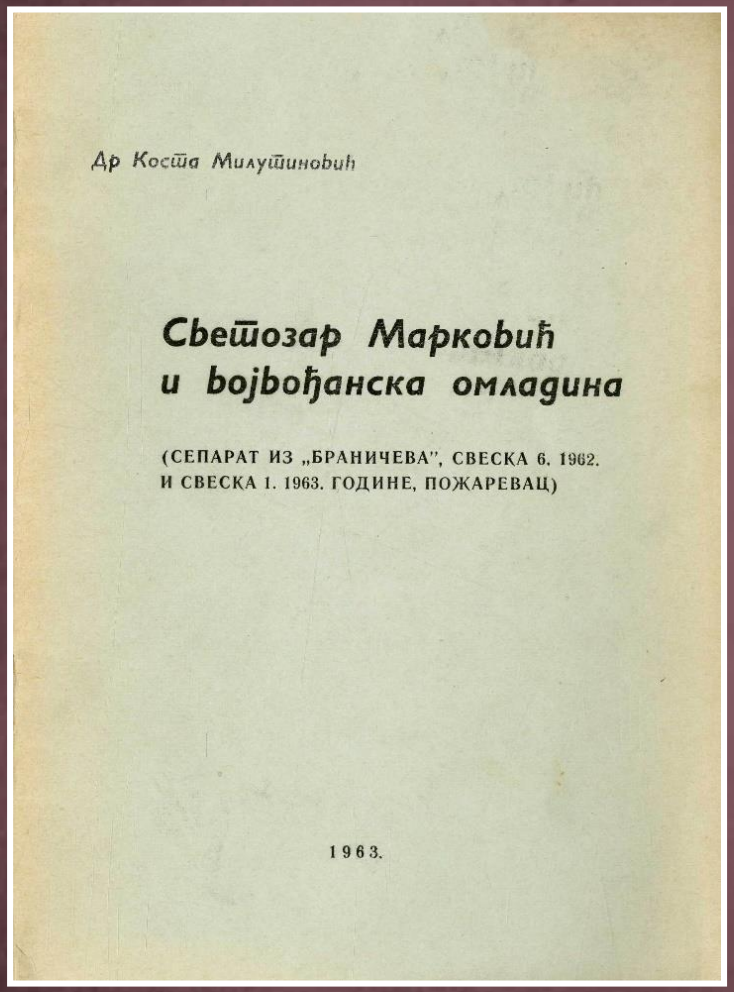

Др Коста Милутиновић

Светозар Марковић и војвођанска омладина

(СЕПАРАТ ИЗ „БРАНИЧЕВА", СВЕСКА 6. 1962. И СВЕСКА 1. 1963. ГОДИНЕ, ПОЖАРЕВАЦ)

1963.

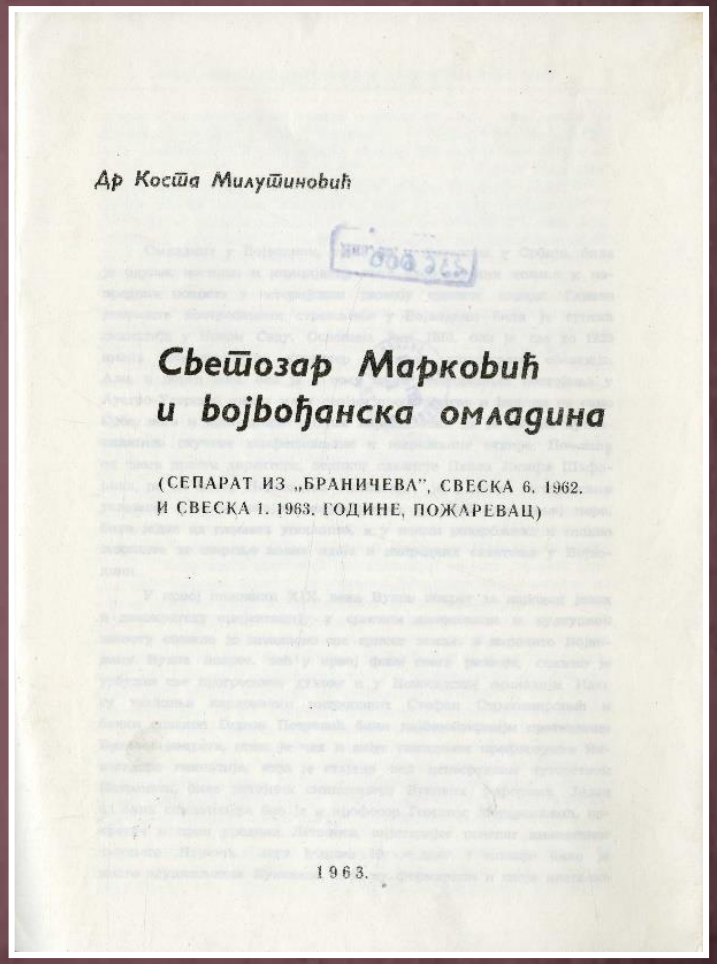

Др Коста Милутиновић

ИНВ. БРОЈ 22920

Светозар Марковић и војвођанска омладина

(СЕПАРАТ ИЗ „БРАНИЧЕВА", СВЕСКА 6. 1962. И СВЕСКА 1. 1963. ГОДИНЕ, ПОЖАРЕВАЦ)

1963.

II 22920

„Али Светозар у Новом Саду није престајао радити. У том месту он је довршио и издао своју значајну студију: ‚Србија на Истоку'. То је самостална студија о развитку српског друштва и државе од српског устанка 1804. до данас. Она лакоћа у схватању и објашњавању појава у српској историји, онаква језгровита критика тих појава – осигуравају овоме делу врло угледно место у српској књижевности."

Јован М. Жујовић

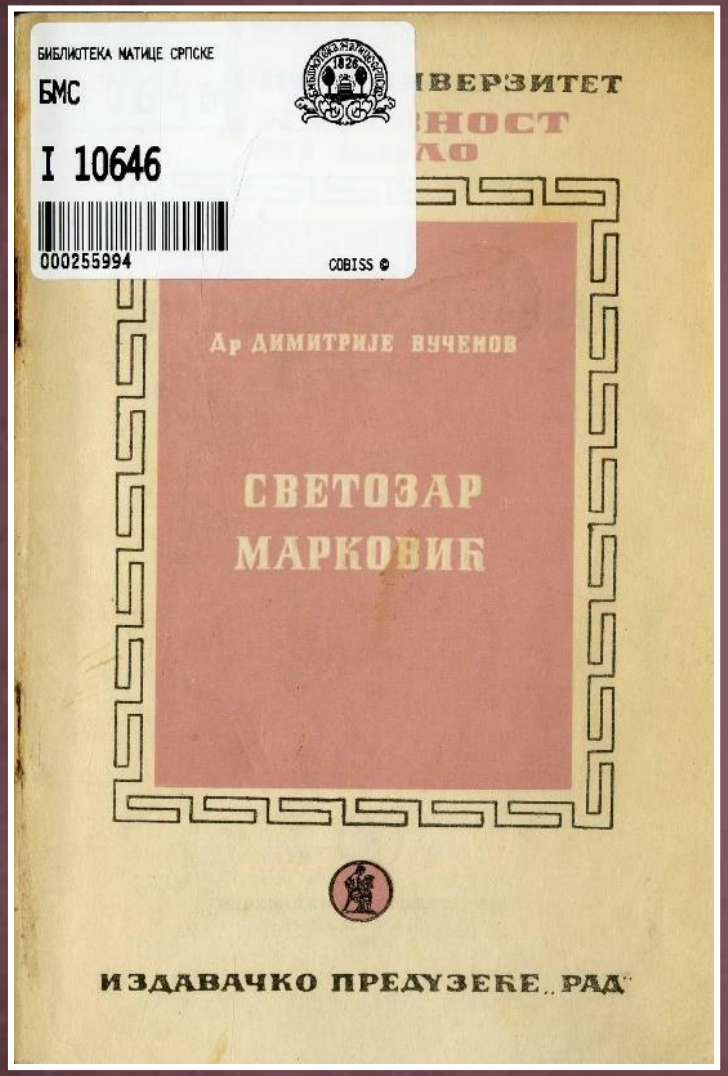
БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
БМС
I 10646
000255994
COBISS ©

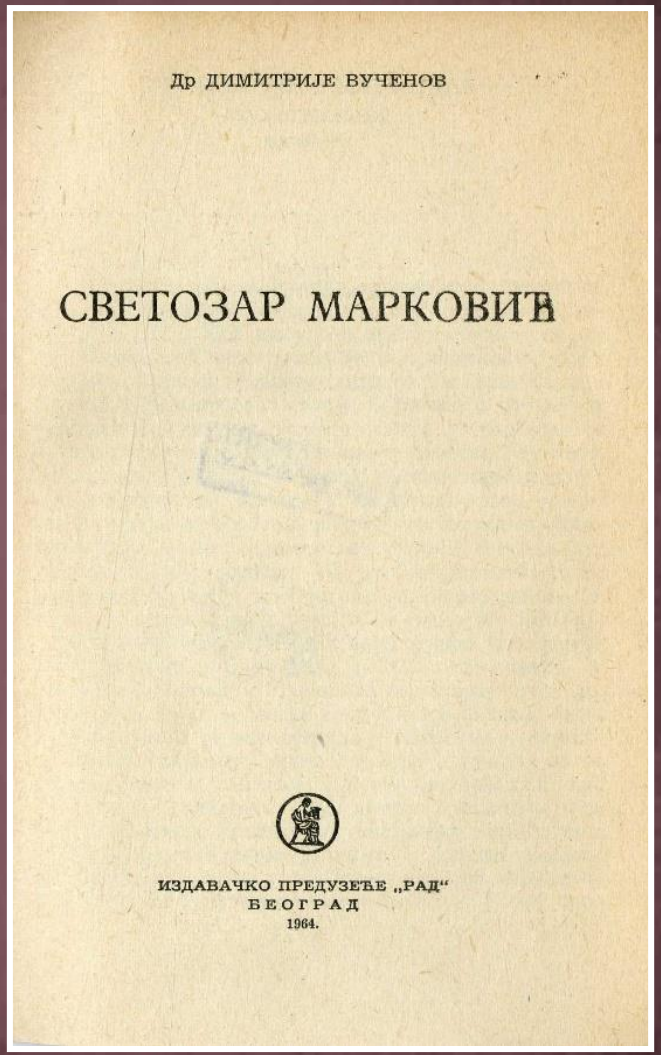

I 10646

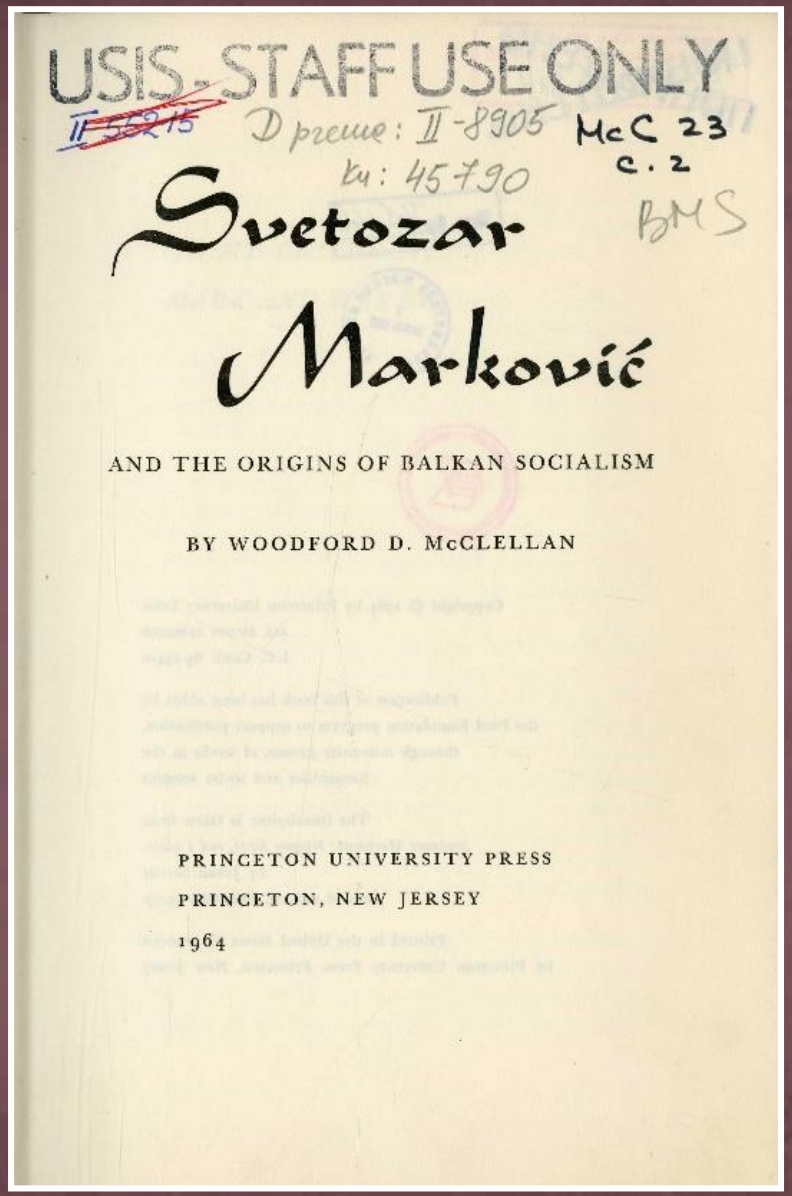

USIS - STAFF USE ONLY
~~II 55215~~ D preme: II-8905 McC 23
c. 2
ku: 45790
BMS

Svetozar Marković

AND THE ORIGINS OF BALKAN SOCIALISM

BY WOODFORD D. McCLELLAN

PRINCETON UNIVERSITY PRESS
PRINCETON, NEW JERSEY
1964

III 292764

ВИТОМИР Р. ВУЛЕТИЋ

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ И РУСКИ РЕВОЛУЦИОНАРНИ ДЕМОКРАТИ

МАТИЦА СРПСКА

ВИТОМИР Р. ВУЛЕТИЋ

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ И РУСКИ РЕВОЛУЦИОНАРНИ ДЕМОКРАТИ

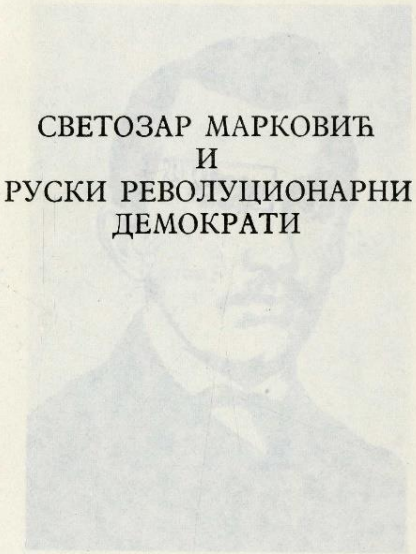

МАТИЦА СРПСКА

III 16935/1

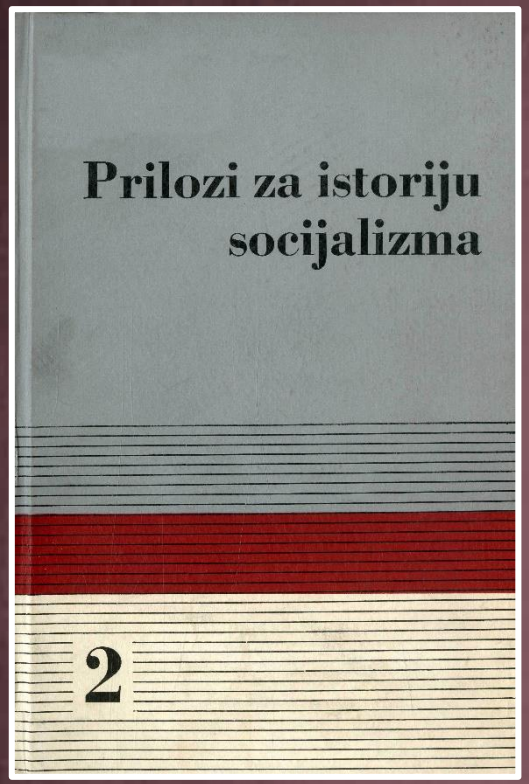

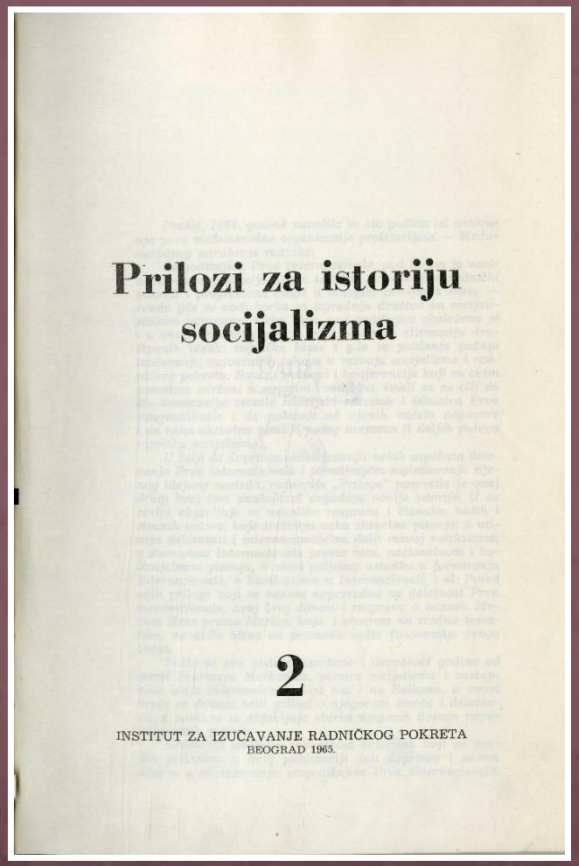

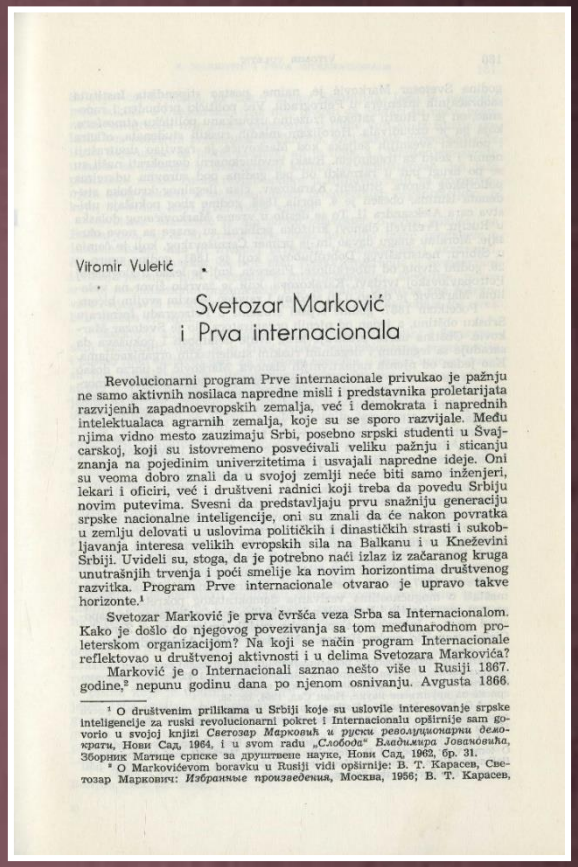

Vitomir Vuletić

Svetozar Marković i Prva internacionala

Revolucionarni program Prve internacionale privukao je pažnju ne samo aktivnih nosilaca napredne misli i predstavnika proletarijata razvijenih zapadnoevropskih zemalja, već i demokrata i naprednih intelektualaca agrarnih zemalja, koje su se sporo razvijale. Među njima vidno mesto zauzimaju Srbi, posebno srpski studenti u Švajcarskoj, koji su istovremeno posvećivali veliku pažnju i sticanju znanja na pojedinim univerzitetima i usvajali napredne ideje. Oni su veoma dobro znali da u svojoj zemlji neće biti samo inženjeri, lekari i oficiri, već i društveni radnici koji treba da povedu Srbiju novim putevima. Svesni da predstavljaju prvu snažniju generaciju srpske nacionalne inteligencije, oni su znali da će nakon povratka u zemlju delovati u uslovima političkih i dinastičkih strasti i sukobljavanja interesa velikih evropskih sila na Balkanu i u Kneževini Srbiji. Uvideli su, stoga, da je potrebno naći izlaz iz začaranog kruga unutrašnjih trvenja i poći smelije ka novim horizontima društvenog razvitka. Program Prve internacionale otvarao je upravo takve horizonte.[1]

Svetozar Marković je prva čvršća veza Srba sa Internacionalom. Kako je došlo do njegovog povezivanja sa tom međunarodnom proleterskom organizacijom? Na koji se način program Internacionale reflektovao u društvenoj aktivnosti i u delima Svetozara Markovića?

Marković je o Internacionali saznao nešto više u Rusiji 1867. godine,[2] nepunu godinu dana po njenom osnivanju. Avgusta 1866.

[1] O društvenim prilikama u Srbiji koje su uslovile interesovanje srpske inteligencije za ruski revolucionarni pokret i Internacionalu opširnije sam govorio u svojoj knjizi *Светозар Марковић и руски револуционарни демократи*, Нови Сад, 1964, i u svom radu *„Слобода" Владимира Јовановића*, Зборник Матице српске за друштвене науке, Нови Сад, 1962, бр. 31.

[2] O Markovićevom boravku u Rusiji vidi opširnije: В. Т. Карасев, Светозар Маркович: *Избранные произведения*, Москва, 1956; В. Т. Карасев,

П II 2063/1965.

DIMITRIJE PRODANOVIĆ

SVETOZAR MARKOVIĆ ET L'AUTOGESTION

321.74 : 323 Марк

Extrait du BULLETIN T. LIII de l'Académie serbe des sciences et des arts,
Classe des sciences sociales № 12

BEOGRAD
1974.

III 255379

„Стављен у оквир свог времена и своје средине, лик Светозара Марковића уздиже се до највише висине, он улази у ред највећих вриједности наше културне традиције. Као неки далеки светионик, он је кроз три четвртине вијека освјетљавао путеве нашој радничкој класи у њеној тешкој и крвавој борби. Светозар Марковић је био и остаје понос и слава не само српског народа већ и свих балканских народа и читавог прогресивног човјечанства.”

Илија Кецмановић

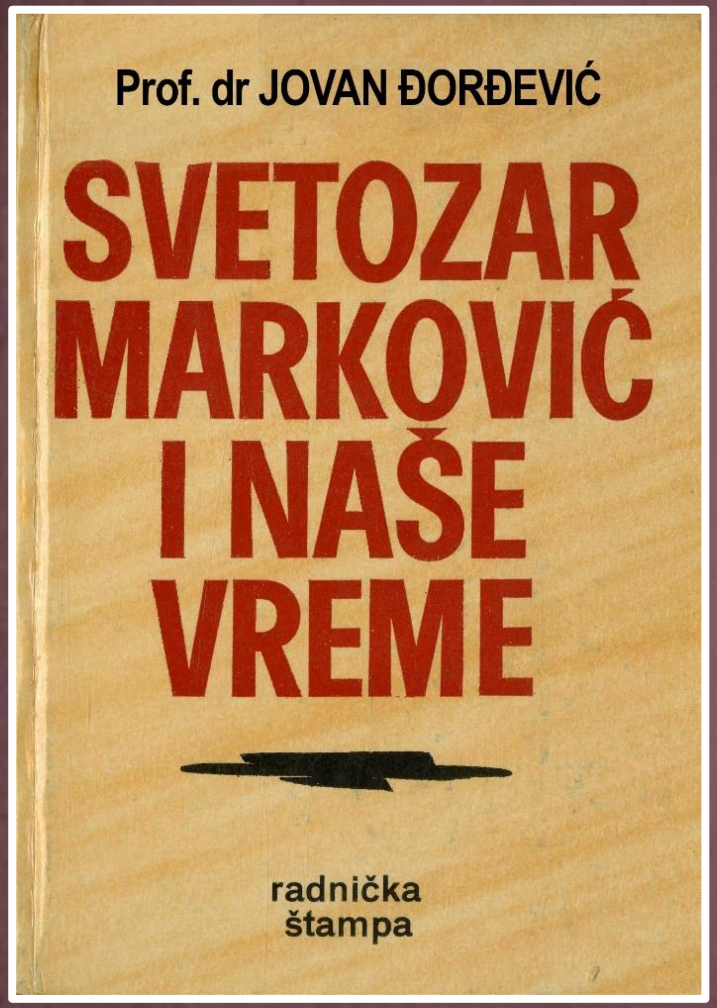
Prof. dr JOVAN ĐORĐEVIĆ
SVETOZAR MARKOVIĆ I NAŠE VREME
radnička štampa

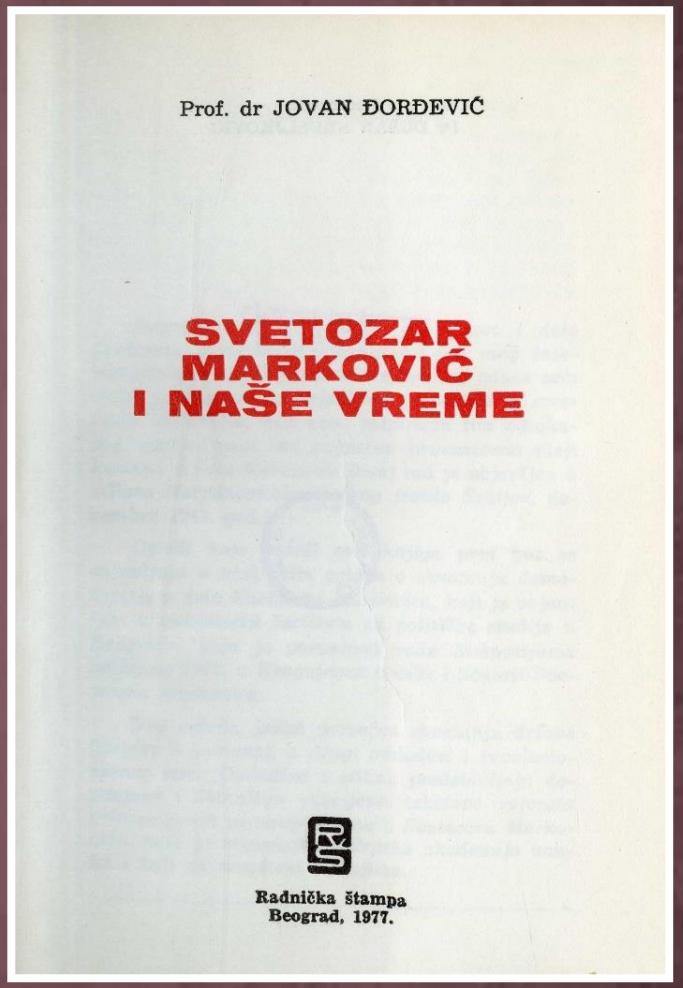
Prof. dr JOVAN ĐORĐEVIĆ
SVETOZAR MARKOVIĆ I NAŠE VREME
Radnička štampa
Beograd, 1977.

I 29690

ANDRIJA B. STOJKOVIĆ

LE LIBÉRALISME BOURGEOIS D'UROŠ MILANKOVIĆ ET LE MARXISME DE SVETOZAR MARKOVIĆ

Extrait du Bulletin T. LIX de l'Académie Serbe des Sciences et des Arts,
Classe des sciences sociales, № 13

Beograd
1977

III 255301

ГЛИГОРИЈЕ ЗАЈЕЧАРАНОВИЋ

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ И РЕЛИГИЈА

SVETOZAR MARKOVIĆ ET LA RELIGION

Отисак из *Зборника радова са Научног скупа Светозар Марковић живот и дело*
(Научни скупови Српске академије наука и уметности, књ. V)

Extrait du Recueil des travaux du *Symposium Svetozar Marković sa vie et son oeuvre*
(Assise scientifiques de l'Académie serbe des sciences et des arts № V)

БЕОГРАД
1977.

III 56615

СЛАВОЉУБ ЦВЕТКОВИЋ

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ И ИСТОРИОГРАФИЈА

SVETOZAR MARKOVIĆ ET L'HISTORIOGRAPHIE

Отисак из *Зборника радова са Научног скупа Светозар Марковић живот и дело*
(Научни скупови Српске академије наука и уметности, књ. V)

Extrait du Recueil des travaux du *Symposium Svetozar Marković sa vie et son oeuvre*
(Assise scientifiques de l'Académie serbe des sciences et des arts № V)

БЕОГРАД
1977.

III 56599

„Од времена Светозара Марковића до данас у нашој књижевности су непрекидно присутне две струје: једна, која своје сокове црпи из романтичарске поетике и друга која их црпи из реалистичке. Оне се међу собом сударају, каткад преплићу, али су видне. Ово никако не значи да те две развојне линије наше књижевности преузимају у целини своје зачетке (…) Непрекидна тежња да се таленти лице окрену животу, да из њега апсорбују све живе сокове, да их снагом свога талента прерађују у уметничке слике трајне вредности обележје је другог тока наше књижевности. Он има своје корене у Светозару Марковићу и дубље, у народној поезији и патријархалном романтизму.”

Витомир Вулетић

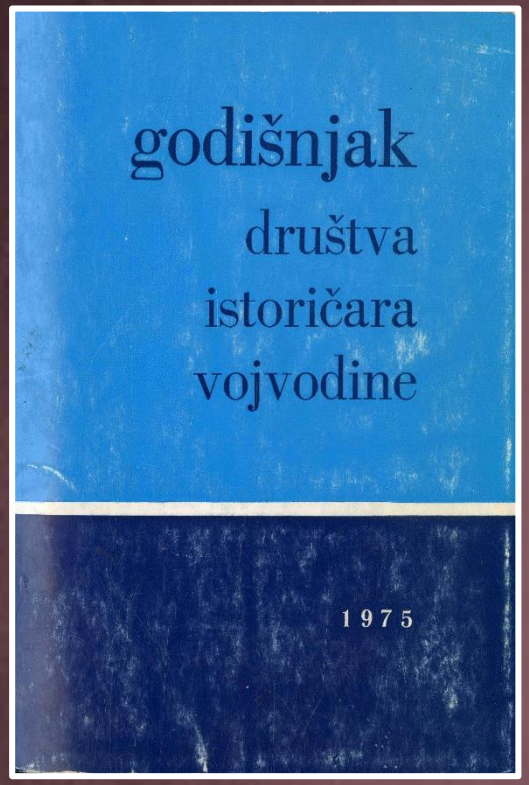

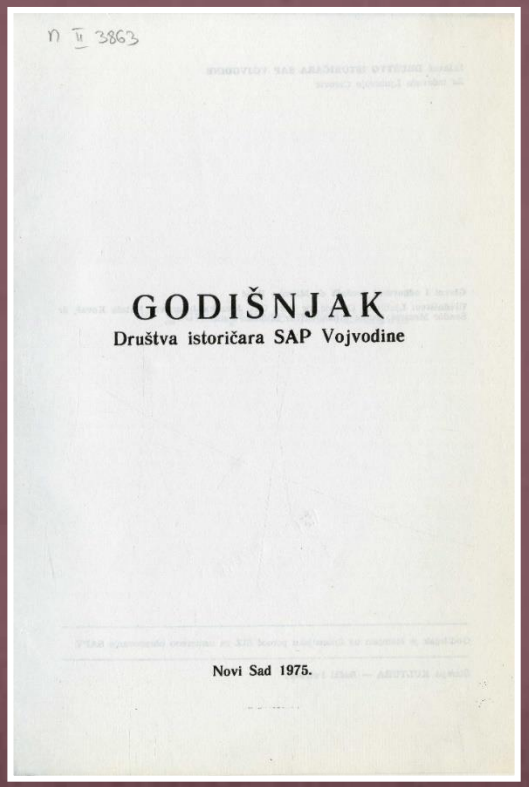

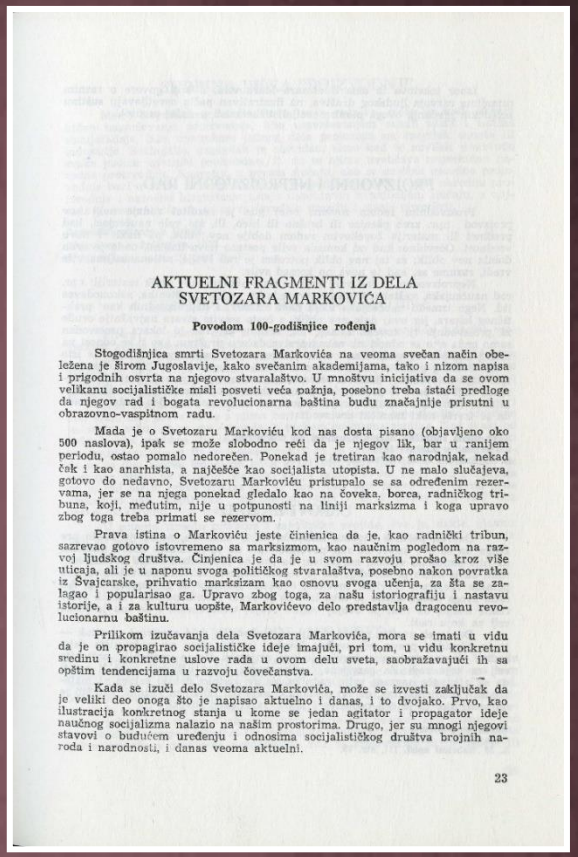

AKTUELNI FRAGMENTI IZ DELA
SVETOZARA MARKOVIĆA

Povodom 100-godišnjice rođenja

Stogodišnjica smrti Svetozara Markovića na veoma svečan način obeležena je širom Jugoslavije, kako svečanim akademijama, tako i nizom napisa i prigodnih osvrta na njegovo stvaralaštvo. U mnoštvu inicijativa da se ovom velikanu socijalističke misli posveti veća pažnja, posebno treba istaći predloge da njegov rad i bogata revolucionarna baština budu značajnije prisutni u obrazovno-vaspitnom radu.

Mada je o Svetozaru Markoviću kod nas dosta pisano (objavljeno oko 500 naslova), ipak se može slobodno reći da je njegov lik, bar u ranijem periodu, ostao pomalo nedorečen. Ponekad je tretiran kao narodnjak, nekad čak i kao anarhista, a najčešće kao socijalista utopista. U ne malo slučajeva, gotovo do nedavno, Svetozaru Markoviću pristupalo se sa određenim rezervama, jer se na njega ponekad gledalo kao na čoveka, borca, radničkog tribuna, koji, međutim, nije u potpunosti na liniji marksizma i koga upravo zbog toga treba primati se rezervom.

Prava istina o Markoviću jeste činjenica da je, kao radnički tribun, sazrevao gotovo istovremeno sa marksizmom, kao naučnim pogledom na razvoj ljudskog društva. Činjenica je da je u svom razvoju prošao kroz više uticaja, ali je u naponu svoga političkog stvaralaštva, posebno nakon povratka iz Švajcarske, prihvatio marksizam kao osnovu svoga učenja, za šta se zalagao i popularisao ga. Upravo zbog toga, za našu istoriografiju i nastavu istorije, a i za kulturu uopšte, Markovićevo delo predstavlja dragocenu revolucionarnu baštinu.

Prilikom izučavanja dela Svetozara Markovića, mora se imati u vidu da je on propagirao socijalističke ideje imajući, pri tom, u vidu konkretnu sredinu i konkretne uslove rada u ovom delu sveta, saobražavajući ih sa opštim tendencijama u razvoju čovečanstva.

Kada se izuči delo Svetozara Markovića, može se izvesti zaključak da je veliki deo onoga što je napisao aktuelno i danas, i to dvojako. Prvo, kao ilustracija konkretnog stanja u kome se jedan agitator i propagator ideje naučnog socijalizma nalazio na našim prostorima. Drugo, jer su mnogi njegovi stavovi o budućem uređenju i odnosima socijalističkog društva brojnih naroda i narodnosti, i danas veoma aktuelni.

П II 3863/1975.

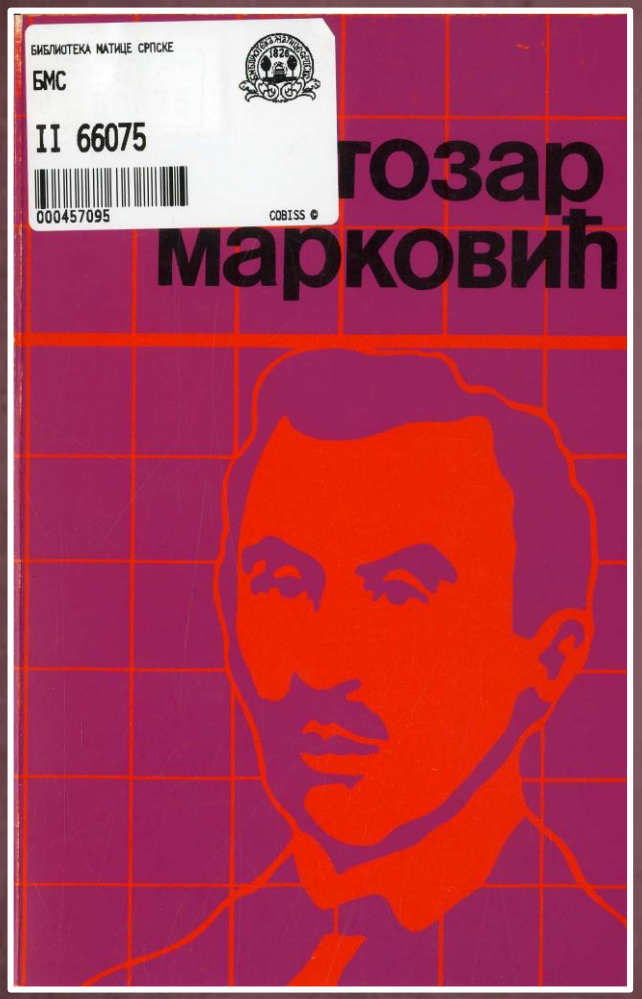
БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
БМС
II 66075
000457095
COBISS ©
тозар
марковић

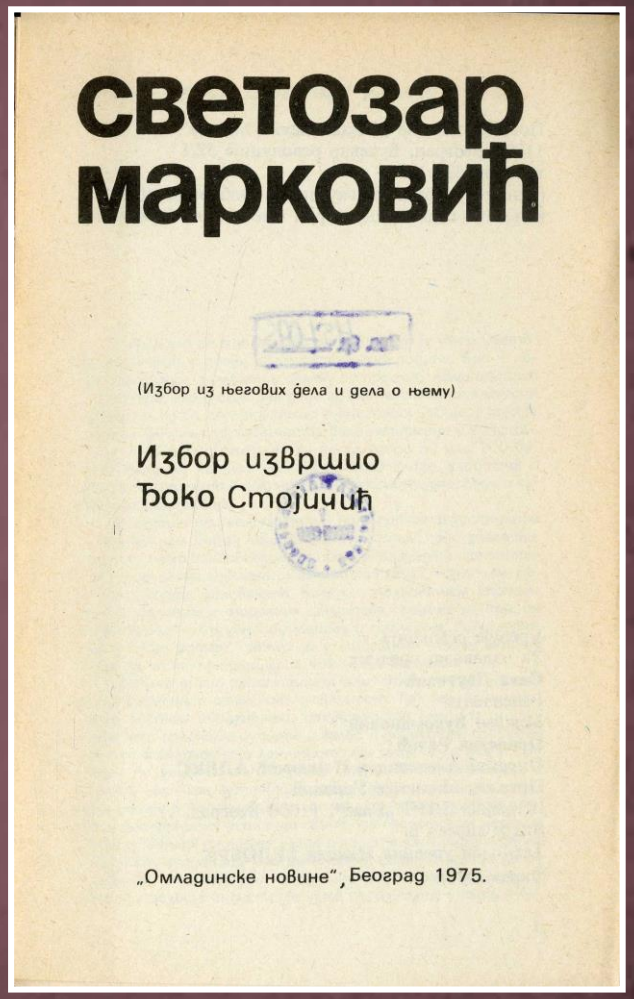
светозар
марковић
(Избор из његових дела и дела о њему)
Избор извршио
Ђоко Стојчић
„Омладинске новине", Београд 1975.

II 66075

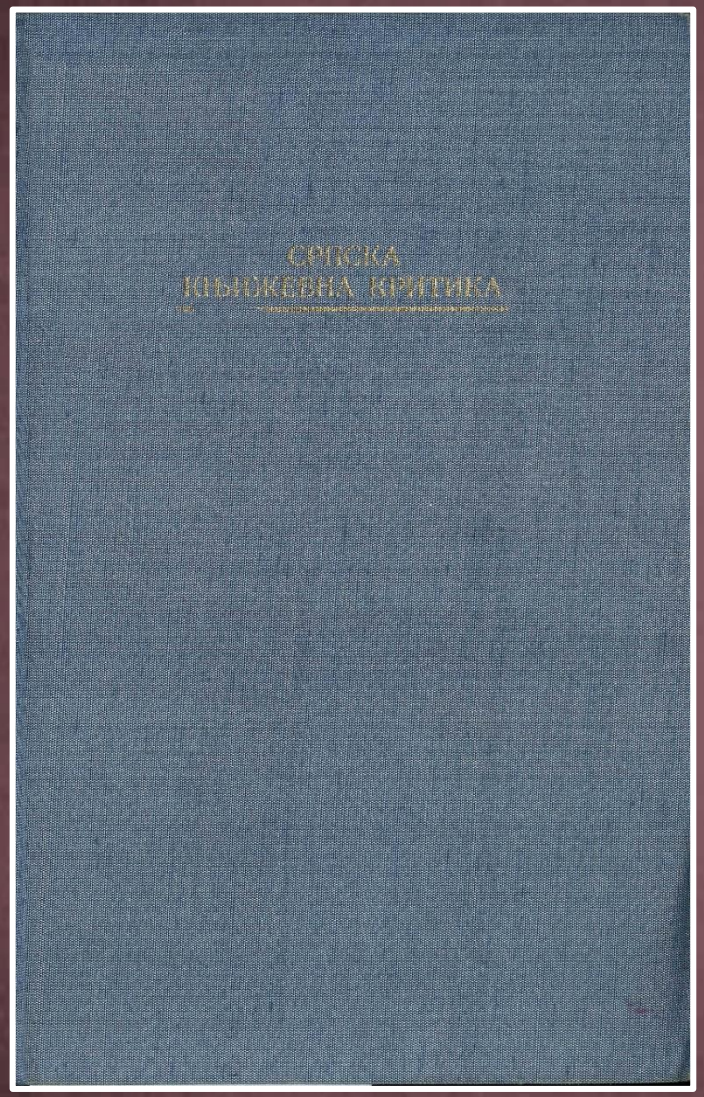

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ И РЕАЛНИ ПРАВАЦ У КЊИЖЕВНОСТИ

Изабрани критички радови

СВЕТОЗАРА МАРКОВИЋА, ЖИВОЈИНА ЖУЈОВИЋА, АЛИМПИЈА ВАСИЉЕВИЋА, МИТЕ РАКИЋА, ВЛАДАНА БОРБЕВИЋА, ХАЈИМА ДАВИЧА, СТЕВАНА В. ПОПОВИЋА, ПЕРЕ ТОДОРОВИЋА, ЈОВАНА ГРЧИЋА, МОМЧИЛА ИВАНИЋА, АНДРЕ НИКОЛИЋА, ЛАЗАРА НАНЧИЋА, ПАВЛА МАРКОВИЋА АДАМОВА, ЛАЗАРА ТОМАНОВИЋА, ДРАГУТИНА ИЛИЋА, ДАНИЛА ЖИВАЉЕВИЋА, ЉУБОМИРА ЈОВАНОВИЋА, ПАВЛА МАРИНКОВИЋА, РАДОВАНА КОШУТИЋА и МИЛУТИНА К. ДРАГУТИНОВИЋА

Приредио
ПРЕДРАГ ПРОТИЋ

МАТИЦА СРПСКА * НОВИ САД
ИНСТИТУТ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ * БЕОГРАД

III 89800

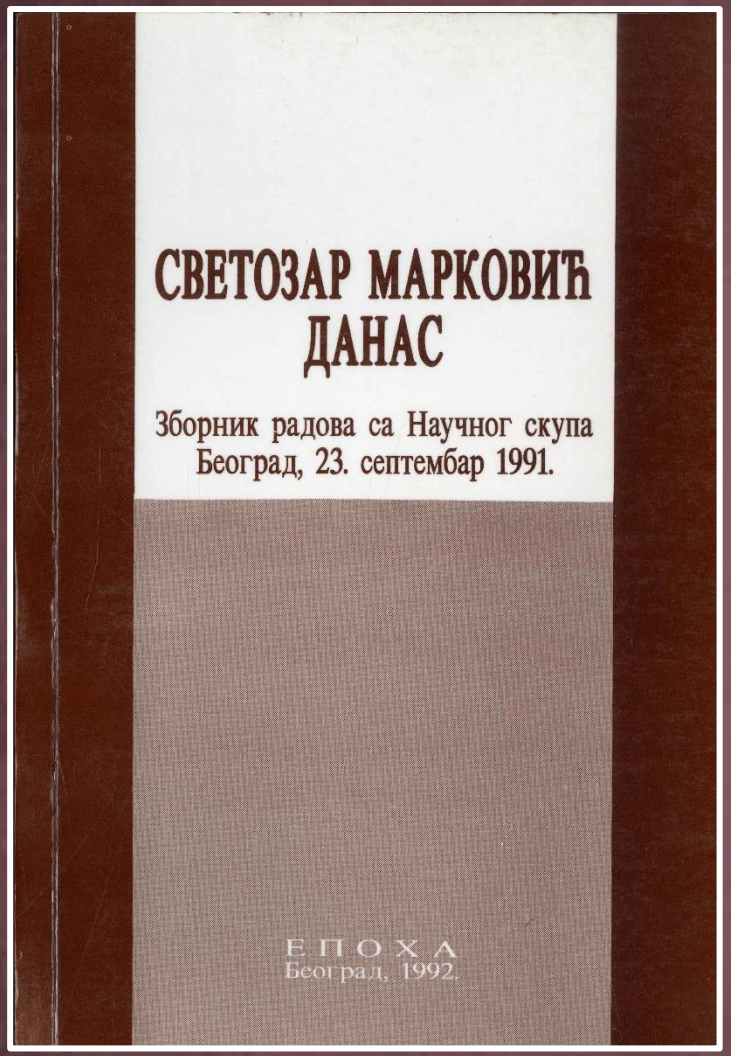
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ДАНАС
Зборник радова са Научног скупа
Београд, 23. септембар 1991.
ЕПОХА
Београд, 1992.

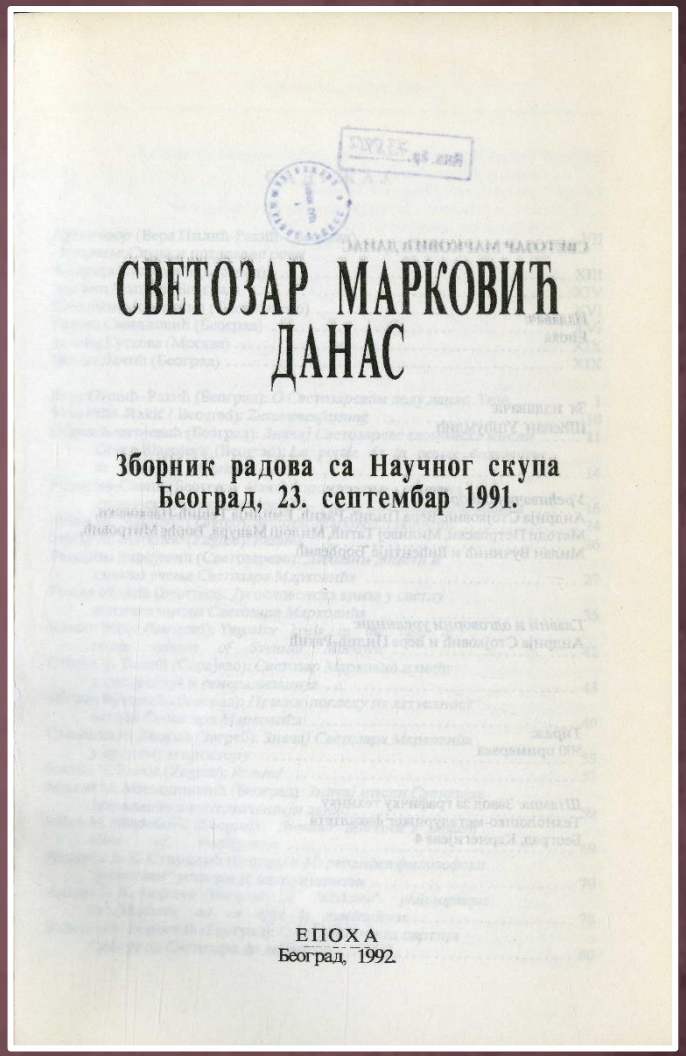
СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ
ДАНАС
Зборник радова са Научног скупа
Београд, 23. септембар 1991.
ЕПОХА
Београд, 1992.

III 409072

„Понављам, са својим погледима на уметност, и поред низа грешака и недоречених мисли које су биле неизбежне у тадашњим условима, Светозар Марковић је био стваралац идеје о једној реалистичкој, истински друштвено-активној и истински уметничкој књижевности. А то је заслуга коју никакви његови ‚критичари' нису могли до сада и неће ни у будуће успети да му је одузму нити да је омаловаже."

Тодор Павлов

МИХАИЛО БЈЕЛИЦА

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ КАО НОВИНАР

SVETOZAR MARKOVIĆ COMME JOURNALISTE

Отисак из *Зборника радова са Научног скупа Светозар Марковић живот и дело*
(Научни скупови Српске академије наука и уметности, књ. V)

Extrait du Recueil des travaux du *Symposium Svetozar Marković sa vie et son oeuvre*
(Assise scientifiques de l'Académie serbe des sciences et des arts № V)

БЕОГРАД
1977.

III 56624

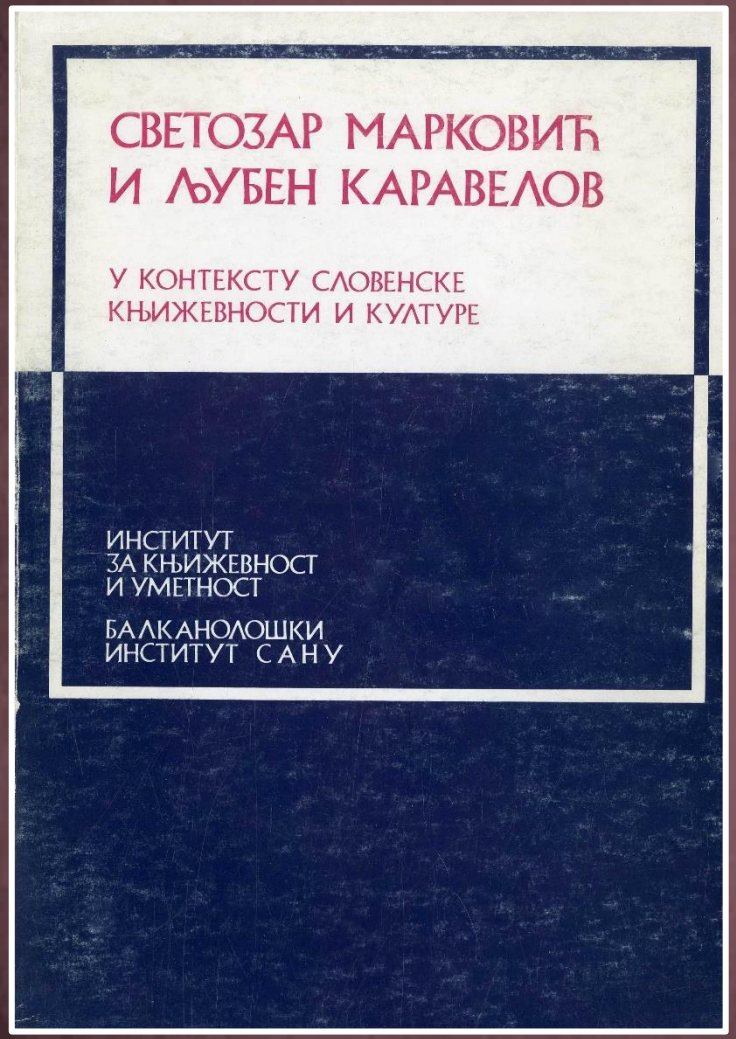

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
БАЛКАНОЛОШКИ ИНСТИТУТ
ПОСЕБНА ИЗДАЊА
Књига 47

ИНСТИТУТ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ
БЕОГРАД
ПОСЕБНА ИЗДАЊА
Књига XV

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ И ЉУБЕН КАРАВЕЛОВ

У КОНТЕКСТУ СЛОВЕНСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ И КУЛТУРЕ

ЗБОРНИК РАДОВА

Одговорни уредници
НИКОЛА ТАСИЋ
дописни члан САНУ
директор Балканолошког института
МИОДРАГ МАТИЦКИ
научни саветник
директор Института за књижевност и уметност

Уредник
МИОДРАГ СТОЈАНОВИЋ
научни саветник

БЕОГРАД
1992

III 407976

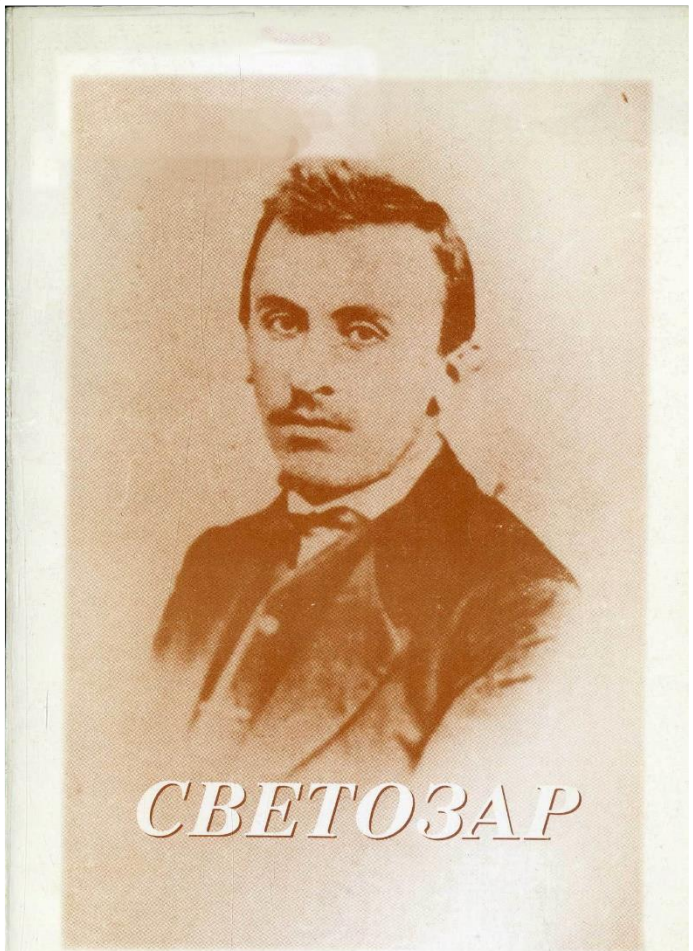

РОМАН МУЛИЋ

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ

(1846–1875)

„Данашња омладина је свемоћна. До ње стоји хоће ли у скорој будућности извршити преображај друштвени у смислу већег напретка у српском друштву, или не. Данашња омладина сад није ништа, она може и треба да буде све."

Београд
1996.

I 30050

„Појава Светозара Марковића вишеструко је значајна. Политичка, друштвена и културна историја Србије у последњим деценијама XIX и с почетка XX века прожета је живим и делотворним утицајем социјалистичких идеја и напредне критике Светозара Марковића. Али значај његовог дела не зауставља се на границама временског прегледа. То дело је прешло у наслеђе и нашим генерацијама: оно постаје саставни део наших свеколиких напора и прегнућа за преображавањем и побољшавањем животних услова, за проширивањем наших духовних видика и развојем стваралачких снага.”

Бошко Новаковић

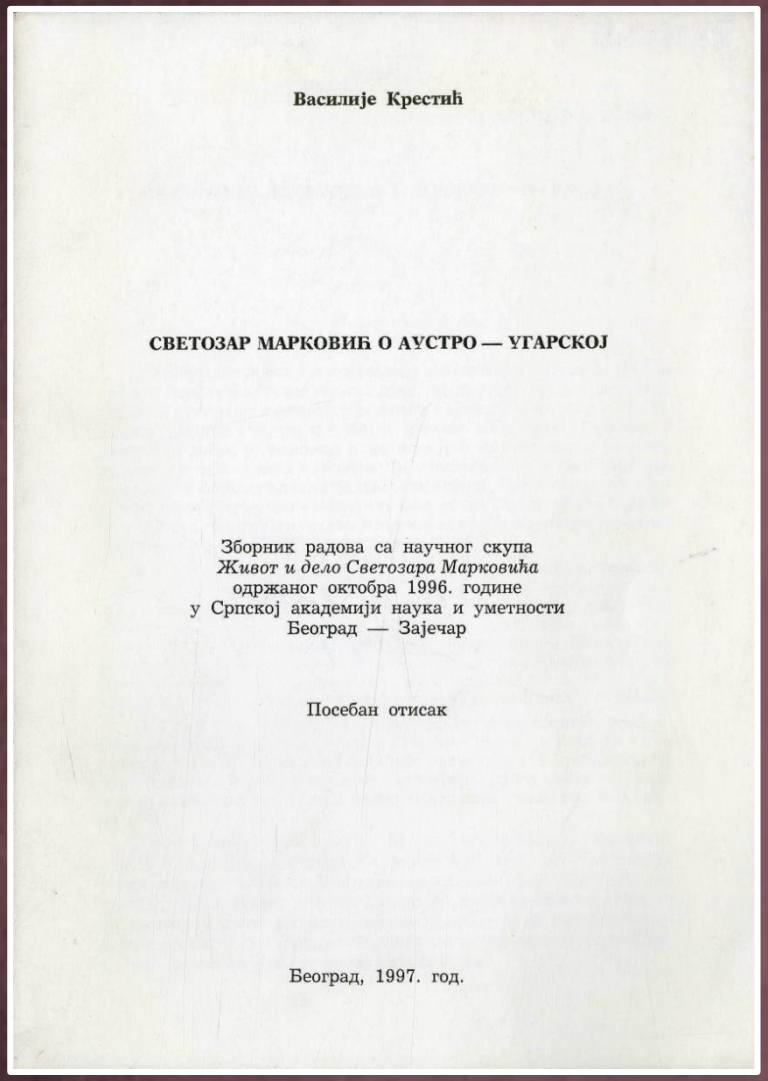

Василије Крестић

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ О АУСТРО — УГАРСКОЈ

Зборник радова са научног скупа
Живот и дело Светозара Марковића
одржаног октобра 1996. године
у Српској академији наука и уметности
Београд — Зајечар

Посебан отисак

Београд, 1997. год.

III 416045

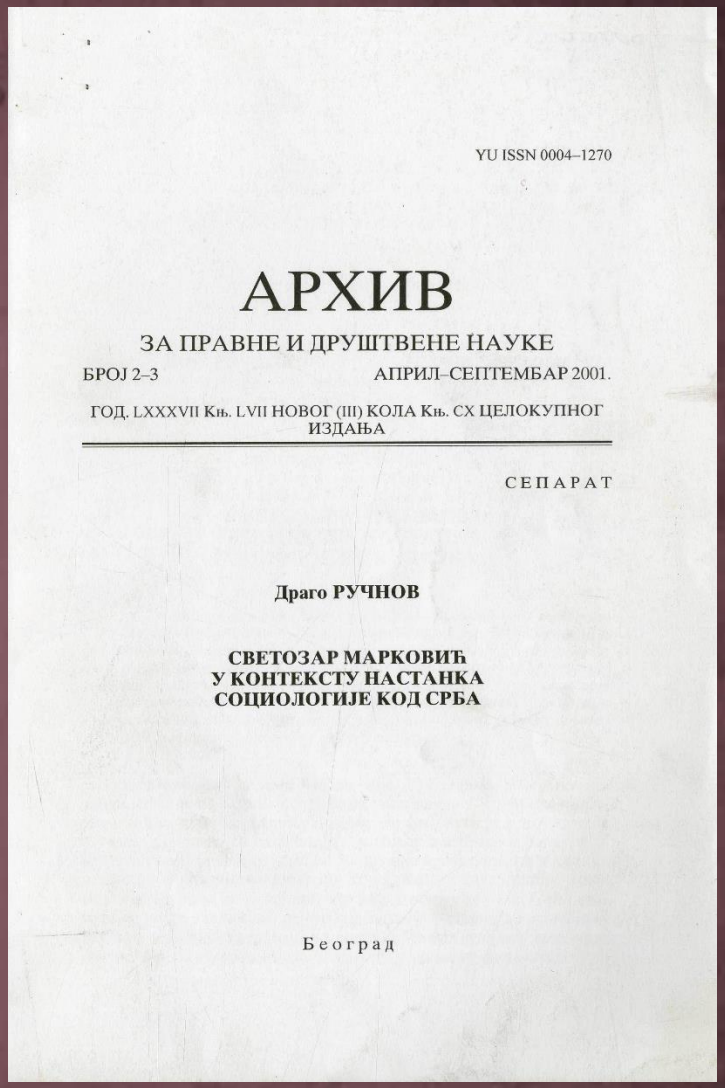

YU ISSN 0004–1270

АРХИВ

ЗА ПРАВНЕ И ДРУШТВЕНЕ НАУКЕ

БРОЈ 2–3 АПРИЛ–СЕПТЕМБАР 2001.

ГОД. LXXXVII Књ. LVII НОВОГ (III) КОЛА Књ. CX ЦЕЛОКУПНОГ ИЗДАЊА

СЕПАРАТ

Драго РУЧНОВ

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ У КОНТЕКСТУ НАСТАНКА СОЦИОЛОГИЈЕ КОД СРБА

Београд

III 433552

ID=18984255

Пређе свега метода предавања. Она је иста била, што и у основним школама, тј. професор је задавао: одавде довде, и на идућој лекцији сваки је био дужан да зна, и то је било из свих предмета осим математике и латинског језика (и то чак у четвртом разреду). Математику је професор тумачио доста ваљано, и да није било његовс опаке нарави - о чему ћу доцније причати - она би се учила добро. Професор латинског језика био је добричина, он нам је лепо преводио спе, и ми смо још лепше превод изучили напамет и потом смо превођили не знајући шта која реч значи. При таквој методи какво је знање могао изнети ђак из напр. јестаственице, где су нам се задавала један или два листа птица, риба или минерала, које ми никад нисмо видели - и то све изучити напамет од речи до речи: какав је кљун у птице, каква су јој пера, какво је лишће у дрвета или колико има у цвету прашних кончића, тучкова, једном речи: избубати сву јестаственицу покојног В. Маринковића просто папагајски. Мора човек постати глуп као идиот, док запамти таку масну реч. Или нпр. из реторике учити: дух и фантазију тропу и метафору у то време, кад је дете савршено неспособно да мисли о таквим одлучним предметима. Разуме се, да при таквој методи професор није тражио од ђака да зна предмет, већ само да га изговори напамет, и отуда је излазило нпр. да је ђак из седмог разреда говорио да је ланац глагол: или је опет други неки сиромах из алгебре и геометрије научио сва писмена из формуле напамет, па кад би му професор променуо писмена, изводио је такве формуле, какве ваљда професор није ни у сну сањао. Но ја ћу вам представити неколико слика, из којих ће се најјасније видети метода нашег обучавања.

Долази на прилику у школу професор немачког језика, у школи је по обичају велика вика (а где ће деца од 10 - 15 година бити филозофи). "Бре шукеле!" (том је речи обично грдио ђаке). "Каква је то дарма, бре П.'? обраћао се он цензору. "Ко дарма?" Но, П. је био честит друг и обично није никога казивао (зашто је сиромах често трпео грдње) и одговарао је обично: "Не знам господине", - али се господин није задовољно тим одговором и тражио је енергично, ко је био немиран, и П. је морао да каже: "Сви су, господине, говорили, па нисам могао да приметим" (или тако што). Е то је требало професору. Он је сад почињао: "Научићу ја вас", итд. и изводио сваког трећег или петог да бије (може бити неће ко веровати, али је света истина), а може бити тај није ни крив, ни дужан.

(ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА, књига I, Београд 1882)

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ

КАКО СУ НАС ВАСПИТАЛИ

Илустрације: Бранислав Добановачки

П III 6578/2003

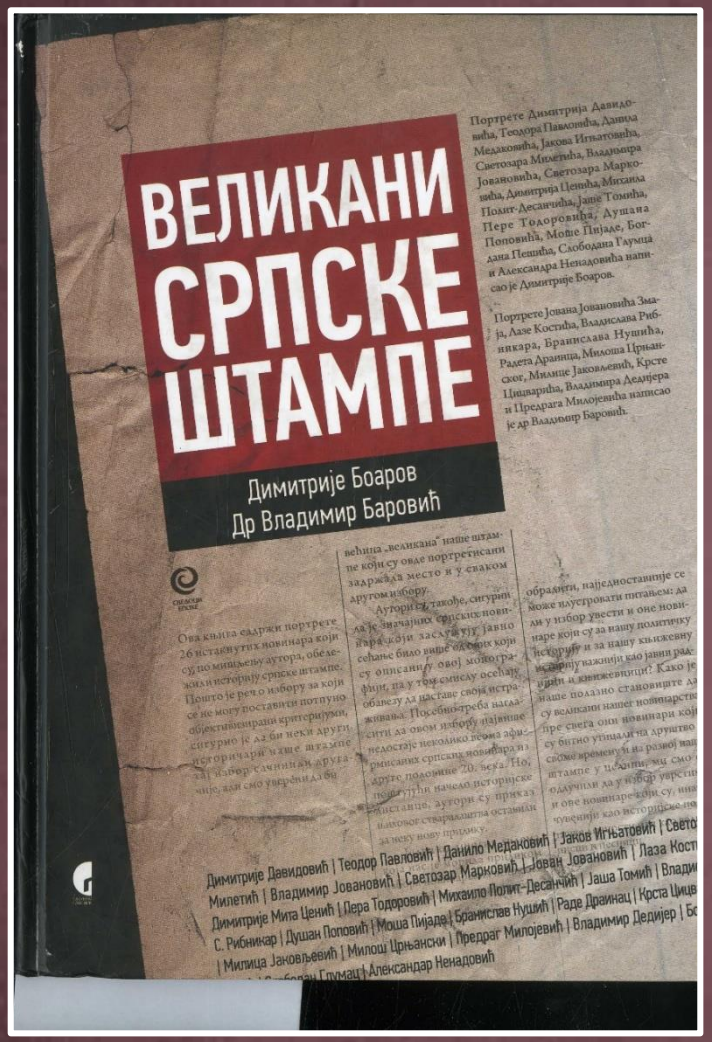

Светозар Марковић (1846–1875)

Борац за социјалну правду

Са готово апостолском вером у идеју социјалне правде, Светозар Марковић је у својим листовима проповедао социјалистичке идеје против бирократског система Србије и наметао политички програм ослоњен на економске околности једне сиромашне земље.

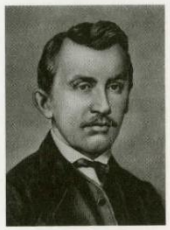

Светозар Марковић није само велико име политичке историје Србије, него и нашег новинарства. Покрећући 1. јуна 1871. у Београду лист *Раденик*, он је не само покренуо први социјалистички лист на Балкану него је и ударио корен једном типу борбене левичарске штампе, која ће упорно истрајавати у Србији све до доласка на власт комуниста, после Другог светског рата, када ће постати етаблирана и једино могућа.

Појава Светозара Марковића, и појава *Раденика* у данима непосредно после Париске комуне, били су невероватни за тадашњу „намесничку Србију". Само је он, како пише Драгиша Станојевић (који је са Марковићем претходно жустро полемисао) био „кадар да замисли могућност социјалистичке странке у земљи капетана и пандура, ћата и кабадахија, у класичној постојбини свакојаких чорбацијских странака."[62]

Искра коју је изазвао, повезујући на нашим просторима идеју политичке слободе са идејом економске једнакости, дуго је потом само тињала, али се није могла угасити, чак и када је његова интерпретација односа националног и социјалног ослобођења била сатанизована. Када је Марковић рекао да „национална држава вреди колико и њено унутрашње уређење", те да у том смислу нашем народу „није толико важно да ли ће у нашој држави владати Обреновићи

[62] Др Милош Јовановић, *Драгиша Станојевић*, Нови Сад 1971, стр. 126.

III 470374

„Светозар Марковић није само велико име политичке историје Србије, него и нашег новинарства. Покрећући 1. јуна 1871. у Београду лист *Раденик*, он је не само покренуо први социјалистички лист на Балкану него је и ударио корен једном типу борбене левичарске штампе, која ће упорно истрајавати у Србији све до доласка на власт комуниста, после Другог светског рата, када ће постати етаблирана и једино могућа.”

Димитрије Боаров, Владимир Баровић

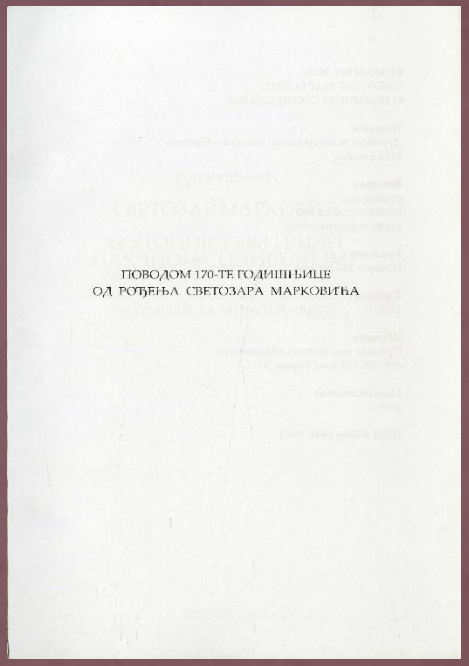
ПОВОДОМ 170-ТЕ ГОДИШЊИЦЕ
ОД РОЂЕЊА СВЕТОЗАРА МАРКОВИЋА

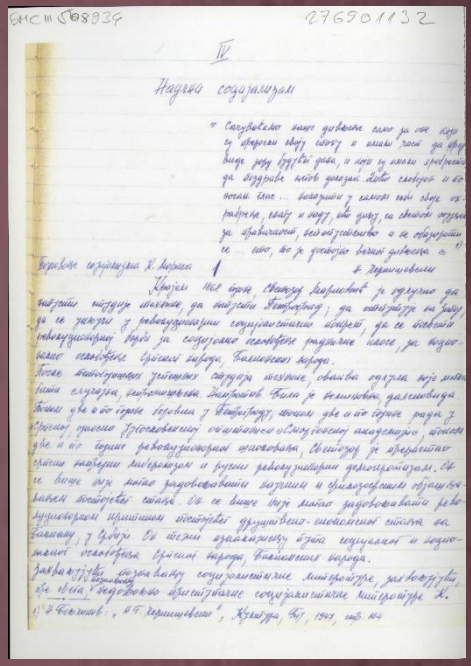

III 508936

„Марковић је, дакле, у погледу о кретања књижевне тематике ка савременом животу и проблемима друштва у тадашњој Србији одиграо значајну улогу и прокрчио нове путеве. У томе је свакако његова највећа заслуга за српску књижевност и њен развитак. У погледу самог начина књижевног стварања и места и улоге књижевности и животу друштвене заједнице и народа, његова схватања била су одраз његовог времена и доцније су превазиђена.”

Димитрије Вученов

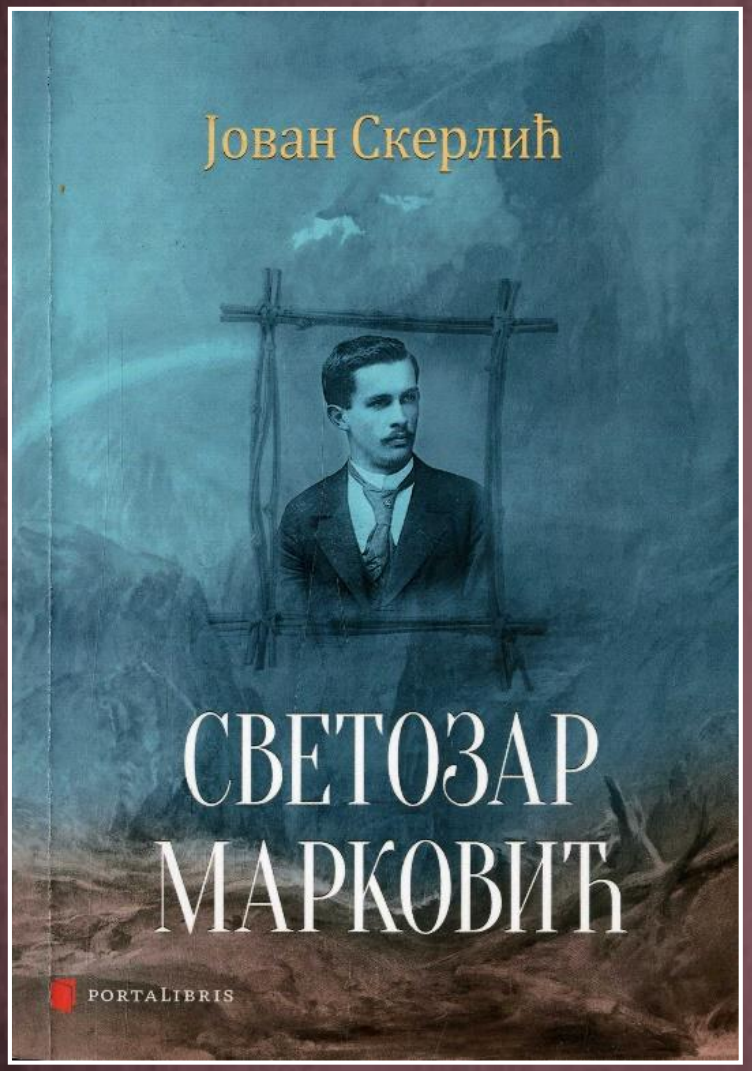
Јован Скерлић
СВЕТОЗАР
МАРКОВИЋ
PORTALIBRIS

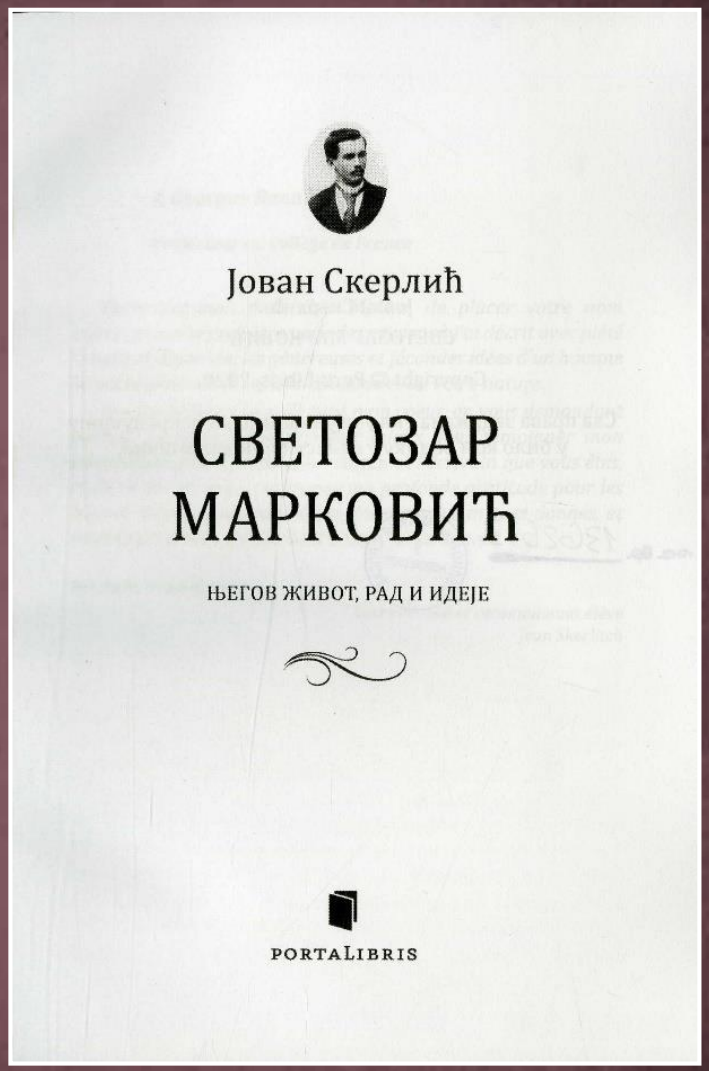
Јован Скерлић
СВЕТОЗАР
МАРКОВИЋ
ЊЕГОВ ЖИВОТ, РАД И ИДЕЈЕ
PORTALIBRIS

II 545790

„Но, поред свих тих одрицања, напада и занемаривања, Светозар Марковић остаје највећи покретач идеја којега смо ми имали, човек који је више но ико учинио за духовну формацију данашње Србије. Његово место у историји наше културе и друштвене мисли равно је месту које код Руса има Чернишевски.”

Јован Скерлић